

ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА
НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕ 2005-2013
НА ОБЩИНА ГАБРОВО

Изготвил Легаплан КГ ООД

Декември 2014

1 Съдържание

1	Съдържание	1
1	Въведение.....	2
2	Цели на оценката.....	2
3	Методика за извършване на оценката	3
4	Управление, мониторинг и наблюдение на общинския план за развитие	5
4.1	Актуализация на плана.....	5
4.2	Междинна оценка на ОПР	5
5	Оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите	7
5.1	Приоритет 1	7
5.2	Приоритет 2	11
5.3	Приоритет 3	23
5.4	Приоритет 4	47
5.5	Приоритет 5	56
6	Оценка на общото въздействие.....	59
6.1	Демография	60
6.2	Икономика	62
6.3	Пазар на труда	65
6.4	Социална сфера	67
6.5	Околна среда и техническа инфраструктура	72
6.6	Административен капацитет	80
7	Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси.....	82
8	Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие	87

1 Въведение

Настоящата разработка представлява последващата оценка на Общинския план за развитие (ОПР) на община Габрово 2005-2013 година.

Изготвена е от „Легаплан К. Г.“ ООД в съответствие с нормативните документи, уреждащи провеждането на регионална политика в Република България и съгласно Договор № 540-УР-14 от 17.09.2014 г. между Община Габрово в качеството ѝ на Възложител и „Легаплан К. Г.“ ООД - Изпълнител.

В Закона за регионалното развитие (чл. 34, ал. 1) се регламентира извършването на последваща оценка не по-късно от една година след изтичането на периода на действие на стратегическите планове и в частност на Общинския план за развитие. Съгласно чл. 34, ал. 2 от закона последващата оценка включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Общинският план за развитие на община Габрово 2005–2013 г. е разработен и приет с Решение № 189/08.08.2005 г. на Общински Съвет Габрово. Той е основен инструмент за прилагане на регионалната политика за устойчиво и балансирано развитие на общинско ниво и за ефективното управление на общината. Представлява основополагащ, стратегически, динамичен документ - важен инструмент за устойчиво и балансирано развитие в общината. ОПР предвижда средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината за период от девет години.

ОПР е разработен в съответствие с предвижданията на Областната стратегия за развитие на Област Габрово, Плана за развитие на Северен централен район и наличната към онзи момент информация, относно действащи и предстоящи европейски политики и тяхното транспониране в Националната стратегическа референтна рамка, оперативните програми и програмата за развитие на селските региони и др.

2 Цели на оценката

Последващата оценка има за цел да констатира нивото на постигане на залегалите цели, приоритети и мерки в ОПР, за оцени степента на въздействие на плана върху община Габрово.

Последващата оценка на ОПР служи и като коректив на цялостния процес на развитие и управление на територията. Тази външна и независима оценка дава добра основа за качествено планиране и последващо надграждане, както и препоръки за последващо актуализиране на ОПР на община Габрово за периода 2014-2020 година.

Последващата оценка на изпълнение на стратегическите документи представлява неразделна част от цикъла на стратегическо регионално планиране. Чрез последващата оценка се прави рекапитулация на цялостната реализация на политиката/програмата, на получените резултати и осъществените въздействия. Тя има за цел да установи как са използвани обществените ресурси, каква е ефикасността на извършените интервенции, в каква степен са постигнати предвидените цели. Анализират се факторите за постигнатия успех (или неуспех), за устойчивостта на резултатите и въздействията на политиката/програмата. Правят се обобщени изводи, които могат да бъдат валидни и при реализацията на други сходни политики или програми. Срокът за реализация на тази оценка, съгласно чл. 34 от ЗРР е не по-късно от една година след изтичането на периода на действието на ОПР.

Изпълнителят на тази разработка счита, че в нормативната рамка, дефинираща разработването на последващи оценки на стратегически документи на регионалното планиране съществува известно противоречие, което поставя пречки пред изпълнението на всички предвидени цели на оценката. От една страна, за да подпомогне планирането за следващия програмен период оценката би следвало да е готова по време на подготовката за следващото програмиране, т.е. поне една година преди датата на приключване на ОПР. От друга страна, за да се оценят въздействията от плана са необходими поне две-три години след края на периода на програмиране. Тези вътрешни противоречия би следвало и да са предмет на корекции, за да стане възможно последващите оценки да реализират изцяло целите си.

3 Методика за извършване на оценката

Предмет на анализ в последващата оценка на ОПР са постигнатите резултати в процеса на изпълнение на плана за развитие, оценката на въздействието на плана, ефективността и ефикасността на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионално развитие.

Последващата оценка осигурява информация за ефективността и ефикасността на провежданата политика, като съществена част от нея заемат индикаторите за оценка на изпълнението и мерките за мониторинг и контрол. Целта на тази оценка е да се прецени въздействието от изпълнението на общинския план и да се подобри процеса на планиране за следващия период, като се отчетат както постигнатия напредък, така и възможните негативни ефекти.

Методиката за извършване на последващата оценка включва следните **методи и подходи**:

- Системен подход - базов методологически подход, използван в стратегическото планиране. Съгласно него територията на общината се разглежда като система, т.е. като цялостна съвкупност от елементи, свързани помежду си с връзки, които при определени условия действат като едно цяло, т.е. осигурява се устойчиво развитие. От гледна точка на системния подход стратегията се вижда като

формирани на определени условия и подходи на действие, като следствие от които се осъществява безпроблемно функциониране на системата;

- Аналитичен подход – декомпозиране на данните по определени критерии, чрез които се изразява същността на факторите и ресурсите, определящи развитието и функционирането на определен обект;
- Логически подход – разкриващ връзките и зависимостите, по които всяка система работи. Знанието за тях дава възможност да се структурират условията и подходите на въздействие;
- Сравнителен подход – сравнението между аналогични обекти дава ново знание, чрез което да се разкрият същностни черти на разглежданата система;
- Анализ и синтез – анализ на базова входяща информация и данни, които след това се обобщават, за да се оценят нивото на въздействие и резултатите от изпълнението на ОПР;
- Деск рисърч - проучване на данни и документи от различни източници, необходими за разработването на оценката;
- Метод на експертните оценки - експертите сформират становища, на базата на които се формулират обобщените резултати, изводи и препоръки от оценката;
- Статистически анализ – съвкупностен анализ на числови данни, чрез който се оценяват постигнатите резултати, ефикасността и ефективността на мерките и въздействието на плана върху територията на общината;
- Графичен метод – за изобразяване на данни, факти, тенденции и др.

Информационно осигуряване на последващата оценка:

За разработване на последващата оценка на ОПР на Община Габрово 2005-2013 г. са използвани следните информационни източници:

- Статистически данни от Националния статистически институт;
- Данни от Агенция по заетостта – бюро по труда Габрово;
- Документи за планиране развитието на община Габрово – Общински план за развитие 2005–2013 г. и актуализиран документ от 2008 г. с индикативни финансови таблици и индикатори;
- Документи за планиране на развитието на област Габрово и Северен централен район;
- Доклади от оценки на Регионален план за развитие за Северен централен район и оценка на Областна стратегия за развитие;
- Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР, които бяха предоставени от Община Габрово;
- Информационна система за управление и наблюдение (ИСУН)
- Други.

4 Управление, мониторинг и наблюдение на общинския план за развитие

4.1 Актуализация на плана

През 2007 г., със Заповед на Кмета на Община Габрово, е сформирана работна група по приоритетните направления на плана. Групата е извършила актуализация на аналитичната част на плана, отчитайки новите тенденции на развитие на общината през периода 2003–2006 г. Анализирани са и са преразгледани приоритетите, целите и операциите в плана, както и финансовите индикативни таблици с оглед ефективното използване на ресурсите и добро планиране на средствата. На тази база през 2008 г. ОПР е актуализиран 2 пъти - с Решение №105/29.05.2008 г. и с Решение № 238/04.12.2008 г. на Общински Съвет Габрово.

Необходимостта от актуализация е продиктувана от членството на България в ЕС и откритите реални възможности за усвояване на средства от СКФ. Оперативните програми, които започват да работят през 2007 г., поставят качествено нови изисквания по отношение на обвързването на проектните предложения и действащите планови документи на местно ниво.

4.2 Междинна оценка на ОПР

През 2011 г. е извършена Междинна оценка на ОПР на Габрово 2005-2013 г.

Междинната оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на община Габрово 2005 – 2013 г. е извършена, за да се осигури независима и актуална информация за постигнатите резултати от прилагането на плана за периода 2005–2010 г. Предмет на анализ и оценка са били изпълнението на целите и приоритетите, заложен в ОПР на Община Габрово, както и динамиката на формулираните индикатори.

Основните изводи в междинната оценка са:

1. Бъдещата приложимост на общинския план за развитие ще зависи от детайлното описание на една работеща и ефективна системата за управление, наблюдение и оценка на плана, която ще подпомогне изпълнителната власт и органите на самоуправление в общината, както и отговорните административни звена за постигане на европейските стандарти за добро управление.
2. Нужно е допълнително да се доразвият и прецизират индикаторите за резултат по такъв начин, че да позволяват да се измерят резултатите от изпълнението на всяка от заложените в плана мерки, като се разграничи изпълнението чрез проектно привлечени средства и чрез партньорство с бизнес структури. Особено важно е да се изяснят принципите на допълняемост. Така ще се засили ефекта - там където е необходимо и ще се осигури възможност за финансиране от СФ, в рамките на публичните или ПЧП. Особено е важно приоритетните частни инициативи да бъдат допълнени с публични мерки и конкретни проекти, подсилващи желаните ефекти на първите. Друго важно изискване е

реализацията на интегрирани проекти, в които публичните „твърди“ мерки се допълват с „меки“ мерки. По този начин ще се осигури необходимата аргументация и защитимост на всеки един от проектите, заложен в тези програми.

3. Една част от целите и операциите са така заложен, че тяхното изпълнение не е във възможностите на Община Габрово – такива са една част от операциите в приоритетна ос 1 и приоритетна ос 3, те попадат извън възможностите на Общината и в националните политики и програми. При следващото планиране на ОПР Община Габрово трябва да прецизира този тип цели и операции.
4. Някои от целите и мерките са над-общински, т. е. тяхното изпълнение не е във възможностите на Община Габрово. В документа е голяма „тежестта“ на 1-ви Приоритет, което носи риск – планът се отваря към бизнеса, без да има механизми за наблюдение и контрол, както и средства да се реализират планираните операции/мерки в този приоритет. Ролята на Общината е най-вече да предостави среда на бизнеса – от гледна точка на инфраструктура, административно обслужване и процеси. В този смисъл ОПР е постигнал висока степен на изпълнение.
5. Следва да се разграничат възложените на Общината задължения и последващите ги финансови ангажименти, произтичащи от налагането на европейско законодателство (например в областта на енергийната ефективност и околната среда) и за тях да се търси държавно субсидиране, тъй като те не могат да се планират (да се следи принципът: „който налага – той плаща“);
6. При програмиране на следващия ОПР е добре целите (или операциите) да се допълнят със самостоятелна такава, свързана с устойчивото развитие на община Габрово. Това би могло да бъде създаване на мрежа от самоподдържащи се системи, които са едновременно икономически ефективни, обществено полезни и в хармония с околната среда. Изграждането на такива системи може не просто да реши голяма част от настоящите проблеми на общината, но и в същото време да преобърне цялостната представа за град Габрово, като един от „най-зелените“ български градове. Важен елемент при определянето на един град като „зелен“ е количеството отделяни от него емисии на въглероден диоксид и други вредни за атмосферата вещества. Това е и целта на използването на екологично-чисти превозни средства, въвеждането на ограничения за използването на автомобили, рециклирането на отпадъците, използването на възобновяеми енергийни източници, и не на последно място - следването на техническите изисквания за строеж на енергийно-ефективни сгради.

С междинната оценка са формулирани следните препоръки:

1. Да се доразвие и прецизира системата от индикатори за резултат, за да позволява измерване на резултатите от изпълнението на всяка от заложените в плана мерки. Добре е да се направи разграничение между изпълнението чрез проектно привлечени средства и чрез партньорство с бизнес структури.

2. За оставащия период на действие до края на 2013 г. да се определят целеви стойности за всеки от индикаторите, които точно и ясно да посочват конкретните количествени цели, които следва да бъдат достигнати;
3. Да се приложи по-ефективна системата за управление, наблюдение и вътрешна оценка на плана, която да отчита напредъка по ОПР, включително приноса на бизнеса и другите организации и институции на територията на общината, чиято дейност допринася за постигане на набелязаните цели;
4. Да се изработят и приложат конкретни действия и механизми за осигуряване на информация и публичност за изпълнението на ОПР, напр. кръгли маси, обсъждания, секторни срещи-дискусии и др.

Основната част от формулираните изводи и направени препоръки са отразени в рамките на периода до 2014 година.

5 Оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите

5.1 Приоритет 1

Приоритет 1 - УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНОСПОСОБНА ИКОНОМИКА НА ЗНАНИЕТО, ОТГОВАРЯЩА НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА НА СВЕТОВНИЯ ПАЗАР.

Приоритетът е подкрепен от три специфични цели, в резултат на актуализацията на Общинския план през 2008 година.

Стратегическа цел 1: Устойчиво развитие на конкурентноспособна икономика, базирана на инвестиции и иновации, отговаряща на предизвикателствата на световния пазар.

Стратегическа цел 1 се подкрепя от три операции.

Операция 1.1: Насърчаване развитието на изследователската дейност, технологичното обновяване и иновации.

За изпълнението на Операция 1.1 са посочени множество възможни дейности, реализирането на които ще доведат до реализиране на Операция 1.1 и Приоритет 1. С оглед на спецификата на предметната област, засегната от операцията, в проектите и дейности следва да вземат широко участие представители на бизнеса в община Габрово, неправителствени организации, работещи в сферата на бизнеса, студенти, ученици и др. В тази връзка Община Габрово учредява Консултативния съвет за икономическо развитие към Кмета на Община Габрово.

Всяка година в периода от 2008 до 2013 са организирани тематични срещи с бизнеса свързани с насърчаване на взаимодействието бизнес – образование с цел подготовка на квалифицирани кадри за нуждите на Габровската индустрия, включително и контакти с фирмите с немско участие на територията на Община Габрово. В резултат са осъществени контакти с Немската Индустриална Търговско - Промишлена Палата към

провинция Баден-Вюртемберг, гр. Улм. Община Габрово и габровските фирми участват в Германо-Български инвестиционен форум през 2011 година. Направени са три публикации в български и чуждестранни издания, представящи България и община Габрово като бизнес партньори и атрактивна бизнес дестинация.

В периода от 2008 - 2013 година периодично са изготвяни инвестиционни профили на община Габрово, с цел представяне пред потенциални инвеститори, чуждестранни партньори, както и при посещения в побратимените градове и пред институциите на ЕС.

От 2011 година Община Габрово поддържа на официалната страница на Общината актуална икономическа информация, контактни данни за местните фирми, както и данни за налични свободни терени и сгради във взаимодействия с агенциите за недвижими имоти и частните собственици на терени. Тази практика е развита и прераства до изграждане на специализиран бизнес слой към географската информационна система на общината, който започва да работи в края на 2013 година. С негова помощ могат да бъдат проследявани, както икономическите тенденции в общината, така също и развитието на иновациите.

Специализираният бизнес слой към Гео информационната система на общината е част от проект "Повишаване на регионалните компетентности в стратегическото управление на иновационните политики" с акроним KNOW-HUB. Проектът е финансиран по Интеррег IV С и през 2012 година Община Габрово се включва като партньор в него. Други резултати в рамките на този проект са направения анализ на иновационния потенциал на община Габрово, осъществени три кръгли маси с участието на представители на бизнеса, НПО, Община Габрово и Технически Университет – Габрово, проведени структурирани интервюта с представители на множество фирми, развиващи производствена дейност и работещи в сферата на иновациите, участие в семинар тема: "Стратегии и политики за интелигентна специализация".

Развитие във времето претърпява идеята за изграждане на бизнес паркове, като през 2012 година стартира инициатива за разработване на концепция за изграждане на технологичен парк/център за енергоспестяващи технологии. Инициативата е на бизнеса съвместно с Техническия Университет в Габрово. Концепцията за технологичен бизнес парк намира място в Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на град Габрово и Общинския план за развитие 2014-2020 чрез Проект Дисперсен техно-парк, планиран да се осъществи в рамките на програмен период 2014-2020 и в сътрудничество с ТУ Габрово, Община Габрово, предприятията на територията на град Габрово и НПО свързани със сферата на бизнеса. Прави впечатление последователността в развитието на тази идея като инструмент на подкрепа за развитие на инфраструктура за иновации и изследвания.

Операция 1.2: Запазване и разширяване на местния бизнес.

С цел засилване на взаимодействието с бизнеса, община Габрово последователно и регулярно през годините организира посещения на фирми; бизнес срещи; тематични семинари; браншови срещи; анкетни проучвания сред представители на бизнеса на

територията на общината. Тази практика се запазва до края на отчетния период. Тя еволюира и през 2012 година се стартира процес по изграждане на мрежа за взаимодействие: Община – бизнес – Технически Университет – НПО.

В резултат на активната работа по укрепване на партньорствата между фирмите на територията на общината, ТУ, образователните институции и Общината през 2013 година започва дейност Клуб „Компас“, инициран от „Мехатроника“ АД. Клубът се основава на идеята за активно включване на студенти и ученици при разработване на иновативни инженерни решения, приложими в градска среда.

Ежегодно са провеждани номинации на Габровския бизнес под патронажа на Община Габрово.

Създаденият от Община Габрово Областен информационен център – Габрово провежда голям брой информационни кампании за предоставяне на актуална информация, ориентирана към фирмите, с методическа подкрепа за подготовка на качествени проектни предложения по отворени схеми на ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“. Това е още един фактор за запазване и разширяване на местния бизнес.

Някои от дейностите, заложи в индикативните финансови таблици към ОПР на община Габрово (Актуализация 2008 година) не са изпълнени, както поради липса на средства, така и заради загубата на релевантност на предложенията към съвременния контекст или поради замяната им с оптимизирани и осъвременени варианти на проекти, подчинени на основните цели. Пример за подобна трансформация е заложената в ИФТ дейност Изготвяне и представяне на виртуален бизнес каталог на Габровския бизнес на уеб-страницата на Община Габрово. Идеята на тази дейност е успешно реализирана и устойчива в бъдеще чрез Специализирания бизнес слой на ГИС Габрово.

Операция 1.3: Привличане на инвестиции на територията на община Габрово

Община Габрово активно взаимодейства с агенциите за недвижими имоти и с частните собственици на имоти за разширяване и поддръжка на вече изградената информационна база данни за свободни терени и сгради на територията на общината, атрактивни за инвеститори. Този подход бележи успех, което е видно от реализираните през 2012 година инвестиции на „Дейзи Технолоджис“ ООД, строителството на три хипермаркета на територията на град Габрово.

Изработеният Подробен устройствен план за Северна индустриална зона през 2010 година и направеното предпроектно проучване в същия обхват в рамките на ИПГВР 2013 година са още една предпоставка за привличане на инвестиции и сигнал за стабилност на предвижданията на местната власт.

Осъществени са участия през 2009 и 2010 в търговски мисии и изложения за представяне на Габрово, като конкурентна бизнес дестинация. Община Габрово е представена на инвестиционни уеб-страници и на страниците на национални и световни медии.

Специфична цел 2: Подобряване на бизнес средата на територията на община Габрово чрез създаване на пакети от стимули за подкрепа на бизнеса.

Операция 2.1 Подобряване на достъпа и развитие на информационните и комуникационни технологии в областта на публичните услуги и услугите за бизнеса.

В началото на програмния период има слаб напредък по реализирането на операцията поради липса на стартирани схеми за финансиране на ИКТ проекти. Но чрез осъществяването на специализиран икономически слой към ГИС на Община Габрово и внедряването на електронните услуги на Община Габрово се подобрява достъпа на информационните и комуникационни технологии в областта на публичните услуги и услугите за бизнеса.

Операция 2.2 Модернизация на базисната инфраструктура в подкрепа на бизнеса

В началото на програмния период дейностите по тази операция са ограничени основно до поставяне на указателни знаци и табели до или в рамките на зоните и частични реализации в условия на ПЧП на рехабилитация или изграждане на малки участъци от улици или местни пътища, осигуряващи достъп до индустриални терени. Тава се дължи както на дългите приватизационни процедури и резултативните сложни вещно-правни казуси, така и на работата на местните власти в условията на нереализирана децентрализация.

В рамките на ИПГВР Габрово, на базата на подробен целеви и проблемен анализ на територията на град Габрово и с активното участие на бизнеса се създават условия за бъдеще концентрация на усилията и инвестициите в развитие и модернизация на базисната инфраструктура с цел запазване и разширяване на съществуващия местен бизнес.

Операция 2.3 Развитие и подпомагане на публично-частните партньорства с цел стимулиране на предприемачеството

Община Габрово е сред първите общини с разписани правила за публично-частни партньорства. Първият документ на такава тематика е наречен Правила за реализация на благоустройствени мероприятия върху обекти - общинска собственост по реда на публично-частното партньорство. Той е приет с решение на Общинския съвет през 2006 година и е актуализиран през 2007 година. През 2008 година Община Габрово осъществява проект Концепция за прилагане на подхода на публично-частно партньорство, където са разгледани подходящи за реализиране чрез ПЧП обекти и дейности.

През 2011 са реализирани редица дейности по благоустрояване, озеленяване и поддържане на вътрешно - квартални, околблокови, алеини пространства и подходи към отделни имоти на територията на Община Габрово. Одобрени и изпълнени са 6 от общо 13-те предложения за проекти по реда на ПЧП, на терени - общинска собственост, с активно участието на бизнеса, граждани, граждански сдружения и неправителствени организации.

Идеята за публично-частните партньорства се доразвива в Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на град Габрово, в който са идентифицирани и предложени повече от 20 проекта за трите зони на въздействие и в ОПР 2014-2020, където се предлагат още 8 проекта с разширен териториален обхват - границите на община Габрово. Някои от ключовите проекти по правила на ПЧП са свързани най-вече с реконструкция и развитие на базисната инфраструктура за бизнеса, предоставяне на нови услуги и насърчаване развитието на пазара на труда.

Операция 2.4 Подобряване на транспортното обслужване на населението

По предвидените дейности по тази операция в актуализирания през 2008 година Общински план за развитие не е регистриран напредък в първите години след 2008. През 2009 Община Габрово предприема действия по оптимизиране на транспортното обслужване на населението и възлага Програма за комплексно транспортно обслужване на населението на гр. Габрово с водещ проектант инж. Тодор Анастасов. В рамките на ИПГВР е заложен проект Мобилен град, включен в схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: BG161PO001/5-02/2012 "В подкрепа за следващия програмен период" като Дейност 5 „Проект за Интегриран градски транспорт на град Габрово.“

Специфична цел 3: Подобряване ефективността и конкурентоспособността на селското стопанство в общината.

Няма данни за изпълнени проекти и дейности, подкрепящи осъществяването на специфичната цел.

5.2 Приоритет 2

Приоритет 2 - ОСЪВРЕМЕНЕНА ГРАДОУСТРОЙСТВЕНА ОСНОВА НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА; МОДЕРНИЗИРАНА ИНФРАСТРУКТУРА И СГРАДЕН ФОНД; ГАЗИФИКАЦИЯ; ОСЪВРЕМЕНЕНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Във вторият приоритет са включени пет специфични цели, покриващи широк спектър от направление по управление на градската и природната среда.

Специфична цел 1: Осъвременяване на градоустройствена основа на града и населените места.

За южната и югозападната части на общината Габрово е изработена и влязла е сила кадастрална карта (КК), в това число и територията на град Габрово и неговото землище. Общата площ на територията с кадастрална карта е 26492,627 ха, от които площта на урбанизираната територия е 2026 ха. Относителният дял на територията от община Габрово с кадастрална карта спрямо общата площ на общината е 47%. Процесът по изработване и приемане на КК е в първите години на програмния период. Въпреки категоричната необходимост от изработване на КК и за останалата част от община Габрово, Агенцията по геодезия, картография и кадастър не е предприела мерки по завършване на процеса. Това възпрепятства както местната власт при провеждане на планирани дейности свързани с устройство на територията и

реализиране на инфраструктурни обекти, така и гражданите в осъществяване на инвестиционни намерения.

В рамките на програмния период са изработени три подробни устройствени плана за структурни части от територия на град Габрово.

- ПУП-ПРЗ кв. БОРОВО-ВЕЛЧЕВЦИ – изработен през 2008г. Територията е около 158,8 ха.
- ПУП-ПРЗ на СЕВЕРНА ЗОНА ГАБРОВО в обхват – „Северо-Изток“, кв. „Стефановци“ и кв. „Бойката“ – работен 2010г. от колектив на фирма „ВИЗУРА“ ООД. Обхватът на разработката включва промишлена зона–север и жилищните зони на изток от нея. Територията е около 353,2 ха.
- ПУП-ПР в обхват СЗ, кв. „Русевци“, жилищни комплекси „Младост“, „Трендафил“ 1 и 2. Територията е около 155,7 ха.

В процеса по изработване на подробните планове са констатирани несъответствие между кадастралната карта и приложените преди нейното одобряване, планове за регулация. Това дава основание за искане за изменение на кадастрална карта по реда на чл.53, ал.1 от Закона за кадастъра и имотния регистър.

С изработването на гореспоменатите ПУП се покрива територия с площ около 925,8 ха или приблизително 61% от терените в строителните граници на Габрово.

В рамките на ИПГВР Габрово с цел осигуряване на планова основа за реализиране на ключови проекти са изработени и влезли в сила 5 частични изменени на ПУП.

Процедирани са множество частични изменения, като е наблюдавана тенденция за намаляване на техния брой за календарна година в резултат на икономическата криза.

В рамките на програмния период са възложени, процедурани, а някои и одобрени ПУП и специализирани схеми към ПУП за реализиране на инфраструктурни проекти:

- Специализирана схема към действащите подробни устройствени планове на гр. Габрово за изграждане на подземна разпределителна оптична кабелна мрежа;
- Специализирана схема за изграждане на подземна газоразпределителна мрежа;
- Подробен устройствен план – парцеларен план (ПУП – ПП) за обект: „Главен разпределителен газопровод извън урбанизираната територия за газоснабдяване на Община Габрово.
- Подробен устройствен план – парцеларен план (ПУП – ПП) за обект: „Път III-5004 „Обход на град Габрово“ от км. 0+000 до км. 31+000, за землищата на кв. „Смирненски“, „Етъра“ и гр. Габрово, община Габрово.

Това дава основание изпълнението на операцията да се оцени като добро, но следва в следващия програмен период да се наблегне върху проблемите свързани с устройството на територията като се изработят съответните планове в йерархична

последователност - ОУП за община Габрово, ОУП на град Габрово и ПУП за останалите структурни части от град Габрово и за по-големи населени места в общината. Възлагането на устройствени планове е свързана със сериозен финансов ресурс, което следва да бъде оценено при планиране на общинските бюджети, не само на общинско и но и на национално ниво.

Специфична цел 2: Модернизация на техническата инфраструктура, околно пространство на жилищни сгради и сграден фонд

Операция 2.1 Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова пътна и улична мрежа.

Дейностите, включени в операцията се делят на две групи. Първата група обхваща дейности свързани с ежегодната поддръжка на транспортната мрежа, а втората група включва стратегически проекти.

Първата група дейности се изразяват основно в рехабилитиране общинска пътна мрежа, рехабилитиране на улична мрежа в селата, рехабилитиране и изграждана нова улична мрежа и тротоарни настилки в града, обособяване и оформяне на нови паркоместа и укрепване на свлачища.

Средно годишните резултати в рехабилитиране общинска пътна мрежа могат да се обобщят като:

- Изпълнени около 35 000 кв. м асфалтови настилки по общинска пътна мрежа;
- Почистени 4000 м канавки, като дължината прогресивно нараства;
- Извършен ремонт на участъци за около 30 000 кв. м. по общинска пътна мрежа.

По отношение рехабилитирането на улична мрежа в селата има известен дефицит в изпълнението на заложените дейности. За отчетния период са рехабилитирани предимно улици, съвпадащи с рехабилитираните общински пътища.

По дейност „Рехабилитиране и изграждана нова улична мрежа и тротоарни настилки в града“ най-голям е делът на извършени интервенции през 2011 - изпълнени са ремонти на обща площ от 20 006 кв.м. Едновременно с ремонтните дейности се ремонтират или изграждат тротоарни настилки, полагат се пътни ивици и бордюри, повдигнат се и се укрепват ревизионни и дъждоприемни шахти.

За периода от 2011 до 2013 година са обособени повече от 240 паркоместа в критични точки на град Габрово - централна градска част, туристическите обекти АЕК „Етъра“ и АИР „Боженци“.

През 2013 година са изградени нови участъци от улична мрежа в рамките на проект „Ремонт на път III – 5006 Габрово – Узана“, реконструкция на бул. „Трети март“.

През 2011- 2012 година е изграден нов участък от уличната мрежа с обект „Изграждане на пътна връзка ул. "Скобелевска" - ул. "Съзаклятие", гр. Габрово“- първи етап.

Реконструирани са следните пътни кръстовища:

- Реконструкция на кръстовище бул. "Могилъов" – ул. "Ст. Караджа" през 2009 година.

Направена подготовка за реконструкция на:

- Кръстовище Консултативна поликлиника гр. Габрово 2012-2013 година;

Укрепени са следните свлачища, с което се изпълняват 75% от заложените дейности в тази област:

- Укрепен е аварийен свлачищен участък „Втора деривация“, кв. „Маркотей“, гр. Габрово
- Изпълнен проект „Инфраструктурни мерки за укрепване на свлачище на улица „Топлеш“, град Габрово“ на стойност 737 854,99 лв.
- Аварийни укрепления на път GAB 1028/GAB1027/ кв. „Етъра“ - кв. „Водици“ - Соколски манастир и ул. "Роден край" извършени със средства от Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерски съвет.

За корекции на реки и дерета са реализирани следните дейности и проекти:

- Изградени и ремонтирани подпорни стени на река Янтра на стойност 787 092,18 лв. в рамките на проект “Дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения по поречието на река Янтра в град Габрово”, финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие” 2007 – 2013 г., с 39 205,81 лв. собствен принос на Община Габрово.
- Изградена подпорна стена с дължина 112,5 м, като продължение на съществуващата подпорна стена при моста, в района на музей Дом на Хумора и сатирата, и завършваща до рампата за влизане в река Янтра, в района на ул. Аврам Гачев в ЦГЧ по левия по-нисък бряг на р. Янтра.
- Ремонтирана укрепващата подпорна стена на р. Янтра в ЦГЧ в района на блок „Простор” – извършени са укрепителни дейности в участък с дължина 151 м.
- Изпълнено е „Възстановяване на аварирал участък от покрито дере на ул. Слави Ангелов, гр. Габрово”, извършено със средства от Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерски съвет.

За частта рехабилитация на мостове е направена реконструкция и разширение на съществуващ стоманобетонен мост над река Паничарка.

Втората група дейности включва стратегически за община Габрово проекти:

- Проектиране и изграждане тунел под връх Шипка;
- Проектиране и изграждане западен обходен път на гр. Габрово;
- Проектиране и изграждане пътна връзка м. Узана – прохода Шипка;
- Проектиране и изграждане инфраструктура м. Узана;
- Разработване на проект и изграждане на регионално летище Междене.
- Проектиране основен ремонт (рехабилитация) на „Път III-4404 Габрово-Дебел дял от км 0+140,80 до км 5+832,82, представляващ участък от следните улици–

ул. „Чардафон“, ул. „Н.Войновски“, ул. „Момини скали“ и ул. „Гачевци“ в гр.Габрово“.

Въпреки голямото значение, което габровската общественост придава на стратегическите проекти включени в ОПР 2005-2013 година, реализирането им е свързано с решение на националните ведомства за изграждане на прохода под връх Шипка и с развитие на широки публично-частни партньорства за реализиране на инвестиционните инициативи в местността Узана и изграждане на регионално летище Междене. Ролята на Община Габрово в тези проекти е ключова, но се свежда до инициатор, координатор и организатор. В този смисъл, изпълнението на стратегическите дейности по тази операция са извън правата и възможностите на местната власт. Трябва да се отбележи добрата съвместна работа на Община Габрово с Агенция „Пътна инфраструктура“ при осъществяване и допълване на дейности свързани с рехабилитация и реконструкция на пътищата от Републиканската пътна мрежа в строителните граници на Габрово.

Операция 2: Рехабилитация на съществуващите и изграждане на нови ВиК мрежи и съоръжения

Най-значимият проект в тази операция е „Интегрирания проект за водния цикъл на град Габрово“. Той се финансира по ОП „Околна среда“ и е на стойност 121 736 622,80 лв., от които приноса на община Габрово е 6 091 933,23 лв. Само за 2013 година в рамките на този проект са изградени над 80 км ВиК мрежи, от които 63 км. водопровод и 22 км. канализация, цялостно са възстановени 24 улици и са приключили строителни работи планирани за ПСОВ и ПСПВ.

Друг реализиран проект свързан с осъществяване на дейности по водоснабдяване и канализация е проект „Техническа помощ за подготовка на инвестиционно предложение за подобряване на ВиК инфраструктурата на кварталите „Борово“, „Велчевци“, „Славовци“ и „Гачевци“ на гр. Габрово“. Проектът е на стойност от 140 466,00 лв. Проектът е надграден с проектно предложение „Подобряване на ВиК инфраструктурата на кв. „Борово“, „Велчевци“, „Славовци“, „Гачевци“, „Чехлевци“, „Русевци“ и „Войново“ на град Габрово“, което предстои да се оцени и да получи финансиране.

Освен „Интегрирания проект за водния цикъл на град Габрово“ по тази операция се извършват дейности свързани с корекции на реки и дерета. През 2013 година приключва поръчка с предмет „Осигуряване проводимостта на речните легла чрез почистване от дървета и храсти и изгребване на наноси от участъци на реки, преминаващи през територията на гр. Габрово с цел превенция на риска от наводнения“. В рамките на поръчката са извършени дейности по прочистване на речните корита от самонастанила се растителност и наноси на участъци по реките Янтра, Синкевица и Паничарка с обща дължина над 6500 м.

Въпреки сериозният напредък на Община Габрово с реализиране на „Интегрирания проект за водния цикъл на град Габрово“, остават неизпълнени заявени дейности свързани с реконструкция и/или изграждане на ВиК мрежите в селата от общината,

включително и тези, които не са обхванати от централното водоподаване на ВиК Габрово. ВиК мрежите на всички населени места, обхванати от централното водоподаване на ВиК Габрово са включени в „Регионалния генерален план за ВиК Габрово“ и този смисъл, Община Габрово е в функцията на партньор на Дружеството. В полето на Община Габрово като Възложител са дейностите по решаване на проблемите на населените места водоснабдявани от собствен водоизточник. Това дава основание да бъде дадена много добра оценка за изпълнението на операцията.

Операция 2.3 Благоустрояване жилищни квартали, вкл. паркинги, детски площадки и съоръжения, зелени площи

Дейностите по тази операция се изразяват основно в реконструкция на детски площадки със съоръжения, в поддържане на детски площадки, в поддържане на зелени площи. Дейностите по поддръжка на детските площадки и зелените площи се изпълняват ежегодно чрез възлагане по Закона за обществените поръчки. Финансират се изцяло от общинския бюджет. Общата площ на поддържаните зелени площи е около 147,6 дка. Броят на поддържаните детски площадки се увеличава през отчетния период и към 2013 година наброява 49 детски площадки. В края на 2014 година се създава общинско звено, което ще поддържа зелените площи и детските площадки на територията на град Габрово в програмен период 2014-2020 година.

Обичайно реконструирането на детските площадки и съоръженията им е реализирано посредством спечелване и осъществяване на проект за конкретна площадка. Такива примери са:

- „Възстановяване и озеленяване на парк за широко обществено ползване „Колю Василев – Обов” в рамките на конкурса на ПУДООС „Обичам природата – и аз участвам” 2011 година;
- „Възстановяване и озеленяване на детска площадка за обществено ползване от жители и гостите на територията на Кметство Чарково в рамките на конкурса на ПУДООС „Обичам природата – и аз участвам” 2011 година;
- „Изграждане на зона за отдих в междублоков терен, намиращ се между ул. „Александър Стамболийски”, ул. „Георги Кирков” и пл. „Белорусия” в град Габрово” в рамките на конкурса на ПУДООС „Обичам природата – и аз участвам” 2012 година;
- Ремонтниране и облагородяване на детска площадка на ул. „Зелена ливада” в рамките на конкурса на ПУДООС „Обичам природата – и аз участвам” 2013 година;
- Възстановяване на цветните петна на парково пространство за широко обществено ползване в централен площад на с. Армените, община Габрово, заедно с детска площадка и спортна зона към него и изграждане на кът за отдих в рамките на конкурса на ПУДООС „Обичам природата – и аз участвам” 2013 година;
- „Обичам природата – и аз участвам”, с. Мичковци, община Габрово в рамките на конкурса на ПУДООС „Обичам природата – и аз участвам” 2013 година;

- Изграждане на детска площадка в с. Гергини в рамките на конкурса на ПУДООС „Обичам природата – и аз участвам“ 2013 година;
- Изграждане на зона за отдих на терен, находящ се в близост до центъра на с. Враниловци, община Габрово в рамките на конкурса на ПУДООС „Обичам природата – и аз участвам“ 2013 година;

В отчетния период са изградени 5 нови детски площадки:

- 4 нови детски площадки на територията на гр. Габрово на стойност от 77 763,26 лв. през 2012 г. Изграждането е възложено по реда на ЗОП и е финансирано от Общинския бюджет. Новите детски площадки се намират съответно в кв. „Бичкиня“, кв. „Хаджицонев мост“, кв. „Тлъчници“ и кв. „Борово- Велчевци“.
- една детска площадка в ж.к. „Христо Ботев“ със средства от общински бюджет и съвместно финансиране чрез дарение от Кауфланд през 2013 година.

Трябва да се отбележи, че Община Габрово прилага нови и иновативни подходи при поддържането и ландшафтното оформление на зелени площи.

Ключов проект в благоустрояването на градската среда е „Интегрирания проект за изграждане на привлекателна, достъпна и зелена градска среда на гр. Габрово“. Проектът е финансиран по ОП Регионално развитие и е на стойност 7 757 807 лв. Община Габрово съфинансира проекта със сумата от 1 401 460 лв. Проектът е в процес на реализация. В проекта се включват общо 6 обекта на територията на град Габрово:

1. Паркова площ кв. „Голо Бърдо“ - „Младост“ с предвидени дейности по рехабилитация;
2. Междублоково пространство и детска площадка северно от бл. „Щастие“ с предвидени дейности по благоустрояване;
3. Района на Спортна зала „Орловец“ с предвидени дейности по благоустрояване;
4. ул. „Аврам Гачев“ с предвидени дейности по реконструкция;
5. Пространството около мост „Игото“ с предвидени дейности по благоустрояване;
6. Градски парк в административен център с предвидени дейности по рехабилитация;
7. Изграждане на система за безопасна градска среда и превенция на риска, посредством система за видеонаблюдение.

В началото на 2013 година, Община Габрово подава ново проектно предложение по схемата "Зелена и достъпна градска среда" от оперативна програма "Регионално развитие". Прогнозната стойност на проекта за основните обекти е 6,38 млн. лв. Проектът обхваща четири основни обекта:

- Реконструкция на кръстовище - "Консултативна поликлиника“;
- Реконструкция на ул. "Софроний Врачански" и улици от Централна градска част - Изток, изграждане на подпорна стена в участъка между мост „Игото“ и Баев мост, рехабилитация и изграждане на крайречна пешеходна алея;
- Благоустрояване на кв. „VI-ти участък“, централна градска част;
- Благоустрояване на парк "Маркотей".

На база проучване на обществените нагласи в рамките на ИПГВР, Община Габрово включва 4 значими публични пространства в проект BG161PO001/5-02/2012 "В подкрепа за следващия програмен период". Предложени за проектиране в направление „Разработване на инвестиционни проекти за подобряване на градската среда в град Габрово“ са:

- Благоустрояване на парк „Баждар“;
- Благоустрояване на парк „Колелото“ и прилежащи квартални пространства;
- Благоустрояване на част от ЦГЧ на Габрово и реконструкция на кръстовище „Шиваров мост“;
- Благоустрояване ул. „Емануил Манолов“, ул. „Чардафон“ и прилежащи пространства - ЦГЧ Габрово.

Община Габрово работи последователно в развитие на дейностите по благоустрояване, осъвременяване и облагородяване на градската среда. Пример за това са, както изброените реализирани и подготвените за реализация проекти, така и проведенният архитектурен конкурс за проектиране на обемно градоустройствено решение за "Архитектурно-художествено и благоустройствено оформление на административния център на Габрово". Въпреки че една част от заявените дейности и проекти във финансово-индикативните таблици не са реализирани, то голяма част от тях са включени в бъдещи проекти в краткосрочен времеви период. Единственият незасегнат проблем е проблемът с гробищните паркове. Препоръчва се в програмен период 2014-2020 година, гробищните паркове да намерят място в стратегическите и оперативните документи на Общината и да бъдат предвидени средства в общинския бюджет или да се потърси алтернативно финансиране.

Операция 2.4 Строителство, саниране и рехабилитация на сграден фонд

Дейностите по изпълнение на операцията включват: подмяна на дограма, реновиране на фасади, полагане на топлоизолация на покриви и тавани, подмяна на котли, подмяна на осветителни тела, въвеждане в експлоатация и използване на възобновяеми енергийни източници. Тези дейности се изпълняват в рамките на няколко основни проекта реализирани от Община Габрово:

- BG161PO001-1.1.09-0039 "Създаване на съвременна образователна инфраструктура в община Габрово, посредством прилагане на мерки за енергийна ефективност". Проектът е финансиран по ОП Регионално развитие с обща стойност 7 430 533.78 лв., собствен принос 2 882 847.77 лв. Предвижда внедряване на енергоспестяващи мерки в 8 обекта от общинската образователна инфраструктура.
- BG161PO001/1.1-01/2007/006 от 16.07.2008 г. "Осигуряване на ефективна, общодостъпна и модерна образователна инфраструктура за устойчивото развитие на община Габрово". Проектът е финансиран по ОП Регионално развитие с обща стойност на проекта 5 334 615,76 лв., Проектът предвижда внедряване на енергоспестяващи мерки в 3 обекта от общинската образователна инфраструктура.

- Проект „Прилагане на пакет от енергоспестяващи мерки за обновяване и модернизация на сграда на ЦДГ „Перуника“ - база 2, гр. Габрово“. Бюджет от 481 450,44 лв., от които 72 217, 57 лв. – собствен принос на Община Габрово. Проектът се финансира от Програма „Национална схема за зелени инвестиции“ (НДЕФ).
- Ремонт на Детска ясла „Първи юни“ с бюджет от 185 656 лв., от които 92 827,9 3 лв. – собствен принос на Община Габрово. Проектът се финансира по Програма „Красива България“.
- Проект „ПОСОКИ – предоставяне в общността на социално-образователно консултиране и интегриране“ гр. Габрово, финансиран по Проекта за социално включване. В проекта се включват два обекта, единият от които е „Преустройство на част от бивш детски център в „Комплекс за интегрирани услуги за деца и семейства“ (ул. Ивайло). В обекта се изпълнява пакет от енергоспестяващи мерки.

В резултат на изпълнението на 4-те ключови проекта, 14 учебни заведения са обновени и с въведени мерки за ЕЕ. Освен тях, в Зала „Възраждане“, Регионалната библиотека, Дом за стари хора с физически увреждания в кв. „Маркотей“ и нов корпус на Националната Априловска гимназия са обновени и с приложени мерки за енергийна ефективност.

Освен обновяване, саниране и внедряване на мерки за енергийна във вече съществуващи сгради, Община Габрово изгражда няколко нови в рамките на следните проекти:

- Проект BG161PO001-1.1.11-0041 “Подобряване на грижата за деца с увреждания чрез изграждане на два центъра за настаняване от семеен тип в гр. Габрово” – са изградени двата центъра – в кв. „Борово“ и кв. „Трендафила“. В центровете за настаняване от семеен тип е предвидено помещенията да осигуряват домашна атмосфера и условия за живот, близки до семейните. И в двете сгради са изпълнени пакет от енергоспестяващи мерки.
- Проект „ПОСОКИ – предоставяне в общността на социално-образователно консултиране и интегриране“ гр. Габрово, финансиран по Проекта за социално включване. В проекта се включват два обекта, единият от които е „Разширение на ДГ „Слънце““. В обекта се изпълнява пакет от енергоспестяващи мерки. Новият самостоятелен корпус на ДГ „Слънце“ е проектиран като нискоенергийна сграда, със стремеж за достигане на параметрите на „пасивна къща“.

Друг аспект на санирането и рехабилитацията на съществуващ сграден фонд е Изграждане на мерки подобряващи достъпността на средата за хора с увреждания. Такива мерки са въведени през 2013 година в следните 4 обекта: Център за настаняване от семеен тип в кв. „Борово“, ЦНСТ кв. „Трендафила“, разширение ДГ „Слънце“ и комплекс за интегрирани услуги за деца и семейства.

В областта на реконструкцията и обновяването на сградите, общинска собственост, в това число провеждането на мерки за енергийна ефективност, са реализирани значителен брой мерки върху голям брой сгради (предимно образователни). Следва да

се отбележи, че за сградите на културата, останалите общински сгради на образованието и спортните такива мерките по енергийна ефективност и осигуряването на достъпа на хора с увреждания (като се изключи зала „Орловец“) не са реализирани. В този аспект е намерено продължение на проекти със същия предмет в рамките, както на Интегрирания план за градско възстановяване и развитие, така и в ОПР 2014-2020, в случаите, когато някои от тези обектите не попадат в зоните за въздействие. Целесъобразно е също така да се реализира централизирана автоматизирана система за наблюдение и управление на режима на работа на сградните инсталации на обектите общинска собственост, което ще доведе до значителни икономии и ще облекчи поддръжката на сградите.

Специфична цел 3: Газификация на гр. Габрово

Държавната комисия за енергийно и водно регулиране издава на „Ситигаз България“ ЕАД лицензия за разпределяне на природен газ за обособена територия на община Габрово през 2012 год.

Съгласно предоставената от „Ситигаз България“ ЕАД информация, през първите 10 години от срока на лицензията, дружеството предвижда да изгради мрежата в общината, състояща се от 159 483 м газоразпределителна мрежа и 57 464 м газови отклонения. Това ще осигури възможност за присъединяване на индустриални потребители, обществени обекти и битови потребители. Очакваните присъединени потребители са съответно: около 70 индустриални потребители, 100 обществени обекта и повече от 3000 битови потребители. Изготвени са план-схеми за газификация на град Габрово и селата Поповци, Враниловци и Драгановци, които дават общо решение на трасетата на мрежата и техните проектни диаметри, съответстващи на съществуващото положение и потенциална консумация на потребителите. Изготвени са Прогноза за консумация за природен газ, Програма за битова газификация и Модел на консумация на природен газ в община Габрово. В края на 2013 година общо 13 общински обекти са преустроени от течно гориво нафта на природен газ, в това число 6 детски градини, 5 училища, 1 детска ясла и Административната сграда на Община Габрово.

При реализирането на дейностите включени в специфичната цел, Община Габрово се явява координатор на процеса по газифициране на общината и има разрешаваща функция при одобряване на устройствените планове свързани в изграждане на преносната инфраструктура. Като се вземат предвид и изготвените и одобрени специализирани схеми към ПУП, парцеларните планове за провеждането на газопреносната инфраструктура, може да се даде много добра оценка за изпълнение на специфичната цел.

Специфична цел 4: Осъвременяване на системата за управление на отпадъците

Операция 4.1 Интегрирано управление на отпадъците, съгласно новите здравно-хигиенни и екологични нормативни изисквания

В рамките на специфичната цел са реализирани няколко ключови проекта:

- Регионален проект № 58231-C003 „Техническа помощ за подготовката на качествен инвестиционен проект за „реконструкция и модернизация на съществуващото депо за ТБО в община Габрово, превръщайки го в регионално за нуждите на общините Габрово и Трявна“. Проектът приключва през 2011 г., финансира се от ОП Околна среда и е на стойност 369 524 лв., от които 85 % се предоставят от ЕФРР, а 15 % са национално съфинансирани.
- Проект DIR – 5112122-1-66 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Габрово“. Проектът се реализира по ОП Околна среда и общата сума на безвъзмездната финансова помощ е 24 911 189,58лв., от които 21 174 511,14 лв. от ЕФРР, 3 736 678,44 лв. национално съфинансирани и 1 324 456,72 лв. е собственото участие на общините Габрово и Трявна. Проектът е в процес на реализация. Очакваните резултати от него са изграждане на ефективен регионален модел за управление на отпадъците в регион Габрово, намаляване на количеството отпадъци предназначени за депониране, въвеждане на принципа „замърсителят плаща“, мерки за насърчаване на домашното компостиране и оползотворяване на рециклируемите отпадъци, окончателно обезвреждане на твърдите битови отпадъци.

Друга дейност част от специфичната цел е поддържането на съдово стопанство за организирана система за сметосъбиране. Наблюдава се поддържане на постоянен обем през годините на съдовете, които възлиза на 1872 м³. Съдовото стопанство включва съдове за битови отпадъци и съдове включени в системата за разделно събиране на масово разпространени отпадъци. Организираната система за сметосъбиране обхваща почти 99% от населението на общината. Няма данни дали делът на населението обхванато от системата за разделно сметосъбиране е същия.

Дейностите по закриване на нерегламентирани сметища, в това число и локални микро сметища се извършва основно в периода от 2009 до 2011 година включително. Премахването на замърсяванията се организира от служители на общинска администрация, посредством групите по Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“ и регионалната програма за заетост. През 2012 и 2013 години не са идентифицирани нерегламентирани сметища. През този период са почиствани повърхностни замърсявания в рамките на кампаниите за почистване и от работниците към групите за временна заетост.

С осъществяването на проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Габрово“ ще бъдат изпълнени напълно всички предвидени дейности и проекти по специфичната цел. Но следва да се обърне сериозно внимание на управлението на строителните отпадъци. Община Габрово е направила постъпки и в рамките на включения в ИПГВР Габрово проект „Метаболизъм на града“, е предвидила създаване на „лаборатория“ (вкл. с мобилно звено) за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци. Това дава основание да се твърди, че изпълнението на дейността е добро, а и са налице положителни перспективи за постигане на много добри резултати в управлението на отпадъците.

Специфична цел 5: Съхраняване на биологичното разнообразие на територията на община Габрово и ефективно управление на защитените територии в нея

Дейностите заложи в специфичната цел обхващат както провеждане на обучения и семинари посветени на опознаване и опазване биоразнообразието, така и изработване на План за управление на Природен парк „Българка“ и определяне, картиране и План за действие (с цифрова картна основа) на необходимите дейности за горите с висока консервационна стойност и местата с изключително богато биоразнообразие на територията на парка.

През 2013 година Община Габрово се включва като партньор на фондация „Биоразнообразие“ и Асоциацията на парковете в България в проект за изграждане на Природна академия в местността Узана. По същество, Академията представлява съвременен център за обучение и интерпретация и е част от Посетителски информационен център „Узана“. Откритата част ще бъде разположена в непосредствена близост до центъра. Предвижда се академията да бъде завършена през месец септември 2014 г. Изграждането на академията е част от българо-швейцарската програма "Да свържем опазването на природата с устойчивото развитие на селските райони", която се разработва в различни компоненти с общо 10 партньорски организации и продължава до есента на 2016г.

През 2013 година ДПП „Българка“ възлага изработване на План за управление на ПП „Българка“. В рамките на процедурата по изработване и процедуриране на плана, служители от общинската администрация на Община Габрово, граждани и представители на бизнеса вземат участие в едно събитие, имащо за цел да отговори на изискванията за публичност съгласно Орхуската конвенция. Няма данни за резултатите от участието в обществените обсъждания, както и информация за приемането на ПУ на ПП Българка.

В допълнение Община Габрово има реализирани няколко проекта, които пряко кореспондират с темата за съхраняване на биологичното разнообразие:

- Изработен Общ устройствен план за местност „Узана“ и последващ ПУП с аналогичен териториален обхват;
- Концепция за устойчиво развитие и управление на местност Узана - Проект „Опазване на биоразнообразието в местността Узана чрез устойчиво управление на територията“

Оценката по изпълнение на специфичната цел е добра, като се отчита, че основните дейности са съсредоточени в 2013 година и се има предвид, че Община Габрово няма правомощия по възлагане на планове и други инструменти свързани с управлението на ПП „Българка“. За съхраняване на биологичното разнообразие на територията на общината се препоръчва да се разгледа проблема за градското биоразнообразие, както и да се потърси партньорство с ДПП „Българка“ за осъществяване на съвместни проекти свързани с биоразнообразието, включително и насърчаване на доброволчеството. Друга препоръка е свързана с управлението на горите общинска

собственост и в тази връзка е необходимо изработване на горскостопански планове за общинските гори.

5.3 Приоритет 3

Приоритет 3 - СЪЗДАВАНЕ НА ВИСОКОКАЧЕСТВЕНИ И РАЗНООБРАЗНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, ОТГОВАРЯЩИ НА ИНТЕРЕСИТЕ И ПОТРЕБНОСТИТЕ НА ОБЩНОСТТА.

За постигане на този приоритет в актуализирания през 2008 година ОПР 2005 – 2013 г. са поставени 21 специфични цели и 66 операции. В стремежа приоритетът да покрие всички направления на публичните услуги, същият е разширен до твърде голям и затрудняващ проследяването и оценката брой специфични цели. В рамките на отчетния период е работено по всички специфични цели и операции. В това число се включва и плановата и/или и проектна готовност за някои от дейностите или обектите.

Специфична цел 1. Разширяване на социалните услуги в Община Габрово

Операция 1.1 Изграждане на Дом за стари хора в с. Враниловци.

Към 2013 година на територията на общината не съществува социална услуга Дом за стари хора. Сградата в с. Враниловци се нуждае от допълнителни средства, с които да се финализира изграждането ѝ и въвеждането ѝ в експлоатация. Грижите за възрастните и самотно живеещи хора по време на отчетния период се реализират в рамките на социалните услуги „Личен асистент” и „Домашен помощник” и социален асистент.

Проектът „Домашният помощник” – грижа в семейна среда за независимост и достоен живот на хора с различни видове увреждания и самотноживеещи хора е реализиран през 2009 година в партньорство със Сдружение "Общинско дружество на инвалидите-Габрово" на стойност 93 833 лв. Проектът продължава с проект „Предоставяне на висококачествена услуга „домашен помощник” чрез грижа в семейна среда за хора с различни видове увреждания и самотноживеещи стартиран през 2011 година. Финансира се от ОПРЧР и е на стойност 191 135 лв.

Община Габрово е партньор в националния проект „Подкрепа за достоен живот“, имащ за цел прилагане на нов подход за предоставяне на услуги в семейна среда чрез въвеждане на принципа „индивидуален бюджет за личен асистент” в национален мащаб, като трансформират създадените стереотипи за услугата „Личен асистент”. Проектът е времеви обхват от 2010 до началото на 2015 година. През 2013 година Община Габрово реализира проект „Подкрепа в домашна среда за достоен живот” на стойност 210 196,98 лв. Проектът се реализира по ОП „Развитие на човешките ресурси“. В рамките на проекта е създадено Звено за услуги в домашна среда, към Заведения за социални услуги Габрово. За предоставянето на социалната услуга за периода на изпълнение на проекта Община Габрово назначи 30 лица на длъжността социален асистент. Обхванати са над 150 лица, потребители на социалната услуга, както и 5 деца с увреждания.

В Общинския план за развитие 2014-2020, незавършената сграда на Дома за стари хора в село Враниловци е включена в проект „Спокойни старини“, предвиждащ израждане на Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора. Проектът се предвижда да бъде финансиран по ОП „Региони в растеж“.

Операция 1.2 Осигуряване на заетост на хора с увреждания и други групи в риск.

Във всички години на отчетния период е осигурявана заетост на лица с увреждания. Най-голям е броят на лицата през 2012 година, когато е осигурена заетост в общинските структури и социалните услуги, делегирани от държавата дейности, финансирани от републиканския бюджет на 50 души.

Операция 1.3 Разкриване на Център за временно настаняване – социална услуга в общността за безпризорни и бездомни лица на територията на гр. Габрово.

Центърът за временно настаняване за безпризорни и бездомни лица в края на отчетния период не е разкрит. Същият е заложен в проект „Спокойни старини“ на ОПР 2014-2020 година, предвиден да се финансира от ОП „Региони в растеж“. Макар и дейността да не е осъществена в своята цялост, през последните години Община Габрово съвместно с НПО и бизнеса провежда кампания за набиране на вещи и стоки от първа необходимост в подкрепа на бездомните и безпризорни лица, жители на общината. Предоставя се помещение общинска собственост, в което бездомните лица да прекарат зимните месеци. За периода на пребиваване в общинското помещение е осигурена ежедневно и топла храна.

Операция 1.4 Работа по Приемна грижа в партньорство с Дирекция „Социално подпомагане“ и НПО.

Община Габрово в партньорство с „ИМКА“ – Габрово реализират през 2009 и 2010 година проект „Живот в семейна среда и по-добро бъдеще на децата чрез алтернативни социални услуги“. Проектът се финансира по ОПРЧР и е на стойност 179 871,95 лв. По проекта е разкрит Общински център по приемна грижа. Проведени са множество кампании сред обществеността за популяризиране на социалната услуга приемна грижа и набиране на кандидати за приемни семейства. Паралелно с работата по приемна грижа екипа на Общинския център работи активно и с децата от Дом за деца лишени от родителска грижа „Христо Райков“ Габрово - периодично се провеждаха групови работи на различни теми, допринасящи за образованието и възпитанието на децата, екскурзии и празници.

В отговор на Националната стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България“ дейностите са насочени към развитие на приемната грижа като алтернатива на настаняването на децата в специализирани институции.

Стартираният проект през 2011 година „И аз имам семейство“ по ОП „Развитие на човешките ресурси“, Схема за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG 051PO001-5.2.11 „Приеми ме“ се изпълнява и през 2012 и 2013 години. Бенефициент по проекта е Агенция „Социално подпомагане“, а Община Габрово е партньор. За двете години работа по проекта в Община Габрово са постъпили общо 24

заявления от кандидати за приемни родители, от които остават 14 след проучването и оценката.

По проекта са настанени 14 деца. Някои от децата са изведени от специализирана институция, а останалите са деца от общността. Някои от изведените от институциите деца са реинтегрирани при биологичните си родители. Приемните семейства с настанени деца получават поддържащо обучение от Екипа по приемна грижа. Организиран се групи за самопомощ, където приемните родители споделят свои проблеми в отглеждането на децата и се търсят решения при възникнали трудности или кризисни ситуации. Продължителността на проекта е удължен със срок до 31.05.2014г.

Операция 1.5 Изграждане на т. нар. „Защитено пространство” за деца до 18 години настанени в специализираните институции и приучаване към самостоятелен начин на живот.

До 2013 година инициативата „Защитено пространство” за деца до 18 години настанени в специализираните институции на територията ДДЛРГ „Христо Райков” не е реализирана. В годините на отчетния период се работи системно за намаляване на капацитета на дома за деца „Христо Райков”, предотвратяване настаняването на нови деца и извеждането на вече настанените в алтернативни услуги близки до домашната среда или реинтегрирането им и настаняване в приемно семейство, семейство на близки или роднини и осиновяване . Тези дейности са в съответствие с изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Р България”. Капацитетът на ДДЛРГ „Христо Райков” е устойчиво намален от 50 на 25 деца.

Операция 1.6 Създаване на „Защитено жилище” за деца, напускащи специализираните институции.

През 2009 година в община Габрово се реализира проект „Защитено жилище за предоставяне на алтернативни социални услуги на деца, напускащи Дом за деца лишени от родителски грижи”, финансиран по Национална програма ФАР 2006 година. Проектът е на стойност 191 397 лв. и приключва успешно през 2009 година. Резултатите от проекта се изразяват в изграждане на жилище за деца лишени от родителски грижи осигуряващи на децата начин на живот, доближаващ се до семейния. В рамките на проекта са проведени обучения служителите в ДДЛРГ „Христо Райков” за подготвителна работа за извеждане на децата от специализираната институция и се работи с общностите.

В отговор на промените в областта на социалните услуги през 2010 година, Защитеното жилище се преименува в Център за настаняване от семеен тип за предоставяне на алтернативни социални услуги на деца, напускащи Дом за деца лишени от родителски грижи, а социалната услуга се превръща в делегирана от държавата дейност.

От разкриване на услугата „Център за настаняване от семеен тип” до края на 2013г, в Центъра са били настанявани общо 17 деца от ДДЛРГ и деца от общността в риск.

Други дейности и проекти, подкрепящи Специфична цел „Разширяване на социалните услуги в Община Габрово“.

На територията на област Габрово продължава да функционира Регионален хоспис Габрово, ползван от жителите на четирите общини съставляващи областта - Габрово, Дряново, Трявна и Севлиево. Хосписът е създаден през 2007 г. по Програма ФАР на ЕС, Деинституционализация посредством предоставяне на услуги, базирани на общността, за хора в риск. Регионалният хоспис разполага с една стационарна база с 21 легла, която се намира в ОМБАЛ град Дряново и за осъществяването на дейността по общини са сформирани са три мултидисциплинарни екипа: екип Габрово, екип Дряново и екип Трявна. В годините на отчетния период, средния годишен брой на обхванатите от услугата жители на община Габрово е повече от 100 души.

Реализираният през 2009 година **Център за социална рехабилитация и интеграция на деца от аутистичния спектър**, разширява броя и вида на социалните услуги в община Габрово. Центърът е създаден като съвместен проект между Община Габрово и гр. Тун, Швейцария, първоначално финансиран с дарение на семейство Розмари и Йон Келер. ЦСРИДАС е терапевтичен център с капацитет 20 места и се управлява от Община Габрово. Потребители на услугата са деца с проблеми от аутистичния спектър на възраст от 3 до 18 год. и техните семейства.

На територията на общината действа социалната услуга „Обществена трапезария“, финансирана от частен дарител. Тази обществена трапезария осигурява храна целогодишно за 35 - 40 човека. Освен това са развитие дейностите по проект „Обществена трапезария за нуждаещи се на територията на Община Габрово“, финансирани от Фонд „Социална закрила“ към Министерство на труда и социалната политика. Този проект се реализира сезонно. Потребители на услугата са 50 лица.

В рамките на проект „Подобряване на грижата за деца с увреждания чрез изграждане на два центъра за настаняване от семеен тип в гр. Габрово“ са изградени два Центъра за настаняване от семеен тип, в които да бъдат настанявани деца и младежи с увреждания, отглеждани понастоящем в Домове за деца с умствена изостаналост, Домове за деца с физически увреждания и Домове за медико-социални грижи за деца. Центровете са с капацитет 12 деца с възможност за настаняване на още 2 места за спешен прием. Предвидено е помещенията да осигуряват домашна атмосфера и условия за живот, близки до семейните. Проектът се финансира по схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG161PO001/1.1-12/2011 „Подкрепа за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги за деца в риск“ на Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007 – 2013 г. Стойността му е 1 503 569,70 лв. и се покрива напълно със средства по програмата. Проектът, по които се изграждат двата центъра се надгражда със стартиралият в края на 2013 г. друг проект на тема „Подобряване на грижата за деца с увреждания чрез разкриване на социална услуга в община Габрово“. Вторият проектът се финансира по ОП „Развитие на човешките ресурси“ и е на стойност 420 890,76 лв. Чрез него ще се осъществи нова форма на социална услуга от резидентен тип за подобряване на грижата за деца с

увреждания и ще се приложат нови подходи за социална работа от квалифициран и обучен персонал.

През 2013 г. Община Габрово изпълнява проект „ПОСОКИ - предоставяне в общността на социално-образователно консултиране и интегриране“. Чрез проекта се изгражда комплекс, който предоставя интегрирани услуги за деца и семейства в риск с цел подобряване готовността на децата за включване в образователната система и предоставяне на необходимата подкрепа за развитие на родителски умения сред уязвимите групи. Проектът се финансира от Министерство на труда и социалната политика със заем от Международната банка за възстановяване и развитие. Стойността му възлиза на 1 290 435,04 лв., от които 127 618 лв. са собствен принос на Община Габрово. Интервенции във физическата среда се изразяват в изграждане на нова сграда на територията на ЦДГ „Слънце“ и извършване на ремонтни дейности в помещение общинска собственост на ул. Ивайло №13, кв. "Христо Ботев". В новоизградената нискоенергийна сграда са обособени помещения за три детски групи и салон за спортни, музикални и творчески занимания. Работата на комплекса за социални услуги предстои да се стартира началото на 2015 година.

В рамките на проект „ПОСОКА: семейство“ - Компонент 1 на процедура „Шанс за щастливо бъдеще“ се извършва подготовка за реструктуриране на Дом за медико-социални грижи за деца гр. Габрово. В рамките на проектните дейности е изготвен Регионален план за деинституционализация на децата от ДМСГД, като са съобразени индивидуалните потребности на децата.

На мястото на закрития ДМСГД през 2015г. на територията на Община Габрово ще бъдат разкрити четири иновативни социални услуги по проект „Разкриване на иновативни услуги за деца и семейства в Община Габрово“:

- Център за майчино и детско здраве;
- Център за ранна интервенция;
- Дневен център за деца с увреждания;
- Център за настаняване от семеен тип за деца с множество увреждания, нуждаещи се от непрекъснати медицински грижи.

Проектът се финансира чрез безвъзмездна финансова помощ по ОП „Развитие на човешките ресурси“ и е на стойност 599 999,06 лв.

Специфична цел 2: Повишаване на компетентността на работещите в сферата на социалните услуги

Операция 2.1 Програма за информация и усвояване на иновационни практики в сферата на социалните услуги.

В сферата на социалните услуги, системно се организират и провеждат обучения, които надграждат знанията и уменията на кадрите, заети в областта. Една част от тях са насочени към усвояване на иновационни практики. Източници на финансиране на мерките свързани с повишаване на квалификацията и усвояване на нови и/или

иновативни практики в социалните услуги все делят на две групи. От една страна в делегираните държавни бюджета на съответните услуги са включени средства за финансиране на обученията, а от друга финансирането се осъществява по проекти, реализирани от НПО, Общината или други институции. Само за 2013 година представители от всички социални услуги са имали възможност да повишат квалификацията и професионалните си компетенции си чрез участие в различни обучения и семинари. Пример за това са следните реализирани дейности:

- Обмен на добри практики, обучение и посещение на Помощно училище „Сунешин“ и Дневен център - гр. Тун – Швейцария от страна на служители и специалисти в ЦСРИДАС „Келер“ – Габрово и помощно училище „Николай Палаузов“ реализирано по проект По-нататъшно развитие на социалната услуга Център за социална рехабилитация и интеграция за деца от аутистичния спектър „Келер“.
- Обмен на добри практики, обучение и посещение на Университет за социални дейности в град Граац, Австрия от страна на служители и специалисти от Дневен център за деца и младежи с увреждания – Габрово.
- Обмен на добри практики и обучение за повишаване на знанията и информираността в областта на социалното предприемачество с участие на представители на Община Габрово в рамките на проект „Инициатива за иновации в социалната икономика“, финансиран от ЕСФ през ОП „Развитие на човешките ресурси“. Партньори на проекта са ИРЕКООП Венето Италия и РСО „Централна Стара планина“.
- Обучение за аутич работа с деца и младежи в риск, организирано и проведено от Национален център по наркомании – София с участието на представител на ОБСНВ.
- Обучителен семинар за повишаване на качеството на превантивните дейности с представител на ОБСНВ, организиран от Национален фокусен център за наркотици и наркомании – София.

Операция 2.2 Програма за мониторинг на качеството на съществуващите социални услуги.

Програмата за мониторинг на качеството на съществуващите социални услуги се състои от наблюдение на съществуващите социални услуги в общността и специализираните институции извършвано съвместно с Регионална дирекция „Социално подпомагане“ и Дирекция „Социално подпомагане“. Наблюденията се провеждат всяка година. Агенцията за социално подпомагане и Държавната агенция за закрила на детето също осъществяват регулярни проверки на съществуващите социални услуги в общността и специализираните институции. Община Габрово получава информация за резултатите от проверката чрез констативни протоколи. Мониторингът има за цел да оцени качествата и посока на развитие на предлаганите социални услуги, включително и процесите по децентрализиране на социалните услуги и деинституционализирането на потребители им.

Откриването, реструктурирането или реформирането на социални услуги представлява пътят към повишаване качеството на тяхното предоставяне. Това показва

колко адекватно се посрещат нуждите и потребностите на обществото в конкретни населени места.

Операция 2.3 Осигуряване на методическа подкрепа и супервизии на екипите в съществуващите социални услуги

Методическа подкрепа и супервизии са системно осигурявани за всички социални услуги, действащите на територията на община Габрово. През годините на отчетния период, Община Габрово осъществява тази услуга, като за целта е сключван договор между служителя и доставчика на конкретната социална услуга. Спазвано е процесуалното правило, служителят да е външен за услугата. Средният брой на проведените индивидуални и групови супервизии в социалните услуги и специализираните институции е над 40 за година. Ефектът от услугата се изразява в повишаване на качеството на предлаганите услуги в сравнение с предходните години.

Специфична цел 3: Реконструкция и модернизация на материалната база на социалните заведения

Операция 3.1 Преместване и пребазиране на Дом за възрастни с физически увреждания от кв. „Кряковци“

В рамките на Проект „Подобряване на социалната инфраструктура и качеството на социалните услуги за хората в неравностойно положение – принос към устойчивото развитие на община Габрово“, домът за възрастни хора с физически увреждания е пребазиран в кв. „Маркотей“, гр. Габрово. Всички 36 потребители са настанени в реконструираната и реновирана сграда на бивша детска градина. Сградата отговаря на критериите и стандартите за местоположение и достъпност, съгласно изискванията на „Правилника за прилагане на закона за социално подпомагане“. Проектът е на стойност 1 537 459 лв. и е финансиран по ОП „Регионално развитие“. Реализира се 2010-2011 година.

Операция 3.2 Ремонт на покрива на двата дневни центъра в кв. „Палаузово“.

Ремонтът на покривите на двата дневни центъра в кв. Палаузово е извършен през 2010 година.

Операция 3.3 Преместване на Центъра за обществена подкрепа в подходящи помещения с по голяма площ, съобразно изискванията посочени в методиката за предоставяне на социалната услуга.

Центърът за обществена подкрепа е преместен на пл. „Възраждане“, зала „Възраждане“ през 2011 година. Чрез преместването в новата локация е осигурено пространство за качествено предоставяне на социалните услуги. Налице са реновирани помещения за специалистите, за срещи с клиенти и за провеждане на групови работи.

Операция 3.4 Ремонт на сграда, дарена за нуждите на Дом за деца лишени от родителски грижи и преместване на специализираната институция.

Предвидената операция не е релевантна към настоящия социално-икономически контекст, предвид предвижданията за закриване на специализирани институции, като Дом за деца лишени от родителски грижи.

Операция 3.5 Обновяване автомобилния парк на Домашен социален патронаж – 5 автомобили със специализирано оборудване за нуждите на ДВФУ.

От 2011 година услугата Домашен социален патронаж ползва обновения автомобилен парк, състоящ се от 4 автомобили УАЗ и един лекотоварен автомобил DACIA LOGAN. За нуждите на Дом за възрастни хора с физически увреждания се предвижда закупуване на специализиран автомобил.

Специфична цел 4: Предоставяне на висококачествени услуги в областта на здравеопазването

Операция 4.1 Въвеждане на нова организация на дейностите в МБАЛ, отговаряща на европейските стандарти.

Въведена е система за управление на качеството ISO-90001/2008 и проведен успешен контролен одит от външни експерти.

През 2011 година МБАЛ „Тота Венкова“ е акредитирана с отлична оценка за цялостна медицинска дейност. Срокът на акредитацията е 5 години. В такава оценка са акредитирани 19 болнични структури, а с оценка много добра за срок от 4 години – други 10 звена. Получена е и акредитационна оценка и право на практическо обучение, което включва учебна практика и преддипломен стаж на студенти от медицински университети.

Същата година се закупува медицинска апаратура, отговаряща на европейски изисквания, въвеждат се противоепидемични мерки с цел превенция на вътре болнични инфекции и се провежда имунизация на всички пациенти на хемодиализа против хепатит В и на медицинския персонал от рисковите отделения след информирано съгласие.

За затвърждаване на добри практики, в това число и ендоскопска урология, са осъществяват обмен и посещения на гост специалисти. Пример за това са гостуванията на д-р Фонтейн от O.L.V CLINIC в МБАЛ „д-р Тота Венкова“ АД.

През 2012 година се изпълнява проект за ремонт на южната фасада на стационарния блок на МБАЛ „д-р Тота Венкова“ АД, финансиран от Министерство на здравеопазването.

Операция 4.2 Привличане на млади специалисти в областта на здравеопазването чрез предоставяне на добри битови условия и кариерно развитие в Габрово.

В отчетния период са привлечени няколко млади специалисти в областта на здравеопазването като са създадени условия за тяхното развитие, в това число и битови. Открояват се няколко направления на реализация:

- Налице са възможности за специализация на лекарите в МБАЛ „д-р Тота Венкова“ АД, като там са създадени условия за професионална квалификация, възможности за допълнителна работа и доходи с цел задържането им, като млади специалисти в лечебното заведение. Трима новозавършили лекари са назначени в МБАЛ „д-р Тота Венкова“ АД през 2011 година.
- Предоставя се възможност за допълнително обучение в специалността „Управление на здравните грижи“, като инициативата се подкрепя чрез изплащане на семестриалните такси на медицински специалисти, повишаващи квалификацията си.
- Съфинансират се формите на продължително обучение към СДО на лекари и медицински специалисти с цел придобиване на нови умения и знания, сертификати и разрешителни, удостоверяващи правоспособността на служителите при извършване на дейности, изискващи специална квалификация.
- Предоставят се възможности за обмен и специализация в O.L.V CLINIC.
- Възможности за работа в училищно и детско здравеопазване се предоставя чрез назначаване в медицинските кабинети на училища и детски градини. Повечето от кабинетите са обновени и оборудвани с компютри и мултифункционални устройства и предоставят добри условия за работа на медицинските специалисти. В това направление през 2012 година са назначени двама медицински фелдшери, а през 2013 година един. За последната година от отчетния период - 2013 година, 27 медицински специалисти работят в 29 здравни кабинета в училища и детски градини. Община Габрово има ръководна и контролна функция в изпълнението на тази дейност.

Операция 4.3 Разработване на програми за профилактика с приоритетна насоченост към социално-значимите болести.

Община Габрово съвместно с РЗИ реализира Програма „Здрави деца в здрави семейства“. Програмата е част от „Общинска програма за борба с неинфекциозни заболявания – СИНДИ“, насочена към профилактика на хроничните неинфекциозни заболявания. Дейности по програмата са проведени в три фази през 2012 и 2013 години и са насочени в посока превенция на тютюнопушенето, наркотиците и алкохола и промотиране на здравословно хранене на учениците от 7 до 14 годишна възраст. Всяка година Община Габрово се включва и във финансирането на дейностите с определени суми от общинския бюджет.

Община Габрово активно подкрепя потребители на специфични здравни услуги в нужда. Традиционно в годините на отчетния период се изплащат пътни разходи на пациенти с бъбречни и сърдечни трансплантации и се оказва финансовата подкрепа от Община Габрово за пациенти, ползвали услугите на „Регионален хоспис“ ЕООД – Габрово, стационар „Дряново“. През 2012 година Общински съвет Габрово приема със свое решение Правилник за финансово подпомагане на двойки и лица, живеещи на семейни начала с репродуктивни проблеми на територията на община Габрово. В изпълнение на правилника, през 2013 година Общината отпуска 15 000 лв. от общинския бюджет в подкрепа на лица с репродуктивни проблеми на територията на община Габрово.

През годината продължи изплащането на пътни разходи на пациенти с бъбречни и сърдечни трансплантации. И през 2012 г. продължи финансовата подкрепа на Община Габрово за пациенти, ползвали услугите на „Регионален хоспис“ ЕООД – Габрово, стационар „Дряново“. През годината в хосписа са обслужени 110 пациента.

Община Габрово регулярно участва като партньор в организацията на безплатни мамологични прегледи с цел превенция на карцином на млечната жлеза и безплатни прегледи в деня за превенция на карцином на кожата.

Операция 4.4 Провеждане на медийни кампании в общността за подпомагане на набирането на средства за закупуване на апаратура на здравните заведения.

Изпълнението на тази дейност се осъществява чрез включване на местната власт и гражданите на общината в национални кампании. Оборудването на здравните заведения се извършва на проектен принцип или планово със средства от държавния бюджет по програмите и плановете на Министерство на здравеопазването. Пример за това е закупената и внедрена апаратура за диагностика и лечение в някои отделения и лаборатории в МБАЛ „д-р Тота Венкова“.

Операция 4.5 Реновиране и разширяване на Диагностично-консултативния блок на МБАЛ.

На територията на община Габрово системно са извършвани интервенции в подобряване на физическата среда - сгради и пространства, съставляващи обекти на здравната инфраструктура. В рамките на няколко проекта и благодарение на последователните и целенасочени усилия на местната власт, всички детски ясли са рехабилитирани и обновени, включително и с проведени мерки за енергийна ефективност. За подобряване на здравните услуги в МБАЛ „д-р Тота Венкова“ гр. Габрово са реализирани няколко интервенции: санирани са южна и западна фасади с частична подмяна на дограма и е ремонтирано детско отделение.

По останалите операции, включени в специфичната цел Община Габрово работи съвместно със свързаните с проблематиката ведомства.

Специфична цел 5. Изграждане на инфраструктура около институтите за култура

В рамките на тази дейност, Общината планира множество инициативи и реализира голяма част от тях, включени както в различни проекти, така и осъществени като самостоятелни мерки. Инфраструктурата около културните институти е обект на интервенция по следните проекти:

- Проект “Подобряване на културната инфраструктура – принос към устойчивото развитие на Община Габрово”. Проектът е свързан с ремонт и модернизация на зала «Възраждане», финансира се от ОПР и е на стойност 1 494 672 лв. Обхваща и благоустрояване парадното пространство и изграждане на мерки за подобряване достъпа на хора с увреждания.

- Проект "Създаване на привлекателна физическа среда на град Габрово чрез интегрирани мерки за градско възстановяване и развитие". Проектът предвижда

комплекс от интегрирани мерки в териториално и функционално обособен участък на град Габрово, финансира се от ОПР и е на стойност 4 805 267, 86 лв. По този проект се осъществяват интервенция в района на музей „Дом на хумора и сатирата“, Спортна зала „Орловец“ и идеален административен център с пространствата около Драматичен театър „Рачо Стоянов“ и Регионалната библиотека „Априлов - Палаузов“. Интервенциите включват и мерки за подобряване достъпа на хора с увреждания.

- Проект „Интегриран проект за развитие на културно-историческия туристически продукт и свързаната с него инфраструктура“. Проектът се финансира от ОПРР и на стойност 6 278 117,38 лв. Предвидени и в етап на реализация са интервенции в инфраструктура около всички четири обекта, включени в проекта - Обектите са недвижимите културни ценности АЕК „Етъра“, АИР „Боженци“, „Дечкова къща“ и музейна сграда на ул. Николаевска №3. Интервенциите включват и мерки за подобряване достъпа на хора с увреждания.
- Благоустрояване на „б-ти участък“ след успешно завършен етап от „Интегрирания проект за воден цикъл на град Габрово4.
- Реализиран е Конкурс за „Архитектурно-художествено и благоустройствено оформление на административния център на Габрово“ в периода ноември 2009 г.- февруари 2010 г. Териториалният обхват на конкурса включва и някои от ключовите културни институти.

Инвестиции в изграждане на инфраструктура и осъществяване на благоустройствени дейности на културните институти са заложили в следващи проекти на Община Габрово. Такива са всички проекти в областта на културата, включени в Общинския план за развитие на община Габрово 2014-2020 година и Интегрирания план за градско възстановяване и развитие. Това свидетелства за устойчивост в политиките по развитие на културните дейности и управление и поддържане на градската среда на местната власт.

Специфична цел 7. Осигуряване на достъпна среда за хора с увреждания до културните институти

Дейности по тази цел са включени в проектите, имащи отношение към изграждане на инфраструктурата и благоустройство на пространствата около културни обекти.

Специфична цел 8. Повишаване на квалификацията на работещите в сферата на културата

Няма налични данни за изпълнени мерки по тази цел.

Специфична цел 9. Развитие на културните индустрии

Община Габрово е сред малкото общини, които могат да покажат пример за успешна и устойчива дейност, която да носи белезите на културна индустрия. Габровският карнавал е с дългогодишна традиция премиваща отвъд вековете, като не губи своята привлекателност и в 21 век. Поддържането, организацията и провеждането на карнавала се осъществява чрез широко партньорство между местна власт, местните

общности, бизнеса и граждански организации. Карнавалът е свидетелство за потенциала на културните индустрии, както по отношение на икономическа ефективност на подобни дейности, така и като фактор за привличане и интегриране на различни групи граждани за осъществяване на обща цел.

В подкрепа на традиционния габровски карнавал, Община Габрово подготвя и реализира проект „Габрово – индустрия за нова градска култура“. Проектът се финансира по Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007 – 2013 и е на стойност 526 243,60 лв. Партньор на Община Габрово по проекта е Народно Читалище „Габрово 2002“.

Община Габрово с широката подкрепа на гражданите и бизнеса, развиват идеята „Град Габрово - Европейска столица на културата“. В рамките на подготовката за състезанието между градове за титлата е разработена и приета „Стратегия за развитие на културата“. Документът обхваща период от десет години (2014 - 2024). Целта на стратегията е да превърне Габрово в притегателен център за независима българска сцена и млади артисти от цял свят, като стане предпочитано място за творчески резиденции и създаване на международни копродукции. Създаден е и сайт gabrovolike.me като интернет територия за споделяне на идеи, новини, проекти.

Активността на местната власт, гражданските организации и общностите в развитието на традиционни и иновативни културни инициативи и след избирането на Пловдив за културна столица за 2019 година е признак за вярата и твърдата убеденост в потенциала на културните индустрии като фактор за развитие на община Габрово. Наред с богатия културен календар на Община Габрово, един от значимите проекти в тази сфера е фестивала „Локация Център“. Фестивалът се развива от три от най-активните неправителствени организации в община Габрово в три последователни години, стартирайки в 2011 година. В рамките на фестивала са проведени множество изложби, срещи, литературни четения и представяния на книги, прожекции на филми, дискусия за архитектура, урбанистика и културен туризъм, както и уъркшопи, инсталации и демонстрации в градска среда. Форум "Селото като културно звено" е организиран и утвърден като част от фестивала. Артисти от различни жанрове на изкуството се включат с творчеството си в Габрово, включително участвайки на доброволни начала и със собствени средства. Сред партньорите на събитията са Община Габрово, Областна администрация Габрово, Камара на архитектите в България - Габрово и др. Изданието през 2013 година е в подкрепа на град Габрово за Европейска столица на културата.

Развитието на културните индустрии намира своето продължение в плановете документи на общината за периода 2014-2020 година, в Интегрирания план за градско възстановяване и развитие и в Общинския план за развитие. Проекти като „Култура за всички“, „Международен фестивал за съвременно изкуство“, „Творчески подход, Много лица“ и инвестиционните проекти свързани с интервенции в културните обекти („Места за култура“, „Културните здания“, „Паметта на мястото“) затвърждават изборът културата да се превърне в основен фактор и печеливша посока за развитие.

Специфична цел 10: Формиране, възпитание и развитие на публика

Дейностите по реализиране на специфичната цел се изразяват в обучителни инициативи проведени в училищата и детските градини на община Габрово съвместно с ДФА „Габровче“, Габровски камерен оркестър, оркестър „Габрово“, Регионален исторически музей, Регионална библиотека „Априлов - Палаузов“, ДТ „Рачо Стоянов“ и Държавен куклен театър – Габрово.

По тази цел се забелязва концентрация на активности насочени основно към децата и липсват дейности за привличане на публики сред останалото население.

Специфична цел 11: Усъвършенстване на комуникацията между културните институти и координацията на културните изяви

Операция 11.1 Разработване и прилагане на модел за обмен на информация на регионално ниво.

Културният календар на общината се координира и актуализира всеки месец. Областният информационен център се утвърждава като част от каналите за комуникация в региона и страната.

Операция 11.2 Медийна програма за реклама и разпространение на културния продукт

През отчетния период, значимите културни събития в общината са широко отразявани в медийното и интернет пространството. За популяризирането на Габровският карнавал и Международният фестивал на комедийното кино „Смешен филм фест“ се ползва с успех и социалната мрежа Фейсбук.

В комуникационния пакет на Община Габрово присъстват разнообразни подходи за разпространяване на информация:

- Традиционно разпространение на информация чрез разлепване на афиши, съобщения в медиите;
- Директно разнасяне на рекламни материали до фирми, организации, училища, здравни заведения, заведения за обществено хранене, обществен транспорт, туристически обекти и др.
- Изпращане на електронни покани до конкретни целеви групи.

В разпространението на информационни материали са ангажирани доброволци от младежките организации в Габрово.

Специфична цел 12: Участие на гражданското общество при формиране на културната политика на Общината

Операция 12.1 Програма „Читалищата – активен партньор при формирането на културния календар” - финансиране на съвместни инициативи

Местната власт партнира с читалищните настоятелства чрез културния отдел в общинската администрация, осъществявайки успешни съвместни културни

инициативи. Примери за реализирани съвместни проекти в областта на културата са провежданите всяка година от отчетния период Празник на духовната музика, Фестивал за изворен фолклор в с. Жълтеш, както и честването на 150 годишният юбилей на най-старото габровско читалище „Априлов - Палаузов 1861“ през 2011 година. През 2013 година на читалищата е предоставена възможност за финансиране на събития от бюджета на Община Габрово по Програма „Култура“.

Операция 12.2 Създаване на фонд „Габровска култура“ за подкрепа и реализация на граждански инициативи – регистрация и медийно обезпечаване

Община Габрово разработва и реализира Програма „Култура“ през годините на отчетния период. По програмата се финансират средно над 5 културни проекта за година. Проектите се провеждат при засилен медиен и публичен интерес. С това допринасят за разнообразяване на културния продукт в общината. През 2013 година бюджетът на програмата възлиза на 20 000 лв. Достъпът на граждански културни инициативи до финансиране моделира културната политика на Общината. Препоръчително е насърчаване на по-голяма активност в тази област.

Реално гражданско участие при определяне на културната политика на общината се наблюдава в процеса по създаване и одобряване на Интегрирания план за градско възстановяване и развитие, Общинския план за развитие 2014-2020 и Стратегията за развитие на културата. В хода на изработване на документите са провеждани серии от работни срещи, дискусии, кръгли маси и обществени обсъждания. Темата за развитието и потенциала на културата е сред водещите при изработването и на трите документа. Еманацията в присъствието на гражданското общество при формиране на културната политика на Община Габрово е по време на участието на Габрово в надпреварата за Европейска столица на културата 2019. Габрово е един от градовете, събрал най-солидната гражданска подкрепа и отчита изключително добри резултати, постигнати на предварителния етап на подбор. Сред тях са група от 3000 души в интернет, преки участници в кампанията, 6000 детски послания, 3864 подписа под Отворено споразумение за сътрудничество, подкрепа от 8 европейски държави, над 21 000 гледания на филма „Приеми ме на село“, над 4000 гледания на музикалните клипове на Момчил и приятели, два световни рекорда в подкрепа на кандидатурата, подкрепа от Минчо Минчев и Педро Наваро, от Камелия Кондова и Маргарита Петкова, от Виолета Христова и Теди Москов. Категорична подкрепа от всички културни институти в Габрово и от техните приятели и почитатели, много обич от габровци, живущи в други градове на страната и в чужбина.

Специфична цел 13: Осигуряване на равен достъп до задължително образование на всички деца

Тази специфична цел е предвидена да се осъществи посредством реализиране на дейности в три операции.

Основните дейности са свързани с Операция 13.3 „Подобряване условията на училищната среда – столово хранене, клубове по интереси, разширяване на спортната дейност“.

Общинската училищна мрежа обхваща единадесет училища: едно начално, шест основни училища, две средни общообразователни, една профилирана гимназия и едно помощно училище, получило статут на общинско от началото на учебната 2013/2014 година. На територията на общината функционира едно обслужващо звено – Астрономическа обсерватория с планетариум. През 2011 година учениците наброяват 3879 , през 2012 - 3848 ученици, а през 2013 година - 3817 ученици.

Достъп до плувен басейн на учениците от общинските училища се осигурява посредством организация на посещенията на плувен комплекс в ПМГ „Акад. Иван Гюзелев“. Шест общински училища се включват в стартирания през 2012 г. проект „Училище за себеутвърждаване и подготовка към европейски хоризонти“(УСПЕХ). В рамките на проекта са сформирани 71 групи с 344 ученика, насочени към разширяване на знанията и уменията в различни области – здраве, спорт, литература, изобразително изкуство, екология и др.

Общинската училищна мрежа обхваща единадесет училища: едно начално, шест основни училища, две средни общообразователни, една профилирана гимназия и едно помощно училище, получило статут на общинско от началото на учебната 2013/2014 година. На територията на общината функционира едно обслужващо звено – Астрономическа обсерватория с планетариум. През 2011 година учениците наброяват 3879 , през 2012 - 3848 ученици, а през 2013 година - 3817 ученици.

На територията на община Габрово функционират десет детски заведения. Три от тях представляват обединени детски заведения, а седем целодневни детски градини. Детските заведения разполагат със седемнадесет бази. Четири от базите са за една група и се намират в населени места извън Габрово. През 2013 година са обхванати 1850 деца, разпределени в 78 групи. Активно се работи по издирване и обхват на деца на 5 и 6 години, подлежащи на задължително обучение. През учебната 2013/14 година в подготвителните групи се обучават 890 деца. Обучението и възпитанието на децата е поверено на висококвалифицирани специалисти.

Изпълненото на Операция 13.1 „Удовлетворяване на образователните нужди и потребности на децата от малцинствата и от семейства с нисък социален статус, подлежащи на задължително обучение“ се разчита в следните проекти:

- Участие на средишните училища в община Габрово в Проект „Подобряване качеството на образование на учениците от средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“. В проекта са включени четири общински средишни училища и 774 ученици от I до VIII клас. В рамките на проекта 610 ученика от средишните училища получават безплатен обяд. Проектът се финансира от ОПРЧР, с конкретен бенефициент Министерство на образованието и науката.
- Регулярно се подпомагат деца от семейства с нисък социален статус, предоставяйки безплатни закуски. За 2013 година 240 деца са ползвателите на тази възможност;
- Проект „Интеграционни мерки за подобряване на достъпа до образование в община Габрово“. Реализацията на проекта цели постигане на интеграция на децата и

учениците от етническите малцинства, равнопоставено включване в образователната система и осигуряване на предпоставки за бъдеща успешна социална реализация. Проектът е на стойност 88 360,12 лв. и се финансира от ОПРЧР. През 2013 година 91 деца от ромския етнос посещават детски заведения, а 180 ученици учат в общинските училища.

За идентифициране на специфичните образователни нужди на децата от малцинствени групи и семейства с нисък социален статус е препоръчително да се проведат допълнителни изследвания. Община Габрово е заложила проекти с такава насоченост в Общинския план за развитие 2014-2020 и ИПГВР Габрово - Проект Шарено мънисто, Съвременно училище, Даровити деца.

Сведения за нарочни мерки или проекти свързани с Операция 13.2 Разработване на образователни програми за противодействие на агресията сред учениците и прилагането им в часа на класа и в извънкласни форми не са представени.

Оценката за изпълнението на специфичната цел е много добра и произтича от организацията и отчетените резултати в системата на образованието. Създадени са условия за обхват на всички деца и ученици в задължителна училищна възраст, като се следи и тяхното движение. Използвани са широк кръг от възможности за включване в разнообразни проекти. Предвид и направените и планираните инвестиции в подобряване на физическата среда, въвеждането на мерки за енергийна ефективност и обновяването на оборудването в общинските и държавните обекти на образованието, може да се твърди че резултатите по тази цел са с висока степен на устойчивост.

Специфична цел 14: Интегриране на деца със специфични здравословни и образователни потребности в масовите детски градини и училища

Децата и учениците със специални образователни потребности има възможност да получават адекватно образование в община Габрово. Те са обхванати от осем общински училища и десет детски градини. При необходимост се осигурява и индивидуално обучение в домашни условия. Корекционно-логопедична дейност за деца и ученици се осъществява в три логопедични кабинета до 2012 година, а през 2013 се разкриват още два кабинета в отговор на увеличеното търсене на услугата от родителите на децата.

Таблица 1. Деца и ученици със СОП и КЛД обхванати от системата на образованието

	Деца със СОП ¹	Ученици със СОП	Потребители на КЛД ²
2011	21	35	140
2012	21	43	220
2013	25	49	300

Източник Община Габрово

¹ СОП - Специални образователни потребности
² КЛД- Корекционно-логопедична дейност

В периода от 2011 до 2013 година Община Габрово реализира Проект „Повече ЗаЕдно – Подпомагане обучението на деца и ученици със специални образователни потребности в Община Габрово“. Проектът е на стойност 370 525,76 лева и се финансира от ОПРЧР. В рамките на проекта са изградени 15 ресурсни кабинета в детски и учебни заведения, оборудвана е зала за психомоторика на територията на ПУ „Н. Палаузов“. Прилага се арттерапия, въвеждайки различни видове изкуство в работата с децата със СОП. Създадена е специализирана библиотека и „Лаборатория за родители“ на деца със СОП. Тридесет и осем специалисти допълнително работят с деца със СОП, като са обучени 105 такива.

„Ресурсен център – Габрово“ също предоставя услуги на децата със СОП.

В рамките на проектите “Осигуряване на ефективна, общодостъпна и модерна образователна инфраструктура за устойчивото развитие на община Габрово“ и „Създаване на съвременна образователна инфраструктура в община Габрово, посредством прилагане на мерки за енергийна ефективност“, както и по други проекти има изградени мерки за достъп за деца в неравностойно положение и деца със СОП. Народна астрономическа обсерватория с планетариум представлява обслужващо педагогическо звено, за което по проект е изградена достъпна архитектурна среда на стойност 45 540 лв.

Дейностите включени в четирите операции на целта, могат да се разделят на системни, практикувани през всички години от отчетния период и проектните, които обогатяват и развиват системните. Изпълнението им води до много добра степен на нейното постигане и висока устойчивост на резултатите. Всички деца подлежащи на задължително обучение са обхванати от системата на образованието, в това число и всички деца и със специални образователни потребности.

Специфична цел 15: Усъвършенстване на системата на работа с децата от рискови групи

Община Габрово разработва и прилага множество програми имащи за цел усъвършенстване на системата на работа с децата от рискови групи. В рамките на тези програми се осъществяват дейности в няколко направления:

- поддържане и развитие на висока педагогическа квалификация;
- ранна превенция с насоченост към децата в детските градини и учениците в началните класове;
- интеграция на децата от малцинствени и други групи в риск в системата на образованието;
- работа с децата от рисковите групи.

По всички направления са отчетени разнообразни дейност: кампании с цел с превенция на ХИВ/СПИН и наркотици, изнесени инициативи в природна среда, групова социална работа в детските градини, въвеждане на интеграционни мерки в училище, празници, чествания, благотворителни базари и др. Всяко училище изготвя програма за

ангажиране и оползотворяване свободното време на учениците през летните месеците. В дейностите се включват широк кръг от партньори и участници Център за обществена подкрепа при Община Габрово, Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните при община Габрово, Дирекция Природен парк „Българка“, педагогически състав на всички училища в общината, включително и чрез училищните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Проект BG051PO001-3.1.03 „Квалификация на педагогическите специалисти“ създава условия за насърчаване и подкрепа на професионалното развитие на педагогическите специалисти чрез осигуряване на информираност и достъп до специализирани форми на обучение. От тази и от други възможности за обучение само през 2013 година са се възползвали над 300 педагози от детските и учебните заведения в община Габрово.

Като целенасочена дейност се регистрира воденето на отчет за учениците, извършили противообществени прояви или престъпления, индивидуална работа с тях и с родителите им, провеждането на тренингови форми на обучение за решаване на конфликти и преодоляване на агресията сред учениците.

Прилагането на интегриран подход и привличане на разнообразни участници в дейностите за постигането на целта води до висока степен на нейното изпълнение, но поради спецификата на разглежданата проблематика, устойчивостта на резултатите изисква системна работа и в бъдеще.

Специфична цел 16: Повишаване на качеството на управление на образованието в Габрово

За поддържаща педагогическа квалификация през годините на отчетния период се изразходват 0.8% от бюджетите на детски и учебни заведения. Всички педагогически кадри от учебните заведения вземат участие в една квалификационна форма, а повече от 60% - в повече от една. Проведените квалификационни форми в детските и учебните заведения са общински, областни и национални, обхващайки разнообразни теми, свързани с обучение и възпитание. Обърнато е внимание на квалификацията за работа с деца от рискови групи и деца със специални образователни потребности, в това число и в рамките на проект „Повече ЗаЕдно“.

Не е предоставена информация за провеждане на планираните обучения на управленските екипи за работа в условията на делегирани бюджети, но е отчетено, че разпределението на бюджетните средства между общинските училища и детските градини се осъществява по разработени и утвърдени формули и приложения към тях. Учебните и детски заведения приключват финансовите години без просрочени задължения и с преходни остатъци за отчетния период.

Община Габрово работи интензивно в сферата на образованието в това число и повишаване качеството на управление, като се възползва от широк кръг възможни форми. Постигната е добра степен на изпълнение на целта, и предвид и процесите на трансформации в сферата на образованието и централизираната форма на управление на тази дейност, оценката за общината е много висока.

Специфична цел 17: Оптимизиране на мрежата от детски и учебни заведения

Предвид създалата се сложна демографска ситуация в страната, пред всяка община стои необходимостта от оптимизиране на мрежата от детски и учебни заведения. Община Габрово закрива две училища на територията на общината през 2010 година и утвърждава четири средищни училища: ОУ „Христо Ботев“, ОУ „Цанко Дюстабанов“, СОУ „Райчо Каролев“ и СОУ „Отец Паисий“. Учениците от населените места на общината, в които няма училища, са обхванати и се обучават, както в средищни училища, така и в приемащи. За тези ученици е осигурен безплатен транспорт. Превозът се осъществява по утвърдена междуселищна транспортна схема със собствен транспорт и със специализиран транспорт по договор.

През 2013 година с подкрепата на ОбС – Габрово и РИО – Габрово през учебна година се обезпечават учебния процес в 9 маломерни паралелки.

Постигната е висока степен на изпълнение на целта с устойчиви резултати.

Специфична цел 18: Модернизация на материалната база на детските и учебните заведения

За изпълнението на целите Община Габрово прилага много и разнообразни форми за финансиране, в това число делегираните бюджети и проектно финансиране. Ежегодно от бюджетите на детските заведения се извършват планови и текущи ремонт на покриви, салони, спортни площадки, парни инсталации, ремонт на санитарни възли. Въпреки това, подчертана е нуждата от допълнително финансиране, с цел поддръжка и осъвременяване на съществуващата материална база. Реализирани са множество проекти за модернизация на базата на учебните и детските заведения и за подпомагане образователния процес на децата и учениците. Най-големите от тях са проектите „Създаване на съвременна образователна инфраструктура в Община Габрово, посредством прилагане на мерки за енергийна ефективност“, „Осигуряване на ефективна, общодостъпна и модерна образователна инфраструктура за устойчивото развитие на община Габрово“ и „Прилагане на пакет от енергоспестяващи мерки за обновяване и модернизация на сграда на ЦДГ „Перуника“ - база 2, гр. Габрово“. По тези проекти са реновирани общо 10 детски заведения и 5 училища. Всички детски заведения, намиращи се на територията на град Габрово, имат изцяло проведени мерки за енергийна ефективност. Сградите са санирани, с извършен ремонт на отоплителната инсталация, подменена дограма и енергоспестяващо осветление. ЦДГ "Мечо Пух" и ЦДГ "Мики Маус" са газифицирани. Реализиран е проект за изграждане на нискоенергийна сграда за детска градина „Слънце“, която я превръща в първата публична пасивна сграда.

Освен изброените големи проекти на територията на общината се реализират и няколко по-малки водени от същата цел. През 2013 година са одобрени два проекта на МОСВ и ПУДООС за Национална кампания „За чиста околна среда – 2013 г.“, всеки на стойност до 5 000 лева. Те се извършват в ЦДГ „Перуника“ и ОУ „Христо Ботев“. Първият е на тема „Детски творчески еко център“ и се създават зони и кътове за обучение на открито. Във втория се реализират дейности, свързани с развитие на

екологично възпитание и отговорности на учениците, в насока за опазване на природните ресурси на страната ни.

Друга мярка за подкрепа е решението на Общински съвет – Габрово за 2013 година да бъдат освободени училищата на територията на общината от такса „Битови отпадъци“. Средствата се изразходват целево за подобряване на материално техническата база. Сумата възлиза над 141 066 лв., като е подоброено качеството на учебния процес в 14 училища.

През 2013 г. Община Габрово и учебните и детски заведения получават допълнително финансиране по значителен брой национални програми на Министерство на образованието и науката и постановления на Министерски съвет на обща стойност повече от 250 хиляди лева. Програмите са както следва:

- Национална програма „Оптимизация на училищната мрежа“, модул „Оптимизиране на вътрешната структура на училищата и самостоятелните общежития“ – 45 791 лв.
- Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в училище“ – 2 538,00 лв. за заплащане на интернет в учебните заведения и 16 888,00 лв. - средства за терминални решения.
- Модул „Подкрепа на целодневното обучение на учениците от начален етап“ – 9 508,00 лв.
- Национална програма „С грижа за всеки ученик“ – 24 998,00 лв.:
- Модул 1 "Осигуряване на обучение на талантиливи ученици за участие в ученическите олимпиади" - 18 200,00 лв.
- модул 3 "Осигуряване на допълнително обучение на учениците от началния етап на основното образование за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка" – 2 310 лв.
- модул 4 "Осигуряване на допълнително обучение на учениците от прогимназиалния етап на основното образование за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка" – 4 488 лв.
- Национална програма „На училище без отсъствия“, мярка „Без свободен час“ – 2 800,00 лв.
- На учениците от I до VII клас и на децата от подготвителните групи бяха предоставени безплатни учебници и учебни помагала на стойност 144 407 лева.
- Във връзка с изпълнението на Програмата с мерки за закрила на деца с изявиени дарби 7 ученици класирани на първо, второ или трето място на национални и международни състезания, конкурси и олимпиади в областта на науката, изкуствата и спорта получиха едногодишни стипендии на стойност 4 590 лева.

- Проект „Училище за Себеутвърждаване и Подготовка към Европейски Хоризонти“ – „УСПЕХ“, който има за цел чрез извънкласни и извънучилищни форми на работа да повиши мотивацията на учениците за участие в образователно-възпитателния процес, развиват се допълнителни знания, умения, компетентности и до се осмисли свободното им време, като се насочат към предпочитана от тях личностна изява. В 12 направления са сформирани 65 групи с участието на 813 ученици от габровските училища.

Община Габрово се нарежда сред първите общини в страната по реализиране на толкова много и разнообразни интервенции в образователната инфраструктура с цел модернизиране на сградния фонд, въвеждане на мерки за енергийна ефективност, подновяване на оборудването и въвеждане на нови подходи за подобряване на качеството на обучение. Постигната е много висока степен на изпълнение на целта с устойчиви резултати. Резултатите ще се затвърждават и надграждат с включените проекти в ИПГВР Габрово и Общинския план за развитие 2014-2020.

Специфична цел 19: Приобщаване на родителската общност към проблемите на образованието

Изпълнението на тази цел е свързана с цел „Усъвършенстване на системата на работа с децата от рискови групи“. Провеждат се тренинги за родители от Центъра за обществена подкрепа свързани с ефективните модели на възпитание, тренинги с педагогическите екипи и др. Разработена е програма за преодоляване на агресията в училище, включваща и квалификационни курсове и тренинги за преподаватели с цел превенция на агресията. За работа с учениците в часа на класа или в извънкласни форми на възрастов принцип /начална, средна, горна степен/ е разработен тренинг-обучение „Управление на класа“, който се използва от педагогическите съветници и класните ръководители. В част от учебните заведения има екипи от ученици, които са подготвени за работа в агресивна среда и те обучават своите връстници. Отчитат се трудности при работата с родители, като се наблюдава недоверие, незаинтересованост и неангажираност от страна на родителите по отношение на проблеми свързани с техните деца в процеса на обучение.

Постигната е добра степен на изпълнение на целта с относително устойчиви резултати. Препоръчва се работата родителите да се насочи и към по-широк кръг родители с цел активно включване на родителите в обучението и запознаване с учебния материал. Това ще доведе и до повишаване на ангажираността им по отношение на поведението на децата в училище и ще увлече повече родители в процеса. В ОПР 2014-2020 е предвиден проект Родители в училище именно с цел въвличане на родителите в процеса на обучение.

Специфична цел 20: Повишаване на безопасността и ефективността на охраната в детските и учебните заведения

Безопасността на учебните и детски заведения в отчетния период се осъществява чрез изграждане на системи за охрана. Към края на 2013 година в девет училища и детски градини има изградени системи за видеонаблюдение. В шест от учебните заведения

през деня чрез охрана се осъществява пропускателен режим . За част от помещенията в детските градини и училищата е осигурена охрана чрез СОД.

Постигната е висока степен на изпълнение на целта с устойчиви резултати.

Специфична цел 21: Включване на младите хора в процесите на планирането и осъществяването на общинската политика

Дейности свързани с младите хора в община Габрово се изпълняват системно през целия отчетен период. През 2009 година Община Габрово реализира проект „МОГА – младежки, общински и граждански активности“, съвместно със СОУ “Отец Паисий” и сдружение „Феър Плей” – Габрово на стойност 291 301 лв. Проектът е свързан със създаване на училищни клубове „МОГА” във всички общински училища. Целта на проекта да предложи разнообразни дейности за осмисляне на свободното време на учениците от 1 до 12 клас. В рамките на проекта лекари провеждат здравни беседи за учениците от начален етап, осъществяват се дейности по приложно изкуство. Децата се запознават с традиционни за региона занаяти и традиции под ръководството на майстори и етнографи от АЕК „Етъра“ Габрово. Проведени са дейности „ХЗМ“ – планинско колоездене, скално катерене, пейнтбол и ориентиране в планината

През 2011 година младите хора се включват в редица инициативи, които могат да се обобщат в 4 групи:

- Участие в процеса на планиране на дейности за младите хора, на база проучване на нагласите. Форматът, чрез който се осъществява дейността е Ученически младежки съвет, формиран от делегати от различни училища.
- В информационни и обучителни кампании с участието на ученици по теми, свързани с превенция на зависимости, агресивно поведение, междуличностни отношения. Включени са над 4 000 ученици. Над 20 младежи са взели участие в международни и национални обмени и обучения.
- Включване на младите хора в кампанията „Аз харесвам моя град“ чрез организиране инициативи в свободното време, като „Водни войни”, в която се включват около 400 младежи.
- Включване в мероприятия, организирани от Областен младежки съвет и провеждане на срещи в четирите общински центъра в област Габрово.
- Доброволчеството при реализиране на мащабни занимания.

През 2012 година се учредява общински консултативен съвет по въпросите за младежта (ОКСВМ). В състава му са включени представители от неправителствени организации, работещи по проблемите на младите хора. Всички включени организации са с равни права и възможности за участие. ОКСВМ е основен фактор при разработване на общинската политика за младежта, подпомага Кмета при провеждането ѝ и активно участва в процеса на вземане на решения. Включва се в организиране на различни младежки инициативи и подпомага тяхното реализиране, привличането на младежите в обществения живот и стимулиране на участието им в

събития. През 2013 година са проведени 10 заседания на ОКСВМ. С представителите на младежките организации са обсъдени и съгласувани Правилник за организацията и дейността на Общинския консултативен съвет по въпросите на младежта към Община Габрово и Правилник за финансиране на проекти по Програма младежки дейности от бюджета на Община Габрово.

През 2013 година две проектни предложения са финансирани по Програма „Младежки дейности“ на Община Габрово. Проектите са „Поглед през бъдещето“ и „Неформално образование за всички – стъпка напред“ и са разработено съответно от Сдружение „Социален диалог 2001“ и Сдружение ИМКА. Заложените дейности и инициативи имат за цел да допринесат за придобиване на определени компетентности на младите хора чрез прилагане на неформалното образование.

Младежният фестивал “В центъра”, организиран от съвместно от Община Габрово и местни неправителствени организации, е проведен на 29 и 30 юни за изява на различен формат активности като паркур, скейт, стийтбол, графити, велосъсезание, музика, танци и съвременно японско изкуство, които се състояха в различни зони на града.

Сътрудничеството между общинската администрация, териториалните структури и младежките организации, гарантират участието на младите хора при формулирането, изпълнението и отчитането на общинските политики за развитие на младежта. Младежките организации се включват в проведените кръгли маси, фокус групи и обществени обсъждания в процеса по разработване на ИПГВР град Габрово и в набирането на проектни предложения и обществените обсъждания на ОПР 2014-2020 на община Габрово.

Младежите се включват успешно в културни инициативи, включително и в тяхната организация. Значима сред тях е Локация „Център“, с участието на неправителствените организации „Мечти и отбори“ и „Артерия“. Основните цели на инициативата са свързани с изграждане на траен интерес към съвременното изкуство и култура, формиране на публики и провокиране на креативно мислене в областта на културата, бизнеса и туризма в района на Централна България.

Младежки дейности се реализират и в областта на спорта. Такива примери са организираните от „Ninja Squad“ демонстрации и състезание по скейтборд през 2013 година и инициативата „Палаузово“ играе“. Последната е организирана от местната общност в квартал „Бичкиня“, представена от група млади хора и се осъществява с подкрепата на Община Габрово по проект „Да превърнем сивото в зелено“. Целта е жителите на квартала сами да освежат спортната площадка и да я направят любимо място за спортуване.

Макар и нереализирани две от предвидените операции: Проект “Международен младежки фестивал на партньорските градове” и “СКЕЙТ” – Изграждане на площадка за скейтборд, ролери и байкове, се отчита успешна работа на младежки организации в община и активно включване в инициативи организирани от други организации. В тази връзка оценката за степен на изпълнение на целта е добра с потенциал за устойчиви

резултати. Фактор за това са и заложените в ИПГВР град Габрово и ОПР 2014-2020 проекти свързани с младежите и с техни потенциални инициатива и участие, включително и като доброволци - Творчески подход, Младите в действие, Градски съкровища, Много лица, Дълготрайни партньори, Добра воля, Подкрепа на общността, Сърцето на квартала.

Специфична цел 22:Реновиране на спортната база

Операция 22.1 Ремонт на спортните обекти

През годините на отчетния период регулярно се инвестира в поддържане и ремонт на спортните обекти в общината. Интервенциите в базата на стадион „Априлов” се изразяват в аварийен ремонт на В и К - шахти и подмяна на тръби, както и частичен ремонт на тревната настилка на стадиона. В игрище „Смирненски” също са извършени ремонтни дейности на съблекални, бани и санитарни възли.

През 2011 година за спортна зала “Орловец” е предоставена специализирана настилка Taraflex, на стойност 150 000 лева, предоставена от БФХ за безвъзмездно ползване на Община Габрово. В същата година са ремонтирани са 14 тоалетни за зрители и вътрешни помещения. Въведена е в експлоатация допълнителна шеста съблекалня с кабинет, баня и санитарни възли, съгласно изискване на международните федерации по хандбал и волейбол. В следващите година на периода за осъществявани вътрешни ремонтни работи.

Най-сериозни интервенции търпи комплекс „Христо Ботев”. Обектите подложени на ремонтни работи са административната сграда, съблекалните в СК „Христо Ботев” и тенис корт-юг. Изграден е футболен терен с изкуствена трева и са обособени нови съблекални и сервизни помещения, обслужващи терена, монтирани са видеонаблюдение на футболния терен и на паркинга на стадион „Хр. Ботев”. Проект финансиран от Министерството на физическото възпитание и спорта включва цялостно саниране на обект „Спортна зала – хандбал и вдигане тежести”, подмяна на ел. инсталация в залата и подмяна на осветителните тела, сменена е настилка на стрелбището и др. Община Габрово кандидатства за финансиране пред ММС за втори етап на проекта за „Спортна зала – хандбал и вдигане тежести”.

Операция 22.2 Проектиране и изграждане на спортен комплекс в кв. Трендафил

С решение на Общински съвет Габрово е учредено безвъзмездно право на ползване на Сдружение „Футболен клуб Габрово” за изграждане на спортен комплекс в кв. Трендафила за срок от 10 години.

Операция 22.3 Ремонт на съществуващите открити квартални спортни площадки

С решение на Общински съвет Габрово е учредено безвъзмездно право на ползване на БК „Чардафон - Орловец” за изграждане на открита спортна площадка за баскетбол за срок от 10 години.

Община Габрово многократно е заявява своя интерес и възможности за активно развитие на спорта и доказателство за това множеството действащи спортни клубове и

организации в общината, както и натовареността в ползването на спортните съоръжения. В рамките на ИПГВР град Габрово в изготвен и приет ЧИ на ПУП - ПРЗ за част от кв.198 и част от кв.197 по плана на гр. Габрово (ЦГЧ-ИЗТОК), в който се предвижда образуване на нов УПИ I за покрит спортен комплекс, спорт и атракционни дейности в непосредна близост до зала Орловец. По този начин ще се повиши капацитета и ранга на залата, което ще даде възможност за осъществяване на качествено нови спортни събития в общината.

Постигането на целта може да се оцени със средна степен на изпълнение, но постигнатите резултати са устойчиви. Големите инвестиции необходими за планираните в ОПР 2005-2013 спортни обекти са трансформирани в проект Спортно Габрово, заложен в ОПР 2014-2020 и е налице подготвена устройствената основа за реализиране на нови спортни обекти.

5.4 Приоритет 4

Приоритет 4 – ОПТИМАЛНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРИРОДНИТЕ ДАДЕНОСТИ И КУЛТУРНО ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА И УТВЪРЖДАВАНЕ НА МАРКАТА „ГАБРОВО”

Специфична цел 1: Утвърждаване на община Габрово като конкурентна туристическа дестинация на националния и международния пазар.

Операция 1.1Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура.

Дейностите по Операция Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура включват:

Изграждане на велоалеи. През 2011 година се изгражда велоалея при реконструкция на улица Аврам Гачев в рамките на проект „Създаване на привлекателна физическа среда на град Габрово чрез интегрирани мерки за градско възстановяване и развитие”. Алеята свързва централната градска част с Дома на хумора и сатирата и зала Орловец.

Поставяне на нови или подмяна на съществуващи указателни табели. Дейността се осъществява регулярно през годините на отчетния период, като са подменяни или поставяни нови пешеходни и пътни табели, указващи туристическите места, поставяни са нови стрелки и стълбове, в включително и по направление местност Узана. Елементи на информационната инфраструктура са поставяни и в зоните на съществуващите екопътеки в обхвата на общината.

Всяка година от разглеждания период са извършвани **акции по почистване, реновиране и поддържане и изграждане на туристическа инфраструктура** около крепостта Градище. Например през 2011 година се почистват храсти и трева около разкопките. Поставени са информационни табла, по екопътека ”Градище-пазителката на прохода” са ремонтирани 13 пейки и една маса, поставени са 4 указателни стрелки, нов парапет и е изграден нов мост.

С цел **наблюдение в реално време на значими туристически обекти и пространства** през 2011 година са монтирани камери в АЕК "Етьр", кулата на Община Габрово и АИР „Боженци“. Камерите са достъпни от туристическия портал и сайта на Общината.

В периода от 2012 - 2013 година Община Габрово изпълнява ключов проекти в сферата на туризма. Интегрираният проект за развитие на културно-историческия туристически продукт и свързаната с него инфраструктура в община Габрово" е на стойност 6 195 596 лв. и е финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие“. Проектът включва интервенции в едни от най-популярните национални обекти на културно наследство – АЕК „Етьра“, АИР „Боженци“ и „Дечковата къща“, както и разкриване на експозиция – атракцион „Индустриално Габрово“ след реставрация и адаптация на музейна сграда на ул. „Николаевска“ 3, паметник на културата от местно значение. С проекта ще реализира първият в България виртуален музей с експозиция „Индустриално Габрово“.

В други проекти Общината като партньор, спомага през 2012 година за монтиране и въвеждане в експлоатация на възобновяем енергиен източник в непосредствена близост до Посетителски информационен център – „Узана“, в изпълнение на проект „Демонстриране на ефективността на възобновяеми енергийни източници и създаване на интегриран туристически продукт, включващ информация по опазване на глобалната околна среда в Натура 2000 зони – местност Узана и „Витата стена“. Проектът се съфинансира от Програмата за малки проекти на Глобалния екологичен фонд.

Операция 1.2. Развитие и промоция на туристически продукт „ГАБРОВО“. **Маркетинг и реклама**

Развиваните дейности във връзка с операцията се обособяват в няколко групи, в зависимост от заложения в тях маркетингов подход:

През наблюдавания период в дейност **Изработване и издаване на рекламни материали и информационни листовки** са изготвяни, издавани и разпространявани рекламни брошури, комплект картички и туристическа карта на гр. Габрово. Периодично са тиражирани информационни листовки с местата за настаняване на територията на община. През 2013 година маркетингането и рекламирането на Габрово като туристическа дестинация се обогатява и се осъществява предимно чрез дейностите, заложиени по проект BG161PO001-3.2.02-0037 „Подкрепа за развитие на регионален интегриран туристически продукт в общините Габрово, Трявна и Севлиево“. В рамките на проекта през 2013 г. са разработвани и отпечатвани на български и английски език брошура, рекламни брошури за включените обектите, пътеводител и съгваема карта.

Публикации, посветени на туристически продукт „Габрово“ са отпечатвани периодично в специализирани издания като списания „Черга“, „Еврорегион“ и национални печатни медии. Последното е част от Интегрирания проект за развитие на културно-историческия туристически продукт и свързаната с него инфраструктура, както и издадения специализиран луксозен каталог. Отпечатвани са рекламни карета в пътни атласи на България. В изпълнение на проект „Подкрепа за развитие на

регионален интегриран туристически продукт в общините Габрово, Трявна и Севлиево“ са публикувани редица материали в международни и национални издания.

Друга предвидена дейност, подкрепяща развитието на туристическия продукт Габрово е **участие в представителни туристически форуми**. В тази връзка от 2010 година до 2013 година, Община Габрово е представяна като туристическа дестинация със собствен щанд, както и на общ щанд с общините Трявна и Севлиево на редица туристически изложения в градовете София, Бургас, Велико Търново, Русе и в КК „Пампорово“, а също и на международни туристически изложения в Букурещ, Берлин и Париж. Отличавана е с няколко награди в националния преглед-конкурс „Общините за развитието на туризма“ през 2012 година. През 2013 година взема активно участие в организирана от МИЕ годишна среща по въпроси, свързани с развитието на туризма в България. През 2013 г. получава награда за Принос в разнообразяване на туристическия продукт на туристическо изложение „Планините на България-гостоприемство в четири сезона“ в КК“Пампорово“.

Присъствие на туристическа дестинация Габрово в глобалната интернет мрежа. В отговор на заложената дейност в финансово индикативната таблица, през 2011 година е завършено разработването на интернет туристически портал: www.visit.gabrovo.bg Сайтът предоставя информация на три езика и включва различни модули, предоставящи разнообразна информация за Габрово и региона. Порталът предлага и виртуални обиколки на различни музейни обекти, актуален събитийен календар, акценти от живота на града, полезна информация за настаняване, места за хранене, атракции, маршрути, екопътеки, възможности за прекарване на свободното време и др. Сайтът се обновява периодично с актуална информация.

В рамките на проект „Подкрепа за развитие на регионален интегриран туристически продукт в общините Габрово, Трявна и Севлиево“ е разработен туристически сайт www.gocenter.bg , който рекламира региона. На този сайт е достъпен и 10 минутен рекламен филм за региона, както и създадените в рамките на проекта туристически пакети, информационни брошури, рекламен спот, мобилни приложения, актуални новини от региона и др. Сайтът се поддържа актуален. В изпълнение на друг проект- „Интегриран проект за развитие на културно-историческия туристически продукт и свързаната с него инфраструктура“, финансиран по Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013 г. са създадени туристически интернет портал за резервации и настаняване на територията на общината и са закупени и монтирани четири броя информационни киоска, поставени на централни места в града.

В подкрепа на кандидатурата на Габрово за европейска столица на културата 2019 г. е създаден сайт www.gabrovolike.me , който отразява предимно събитийния живот на града.

През 2012 година е разработена баркодова туристическа информационна система. Баркодове са поставени на основни туристически и музейни обекти, в това число АЕК "Етър", обектите от АИР "Боженци", Национален музей на образованието и Национална Априловска гимназия, Регионален исторически музей, Регионална библиотека „Априлов - Палаузов“, Художествена галерия „Христо Цоков“.

През 2014 година отваря врати Туристически Информационен Център-Габрово на ул. „Опълченска“ №11.

Операция 2.1 Поддържане и опазване на природните и културно-исторически обекти на територията на община Габрово

Част от дейностите включени в операциите на специфичната цел са свързани с интервенции на физическата среда, но тук следва да се отбележи заявеното желание на Община Габрово да валоризира на недвижимите културни ценности намиращи се на територията на общината. В подкрепа на тази своя заявка, местната власт подготвя Предложение за промяна на категорията на недвижимата културна ценност „Ранновизантийска крепост“ в м. Градището от „местно значение“ на „национално значение“. Предложението е придружено от Задание за проектиране: пълно геодезическо и архитектурно заснемане за определяне границите на археологическата недвижима културна ценност „Ранновизантийска крепост“ в м. Градището и на нейната охранителна зона. Предвид незначителните средства, предвиждани в общинските бюджети и ограничения брой недвижими културни паметници, попадащи в обхвата на Оперативна програма Региони в растеж 2014-2020 по Приоритетна ос 5 „Регионален туризъм“, това действие може да бъде оценено като на навременно и необходимо.

Дейности свързани с инвестиции във физическата среда на туристическите обекти и околните им пространства се осъществяват всяка година. Полагат се грижи и се инвестира в поддържането и изграждането на множеството екопътеки в община Габрово и в почистването на треви и храсти около значими туристически обекти.

Най-мощните дейности, предприети по управление на туристическите ресурси в частта на поддържане и опазване на природните и културните обекти са осъществени в Проект BG161PO001-3.1.03-0028 „Интегриран проект за развитие на културно-историческия туристически продукт и свързаната с него инфраструктура“. Проектът се финансира от ОПРР и е на стойност 6 195 596.17 лв. Собственият принос на Община Габрово е 275 704.03 лв. Стартира през 2012 година и завършва 2014.

В АИР „Боженци“ са реставрирани и адаптирани сградите на администрацията, старото и новото школо, къщите „Дончо Попа“ и „Митьо Станев“. Изградени са обслужваща сграда и паркинг в района на входа на АИР „Боженци“. Реализирана е информационна система за управление на туристическите услуги и автоматизирана система за достъп. Чрез WiFi система е гарантиран безплатен и неограничен достъп до Интернет. Благоустройствените дейности се изразяват в озеленяване, подмяна на около една трета от калдъръмената настилка в резервата и подмяна и инсталиране на ново, включително и художествено осветление. В резервата е изградена система за видеонаблюдение. За музеите „Старото школо“ и „Ново школо“ е доставено и монтирано оборудване, изразяващо се в мултифункционални столове с маси, стелажи, мултимедийна система, олекотени столове, стативи и консумативи за рисуване, бюра, столове, стелажи, компютърна конфигурация и периферни устройство, фототехника, киоски. Административната сграда е снабдена с компютърно оборудване и офис обзавеждане. В къщата „Дончо Попа“ е доставено както градинско обзавеждане и

информационни указателни табели, така и декори и реквизити. За АИР "Боженци" е направена доставка на снегопочистваща техника.

Преустройството на къща-музей "Дечкова къща" се изразява в консервация, реставрация и адаптация на къщата-музей и засяга приземния етаж. Там са изградени и обзаведени „ретро“ дрогерия и „ретро“ фотоателие.

В АЕК „Етъра“ благоустройствените и консервационни дейности включват възстановяване на Балканджийската мандра и на компрометирана калдъръмена настилка, подмяна и инсталиране на ново, включително художествено осветление и озеленяване. Изградени са подпорна стена, алея и паркинг, обслужващ комплекса. Внедрена е система за видеонаблюдение.

Реставрационни дейности в музея на ул. „Николаевска“ 3 имат за цел създаване на първия виртуален музей в България. Това се осъществява чрез въведени интерактивни високотехнологични стандартни инсталации за визуализация на анимациите на местни и традиционни производства в експозиция–атракцион.

В периода от 2005 до 2013 година, най-големият брой нощувки са реализирани през 2008 и 2009 година, с пик 95 542 нощувки през 2008 година, като нарастването се изразява в плавна крива. През 2010 година се наблюдава рязък спад до 61 030 нощувки, но в следващата 2011 броят им се увеличава с около 19% в сравнение с 2010 година. През 2012 и 2013 година броят на нощувките е сравним - 83 629 за 2008 година и нараства спрямо 2011 година с 14,95%. През всички години се запазва тенденцията броя на нощувките да бъде поне два пъти по-голям от броя на пренощувалите.

Средният брой посетители на културни институти за 2011, 2012 и 2013 години е 269137 души, като най голям е броя им през 2012 година - 273 609 души. През 2013 година техният брой е намалял с по-малко от 2%. Културните институти с най-голям относителен дял с брой посещения на туристи са АЕК „Етъра“, музей „Дом на хумора и сатирата“ и АИР „Боженци“, като общият дял на трите института е от порядък 72-74 % от всички посетители.

При реализиране на планираните дейности в специфичната цел, дефицит се наблюдава в изграждане на основната част от сградите, съоръженията и техническата инфраструктура отразени в изготвения и приет Общ устройствен план на местност Узана. Липсват данни и за проведени мероприятия за проучване на потребностите и нуждите в това число и от обучения на предприемачите и служителите в сферата на туризма.

Изводи: Прилагането на интегриран подход в туристическото предлагане е световна тенденция, при която все повече се рекламират региони и Габрово следва тази добра практика. Община Габрово работи активно по обединяване на съществуващите атракции и продукти в цялостен туристически продукт. Използването и внедряването на иновативни маркетингови и комуникационни решения при развитие на марката Габрово дава възможност за разширяване на достъпа до информация на все повече и различни групи хора, попадащи в категория потенциални туристи и посетители на град Габрово и региона. Това дава основание да се твърди, че изпълнението на

специфичната цел е с добра степен на постижимост, но за да има гарантирана устойчивост на резултатите е целесъобразно в стратегическите и оперативните документи на Общината за програмен период 2014-2020 да има приемственост на стартиралите проекти. Това обхваща както поддържане, развитие и надграждане на започнатите и завършените инициативи, така по-активно включване и приобщаване на общностите и бизнеса в развитието на туристическия и културен продукт в Габрово.

Специфична цел 2: Прилагане на ефективна политика за управление на туристическите ресурси

Операция 2.2. Развитие на форми на специализирания туризъм с цел неговото устойчиво развитие

На територията на община Габрово се формират няколко характерни локации на прояви, предоставящи развитие на специализиран туризъм. Тази тенденция е резултат от активна работа от страна на местната власт по създаване на условия и предпоставки за развитие, в това число и чрез подготовката и реализирането на разнообразни проекти. В активностите, представляващи предимно на културни и спортни събития активно се включват бизнеса, граждани, граждански сдружения и неправителствени организации. В резултат на това, в отчетния период в по-голяма или по-малка степен, в зависимост от местните специфични условия, са развити следните форми на специализирания туризъм, локализиращи на съответните места: културен туризъм, алтернативен и селски туризъм, креативен туризъм, спортен туризъм, конферентен туризъм, здравен туризъм.

Локации:

Местност Узана

Местността Узана е разположена южно от град Габрово, в прехода между Централен Балкан и Източна Стара планина. Тя представлява уникална по своя размер, природа, изложение и история поляна. Географският център на България попада в обхвата на местността. Всичките тези обстоятелства я правят привлекателна за многообразните дейности и събития организирани и провеждани там. От 2011 година се организира и провежда фестивалът „Узана поляна фест“. Целта на фестивала е да предостави пространство за споделяне опита и идеите на организации, проекти и фирми, които споделят екологични идеи и работят в сферата на устойчивото развитие и управлението на околната среда. Община Габрово е съорганизатор на събитието и оказва финансова и логистична подкрепа.

Местността Узана е утвърдено и предпочитано място на местните общности за отбелязване на национални празници и обичаи. Съществуващият Посетителски Информационен Център „Узана“ инициира някои от текущите инициативи и предлага интересни и креативни възможности за прекарване на свободното време на гостите на Узана. В края на месец февруари се организира работилница за мартеници, с прескачане на огън и залесяване на борчета се отбелязва празника Благовещение, организира се Великденска работилница и среща и работа с деца от Аутистичен център по повод живителната сила на билките по Еньовден.

През 2012 и 2013 година за първи и втори път в местността Узана се организира национален VW събор на открито. Провеждат се и планинско състезание по автомобилизъм - Рали „Узана 2013“ и Планинско колоездене за Национална купа „Узана“.

Всяка година в периода от 2010 до 2013 година се провежда събитие наречено Национална екоинициатива "УЗАНА". Екоинициативата се организира от Община Габрово, със съдействието на спортен клуб „Орловец - Екстремум“, футболен клуб „Янтра-Габрово“, колоездачен клуб „Исполин“ - Габрово, природен парк „Българка“ и Сдружение за устойчив туризъм „Узана“ и има спортен характер. По-голямата част от финансирането се осигурява от общинския бюджет. Организаторите акцентират и включват различни спортове в годишните програми. През 2013 година събитията от Националната екоинициатива се провеждат и във връзка с Европейската седмица на мобилността.

АЕК "Етър" и АИР „Боженци“

Панаирът на занаятите е утвърден като традиционен международен панаир, който се провежда всяка година в началото на месец септември в Архитектурно- етнографски комплекс "Етър". През 2011 година в събитието се включват международни участници. Панаирът представлява специфична, изключително успешна форма на туристическото предлагане и в отчетния период се наблюдава тенденция за увеличаване на броя на посетителите и туристите. Отразява се в местните и националните медии. В АЕК „Етър“ се провеждат множество инициативи, сред които Национален пленер на детската рисунка провеждан в средата на месец май, фолклорен фестивал „Сватбата - единство и многообразие“. Пленерът се организира и спонсорира от АЕК "Етър" и Иконописно ателие при АЕК „Етър“. Целогодишно в АЕК“Етър“ и АИР „Боженци“се провеждат възстановки и чествания от българския народен календар, а особено популярни и привличащи публики са Лазаровден, Цветница, Великден, Гергьовден, Коледуване.

В последните години тук се правят успешни опити за креативен туризъм. В АЕК“Етър“ се предлагат и провеждат обучения в занаяти, а за децата има създаден и функционира детски музеен кът, в който на малките гости се предлагат креативни занимания. В АЕК "Етър" се провежда и Театър на открито съвместно с габровския Драматичен театър „Рачо Стоянов“.

В АИР "Боженци" активно се поддържа събитиен календар, някои от емблематичните събития са ежегодния международен пленер по живопис, Изложба-базар „Вино и мед“ през м.септември, възстановка „Завръщане на търговци и дюлгери“ и др. Музеят организира работилници по изработване на кукли, мартеници, сурвакници, боядисване на яйца и др. Селото е и подходяща дестинация за екологичен туризъм и изходна точка за маршрути в планината.

Освен Боженци, на територията на Община Габрово има още 132 села, а много от тях са с добри възможности за настаняване-в семейни хотели и селски къщи, което превръща габровския регион в един от най-предпочитаните региони за почивка на село.

Град Габрово

Един от силните акценти в културния календар на град Габрово е Фестивалът на хумора и сатирата, с акцент Габровският Карнавал. Фестивалът привлича много участници сред местните общности и културни и бизнес организации и предизвиква интерес сред широк кръг от граждани и туристи. Превръща се в културно събитие с регионално и над регионално значение и е един от силните акценти в културната и туристическата специализация на Габрово. Провеждането му всяка година при нестихващ интерес го превръща в устойчив продукт. През 1 април 2012 година се отбелязва и 40-ти рожден ден на музей „Дом на хумора и сатирата“. През 2013 година се провежда и Международно биенале на хумора и сатирата в изкуствата.

В началото на есента на 2012 година се провежда Карнавал по никое време. Карнавалът е изпълнение на проект „Габрово – индустрия за нова градска култура“, финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие 2007-2013“), стартирал през 2011 година. Проектът „Габрово – индустрия за нова градска култура“ е на стойност 526 243,60 лв. и е насочен към стимулиране на иновативни културни събития, привличащи т повече хора, чрез което да се създаде приемственост в традицията на габровския карнавал и утвърждаване на културна марка: Габрово – индустрия за хумористично изкуство. Други планирани и реализирани дейности в рамките на този проект са четири действащи работилници и четири квартални празника, проведени преди Карнавала в негова подкрепа. Проведени са Празник на стършела и изложби, проследяващи развитието на Карнавала по никое време, предхождащите и съпътстващите го дейности.

През 2012 и 2013 година в края на месец март се провеждат първото и второто издание на фестивал на илюзионното изкуство „Златна котка“.

В града се провеждат три международни фестивала: международен фестивал на спектаклите за един актьор „BGMOT“ (всяка четна година), международен фестивал „Дни на камерната музика“ и международен фестивал „Празник на духовната музика“. През 2013 година е проведена Международна лятна академия за камерна музика с директор Камен Петков.

В областта на киното град Габрово се превръща в регионален център по отношение на разпространение на специфичен филмов продукт чрез ежегодното гостуване на „София Филм Фест“ и четирите издания на „Смешен Филм Фест“.

Регионалният характер на фестивала „Локация Център“ и многообразието от културни продукти включени в него спомагат региона с център Габрово да се утвърди като културна и туристическа дестинация. Самият фестивал, залагайки на концепцията за децентрализацията на културата и развивайки някои от дейностите и в селски общини и населени места, използвайки традиционни и алтернативни пространства, привличат широк кръг публики към достъпни форми на изкуството. По този начин е осъществен обмен на културни практики и са привлечени творци и посетители, работейки за налагане на марката Габрово чрез развитие на специфични форми на туризъм.

Интересно място в сферата на креативния туризъм и специфичните форми на туризма има дейността на Хлебната къща -Св. Христофор. Създадената мрежа от хлебни къщи тръгва от Габрово и следва модела на т.н. социално предприемачество. Моделите на дейности функционират и като туристически продукти, които успешно се реализират през последните години.

През есента на 2013 година в град Габрово се провеждат Дни на чешката култура и Дни на японската култура.

Община Габрово е сред първите включили се в дебата за проблемите на градското планиране в България. В града са проведени две събития разпознаваеми като Дни на градското планиране. Инициативата стартира в рамките на проект BG161PO001/4.2-01/2008/047 "Развитие на устойчива градска среда посредством междурегионално сътрудничество" през 2010 година и е продължена през 2013 година. Мултиплицирането на инициативата е белег за осъзната отговорност от страна на общинската администрация и за търсене на устойчивост в установените като успешни дейности. Едновременно с това по време на провеждане на Дните на градското планиране, град Габрово е посетен от участниците и зрителите на събитията, което спомага за установяване на града и общината като център на събитиен и конферентен туризъм.

Най- престижните спортни събития, които нареждат община Габрово като дестинация за спортен туризъм са както следва:

- Международен хандбален турнир за жени „Challenge trophy“ - 2012“;
- Европейски квалификации по хандбал за юноши;
- XX-то Балканско първенство по тенис на маса за юноши и девойки през 2012 година;
- Провеждане на трети и четвърти етап от 62-ра Международна колоездачна обиколка на България (10-11 септември).

Признание за изпълнението на приоритета е оценката, получена от Община Габрово в развитието на туризма на национално ниво. На 27.09.2012 г., в гр. Пловдив, на първия национален преглед-конкурс „Общините за развитието на туризма“, **Община Габрово и АЕК „Етър“ са отличени за принос в развитието на туризма; АИР „Боженци“ и Народно читалище "Габрово - 2002" са отличени с грамоти за принос в съхраняването на българските традиции; „Стефанина къща“ в с. Боженци е отличена в категория „Гостоприемство“ като най-добро място за настаняване за алтернативен туризъм; а механа „Габъра“ е отличена в категория „Кухня“ сред най-добрите заведения за обществено хранене. Изборът на Габрово за Пилотен град на културата през 2014 г. от Комисията по култура към Световната организация на градовете и местните власти е истинско признание и осъзнаване на високо ниво на потенциала и значимостта на културата като фактор за устойчивото развитието на гр. Габрово.**

Направения преглед на реализираните инициативи и проекти дава основание да се твърди, че изпълнението на специфичната цел по отношение на планираните дейности

е с добра степен на постижимост, но следва да се обърне внимание на интегрирането на културните, спортните и туристическите активности в общ продукт, чрез обвързването им по отношение тема, продължителност, време и място на провеждане за да се постигне ефекта на допълване, а не конкуриране за публики. По отношение устойчивостта на резултатите, много от иновативните и креативните инициативи в областта на културата и спорта, стартирали в периода 2010 - 2011 са витални и се утвърждават като ежегодни, както и дългогодишно провежданите дейности продължават да привличат посетители. Утвърждаването на марката „Габрово“ изисква както целенасочена и продължителна работа и инвестиране в развитие на креативни индустрии, така и поддържане и промотиране на утвърдени културни и туристически продукти. Наложилите се инициативи са в резултат от широки партньорства, което се очертава като водещ подход в провеждане политиката за управление на туристическите ресурси.

5.5 Приоритет 5

Приоритет 5: РАЗВИТИЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Специфична цел 1. Ефективно управление и организация на общинската администрация

В периода 2008 - 2010 година Община Габрово изпълнява основно заложените дейности свързани с реструктуриране и оптимизиране дейността на администрацията. Пакета от дейности включва:

- Преместване на Отдел ГРАО и архивите от селата в основната административна сграда;
- Разширяване и повишаване капацитета на Център за информация и услуги за гражданите;
- Въвеждане на система за контрол на достъпа в администрацията;
- Получени лицензи на множество софтуерни продукти и инструменти.

В изпълнение на операцията Община Габрово е реализирала няколко ключови проекта, чиито резултати ползва и надгражда:

Проект „Модернизиране на административното обслужване в Община Габрово чрез развитие и предоставяне на качествени електронни услуги за гражданите и бизнеса“, финансиран по Договор за безвъзмездна помощ №.А09-31-58С/12.06.2009 г. по ОПАК. Резултати: Подобрени и модернизирани информационно-комуникационни технологии, внедрени нова административна информационна система; специализиран софтуер и софтуер, в това число:

- Географска информационна система, надградена и развита чрез създаване на приложения и инструменти: икономически гео-пространствен модел на активните фирми регистрирани в Габрово; визуалното представяне на ключовите проекти; визуално представяне чрез пространствени модели на

културни мероприятия и събития; визуализация на дисперсионна оценка на въздуха; приложение за управление и информираност на обществото при бедствия и извънредни ситуации.

- Административна информационна система - от 01.06.2011 г. в Община Габрово функционира нова автоматизирана деловодна система Archimed eProcess.
- Специализиран софтуер, включващ три системи Каса, Наеми и Наказателни постановления, чрез които се автоматизират дейностите и процесите по обработка на документите, тяхната обвързаност и защита.

Проект „Развитието на човешкия потенциал – фактор в модерната европейска общинска администрация”, сключен е договор за безвъзмездна помощ No.10-25-11/01.03.2012 г. Резултати: Обмен на опит в областта на добрите управленски практики и въвеждане на модерни техники за организационно развитие и подобро партньорството между Общините Габрово и Нови Сонч. Проектът е окончателно завършен през 2013 година.

Всяка година от периода 2011 - 2013 година през обучение на служителите преминават над 130 служители на Общинска администрация Габрово съгласно изготвен годишен план, съобразно изискванията на Закона за държавния служител /ЗДС/. Дейностите за служебно развитие се допълват от Проект „Инициативи за повишаване квалификацията на служителите в Общинска администрация Габрово чрез обучения в страната”, реализиран през 2013 година по ОП Административен капацитет, финансирана от ЕС. В рамките на проекта се обучават повече от 90 човека, в това число служители на общинската администрация, кметове на кметства и кметски наместници.

Ключова за повишаване ефективността на работата на общинската администрацията е обратната връзка и оценката на потребителите за дейността ѝ. В тази връзка Община Габрово създава механизъм за набиране и анализ на информация за удовлетвореността на гражданите. От 2009 година се провеждат анкетни проучвания за степента на удовлетвореност на гражданите, а през 2013 г. се въвежда и електронно анкетиране на гражданите чрез уеб-сайта на Община Габрово.

В Община Габрово е внедрена и успешно функционира интегрирана система за управление на качеството и информационна сигурност ISO 9001:2008 & ISO/IEC 27001:2005. През 2011 г. е проведен ресертификационен одит, в резултат на който Община Габрово получава продължение на сертификата за сигурност на информацията по стандарт ISO 27001:2005 до 16 юли 2013 година.

През м. февруари 2013 г. на база проведен ресертификационен одит, Община Габрово получава продължение на сертификата за качество по стандарт ISO 9001:2008 до март 2016 година. По същото време, Община Габрово премива успешно и ресертификационната проверка по стандарт ISO 27001:2005, в резултат на която получава продължение и на сертификата за сигурност на информацията до 2016 г.

Интегрираната система за управление на качеството и информационна сигурност гарантира получаване от страна на гражданите и бизнеса на административни услуги,

съобразени с техните нужди и очаквания. На управление подлежат всички идентифицирани процеси, оказващи влияние върху качеството на обслужването, като процесите протичат при контролирани условия.

По отношение валидирането на процесите на обслужване, в дейността на Общинската администрация се извършват потвърждения на процесите за обслужване по смисъла на БДС EN ISO 9001:2008. Обхванат е целия маршрут на услугите. Валидирането се осъществява посредством внедрения софтуер. Въведената информационна система Archimed eProcess предоставя автоматично подробна информация за резултатите от дейността на администрацията. На базата на тази информация, се осъществява контрол и се предприемат коригиращи действия при необходимост.

Усилията на Общината са насочени към ефективно и ефикасно управление на всички идентифицирани процеси, оказващи влияние върху съответствието с изискванията към административните услуги, качеството на тяхното изпълнение и сигурността на информацията, както и на обучението и квалификацията на персонала. Въвеждането на интегрирана система за управление на качеството и информационна сигурност е доказателство за заявения стремеж към постигане на висока степен на удовлетвореност от страна на потребителите на предлаганите от Общината административни услуги и гарантиране на информационната сигурност в общинска администрация.

Специфична цел 2. Развитие на качествени административни услуги за гражданите и бизнеса

Специфичната цел е подкрепена от две операции. В рамките на тези операции са реализирани следните дейности:

През 2009 година в рамките на Проект „Модернизиране на административното обслужване в Община Габрово чрез развитие и предоставяне на качествени електронни услуги за гражданите и бизнеса” , Община Габрово се разработват и внедряват 7 електронни административни услуги. Същите се интегрират с Гео-информационната система на Общината и са достъпни на интернет адреса на ГИС Габрово.

През 2011 година са разработени и приети пакети с правила и инструкции за служителите, работещи пряко с гражданите, включително технологични карти на административните услуги и административните процеси. Изготвените технологични карти за етапите при извършване на всички административни услуги са въведени в електронната система за документооборот „Archimed eProcess“. По този начин е изпълнена задачата за проследимост на движението на документите и повишаване надеждността на контрола чрез автоматизирането му. Технологичните карти за етапите при извършване на всички административни услуги са актуализирани през 2013 година.

Във връзка с ефективната работа на администрацията и предстоящото въвеждане на Комплексно административно обслужване, Община Габрово извършва преглед и актуализация на предоставяните административни услуги и привежда наименованията

на предлаганите от нея услуги в съответствие с одобрените наименования в Списъка с унифицираните наименования на административните услуги (СУНАУ).

2011 година е първата година на цифровизиране на архивите по гражданско състояние, с което се стартира създаването на е-архив на администрацията. Само през първата година са обработени 128 тома.

В края на 2013 година в изпълнение на дейност Разширяване на формите за достъп до обществена информация, включително и по електронен път в Община Габрово се доставят и монтират КИОСК и LCD ВИДЕО ЕКРАН. Очаква се това да подобри административното обслужване на гражданите посредством внедрените нови информационни технологии, обогатяване на техническите ресурси за функциониране на Центъра за информация и услуги на гражданите и засилване на връзките администрация-граждани, и граждани-администрация.

Община Габрово се интегрира към електронната система за управление на европроекти развиване в рамките на Проект „Е-ПОДЕМ - европейски проекти, общински дейности и електронен мениджмънт. Проектът се реализира с финансовата подкрепа на ОП „Техническа помощ“ и стартира в края на програмен период 2007-2013 година.

През 2013 година са въведени значителен брой лични регистрационни картони в електронния масив на Националната база данни “Население“, приблизително 50 % от всички ЛРК. Това се дължи на подобрената интернет свързаност на кметствата и кметските наместничества със сървърите на Община Габрово, а от там и осигурена интернет връзка на всички места и достъп до програмите на ГРАО.

Община Габрово изключително последователно реструктурира и оптимизира работата на общинската администрация и развива внедрените информационно-комуникационните технологии, като използва широките им възможности за предоставяне и набиране на интерактивна информация свързана с решаването на въпросите от местно значение, като поставя верния акцент, съответстващ на потребностите на гражданите и бизнеса и подобряване на административното обслужване. На базата на този извод и на данните за реализираните дейности, изпълнението на **Приоритет „Развитие на институционалния и административен капацитет на община Габрово“** се оценява с много висока степен на постижимост на целта и устойчивост на резултатите.

6 Оценка на общото въздействие

Оценката на общото въздействие е изготвена базирайки се на посочените актуализирани индикатори за наблюдение на Общинския план за развитие, приети с Решение №182/26.07.2012г. и на по-общи индикатори, за които има достъпна публична статистическа информация.

При изготвянето на тази оценка е необходимо да се вземат предвид някои обстоятелства и ограничения. За да се подпомогне реално подготовката за следващото

програмиране, което е една от цели на последващата оценка, тя трябва да е налице преди стартиране изработването на Общинския план за развитие за 2014-2020 година. Според правилата залегнали в разпоредбите за регионалното развитие, оценката на общото въздействие като част от последващата оценка е налице до една година след края на периода за програмиране. Едновременно с това, ОПР за следващия програмен период е необходимо да бъде изготвен три месеца преди стартирането на периода. От друга страна, за да завършат проектите и инвестициите са необходими до две години от края на периода, а за да може да се измери тяхното въздействие са необходими още поне една година. От което следва, че информацията за оценка на въздействието на ОПР Габрово 2005-2013 (Актуализация 2008) ще бъде налична след 2015-2016 година. Ограничение поставя и факта, че липсва, т.е. не се произвежда статистическа информация по някои показатели за ниските регионални нива, в това число и релевантни данни за икономическите субекти на ниво община. Това затруднява изготвянето на оценката за общото въздействие, особено по отношение на индикаторите за околна среда спрямо глобалните екологични цели, основните икономически показатели, научно-изследователската и развойна дейност и достъпа до интернет. Освен това актуализираните индикатори за наблюдение на Общинския план за развитие включват частично както индикатори за резултат, така и индикатори за въздействие, като всички са структурирани само по приоритети. Отсъства информация за базови и крайни стойности, което затруднява крайната оценка относно успешността на публичната намеса върху общото въздействие.

6.1 Демография

Демографската система има водеща роля и значение в структура на обществото. От развитието на тази система основно зависи социално-икономическото развитие, както на страната, така и на нейните административно-териториални единици. Демографската система е тази, която формира трудовия потенциал на териториалните образувания и по този начин влияе върху използването и развитието на социалните, икономическите и природните фактори и условия в тях. Ето защо оценката на въздействието на ОПР Габрово се фокусира върху демографската характеристика на община Габрово, макар в списъка с индикатори да няма заложен такива. Тук следва да се отбележи, че сегашната негативна демографска ситуация в страната е резултат от продължилите през последните няколко десетилетия отрицателни процеси в естественото движение на населението – както продължителното задържане на високо равнище на смъртността, така и трайните тенденции в намаляване на равнището на раждаемостта. В резултат на тези демографски процеси започва намаляване на населението в страната и се ускорява процесът на неговото остаряване. Проблемите в демографското развитие на страната се задълбочават и от значителните външноемиграционни процеси сред населението, които пряко и косвено (чрез емиграцията на младото население) също повлияват върху възпроизводството на населението, а от там и върху възпроизводството на трудовите ресурси. Община Габрово се развива в унисон с процесите в страната, като тяхното влияние е изключително силно. По отношение на демографската структура на населението, местната власт може да забави негативните процеси, но не може да се очаква да ги

промени в обратна посока, не и без целенасочена демографска политика на национално ниво и съответната такава в останалите общини в страната.

Населението на община Габрово бележи трайна тенденция на намаляване. В годините между двете преброявания темпът на прираст на населението в община Габрово - 13,2% или близо 10 хил. души по-малко. В края на 2011 г. населението в общината е 64`545 души. За сравнение темпът на прираст на населението на страната за същия период е -7,1 %. Това се дължи на естественото и механично движение на населението. Равнището на раждаемостта в община Габрово през последните десет години систематично е по-ниско от общото за страната, а общата смъртност на населението в общината е по-ниска от тази за страната.

Естественият прираст на населението на община Габрово е отрицателен. Миграцията на населението също формира отрицателно салдо. Трябва да се има предвид, че населението на града е преобладаващата част от населението на общината (близо 90% или 58 367 души) и от неговото развитие се определя и демографско състояние на общината. В селата на общината живее много малък дял от предимно възрастно население, което е предпоставка за негативни прогнози за демографското им развитие.

Възпроизводственият процес на населението основно се определя от неговата възрастова структура, а тя е силно влошена за община Габрово. Това е резултат на продължаващото намаляване на относителният дял на населението на възраст до 14 години.

За развитието на община Габрово, освен броя и демографските структури на населението от изключително важно значение е неговата образователна структура. От добрата образователна подготовка на населението в голяма степен се определя качеството на работната сила и нейната производителност. Тя има решаващо значение за внедряването на съвременните технологии за производство, комуникации, управление и социално развитие.

Структурата на населението по образование в община Габрово е по-добра от общата за страната. Около 75% от населението има средно и висше образование, като лицата с висше образование са 22%. Тази добра образователна структура на населението в община се дължи предимно на структурата по образование на населението, живеещо в гр. Габрово. Добрата образователна структура на населението в града (и на общината) е много добра предпоставка за разработването и прилагането на съвременни социални и икономически проекти в развитието на града и региона.

Въпреки негативните демографски тенденции характерни както за страната, така и за община Габрово, трябва да се отбележи запазената добра образователна структура в общината. В основата на тези специфики стоят едновременно социално-икономическите процеси на национално и над национално ниво, но и принадлежността на община Габрово към икономическите и промишлени центрове в страната и наличието на висше учебно заведение и общообразователни, профилирани и професионални гимназии.

6.2 Икономика

За оценка на въздействието върху икономиката са използвани заложените в ОПР 2005-2013 индикатори, за които има налична официална информация. Проследени са следните индикатори: брой предприятия, нетни приходи от продажби, печалба, разходите за придобиване на ДМА, чуждестранни инвестиции, общ брой студенти в ТУ Габрово.

Общо регистрираните нефинансови предприятия в община Габрово през 2012 г. са 3 516. Показателят изразява относително запазване на броя фирми спрямо 2011 г. когато те са 3 583. Броят им се увеличава рязко през 2009 спрямо 2008 година (3 708 - със 159 предприятия или 4,5% повече), но след това плавно намалява.

Преобладаващата част от фирмите на територията на община Габрово са микро-предприятия с до 9 заети лица (91,9%), като този дял нараства през последните години - от 89,7% през 2008 година. В абсолютно изражение броят на микро-предприятията също се колебае – нараства след началото на кризата, а след това намалява, като през 2012 г. е все още по-голям от този през 2008 година. Въпреки преобладаващия дял на микро-предприятията в общинската икономика те генерират относително малка част от произведената продукция и приходи, но осигуряват значителна част от заетостта по подобие на тази тенденция за страната.

На второ място като брой и относителен дял в структурата на икономиката на община Габрово са малките фирми с от 10 до 49 заети лица. През 2012 г. те са 225 броя. Те намаляват, както като брой, така и като относителен дял през целия период от 2008 до 2012 г. – от 289 до 225 броя, съответно - от 8,1% до 6,4% от всички предприятия в общината.

Средните предприятия съставляват 1,5% от всички регистрирани в община Габрово през 2012 г. или 53 броя. Те намаляват като брой и относителен дял от 2008 г. до 2010 г., но през 2011 г. и 2012 се наблюдава известно увеличение и задържане като се връща нивото от 2009 година.

Общо, броят и делът на МСП в община Габрово през 2012 г. е съответно – 3507 броя (99,7%) от всички предприятия. Съпоставено с 2011 г. структурата на малките и на средните предприятия е същата.

Запазени са традиционните водещи отрасли в икономиката, които формират облика на габровската индустрия. Сред тях са машиностроене, инструментална екипировка, мехатроника, електроника, производство на изделия от пластмаси, текстил и трикотаж, обувно производство, козметика и други.

За община Габрово размерът на нетните приходи от продажби възлиза на 1164 млн. лева през 2008 г. и 1063 млн. лева през 2011 година. В номинално изражение това представлява спад от минус 8,7%. Спадът е най-голям в секторите „Строителство“ и „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“, съответно с минус 39,2% и минус 22,6% за същия период.

„Преработващата промишленост“ бележи ръст на нетните приходи от продажби с 4,4% за същия период, а „Транспорт, складиране и пощи“ – 27,9%.

В община Габрово „Преработващата промишленост“ държи най-голям дял на нетните приходи от общите за общината. Нейният дял е 45,3% или 481 млн. лева през 2011 година. „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ е на второ място с 36,5% или 388 млн. лева за същата година.

През 2012 г. около 65% от предприятията в община Габрово са на печалба, под 19% са регистрирали загуба, а над 16% са с нулев финансов резултат. Тези данни съответстват до голяма степен на картината, регистрирана през 2011 г.

Разходите за придобиване на ДМА в община Габрово за периода 2008-2010 г. бележат спад в номинално изражение – минус 60% и през 2010 г. възлизат на 55,8 млн. лева. Най-голям е спадът при инвестициите в земя, а най-малък при „Други разходи“. При всички видове инвестиции се отбелязва спад за периода. Това, естествено, е проявление на кризата, с която е характерен този период.

От друга страна, от общите инвестиции, най-голям е делът на тези в „Сгради, строителни съоръжения и конструкции“ – близо половината от всички, а най-малък – този на инвестициите в земя – едва 3% през 2010 година. Разходите за придобиване на ДМА от вида „Машини, производствено оборудване и апаратура (вкл. транспортни средства)“ съставляват 40% през същата година.

По данни на Община Габрово, от страна на бизнеса се наблюдава сериозен интерес по отношение на инвестиции в технологична модернизация, иновации, енергийна ефективност на производствените помещения, както и в ново, ниско енергоемко, производствено оборудване. Съгласно информация от Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България, фирми базирани в община Габрово са спечелили проекти свързани с въвеждането на иновации на стойност от 17,5 мил. лева за периода на действие на Оперативна програма „Конкурентоспособност 2007 – 2013“.

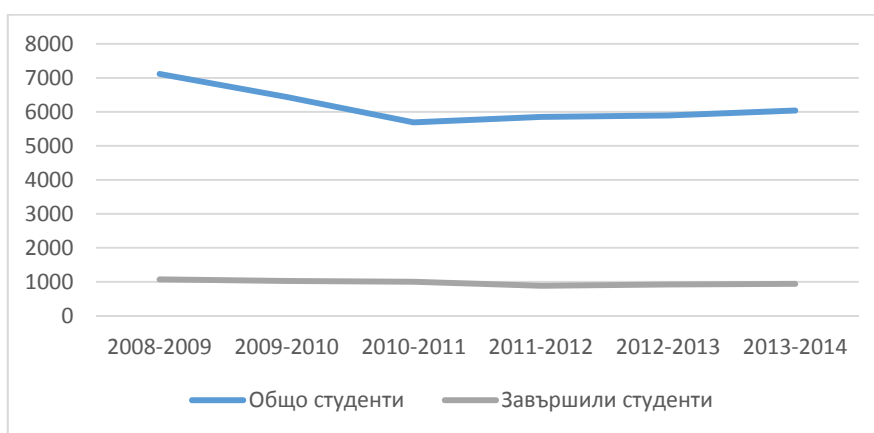
Влияние върху развитието на икономиката в общината оказват и преките чуждестранни инвестиции. В община Габрово се наблюдава тенденция на нарастване на чуждестранните преки инвестиции през 2010 спрямо 2008 година. През 2008 г. техният размер е бил около 60,5 млн. евро. През следващата 2009 г. тяхното увеличение е незначително, но през 2010 г. има чувствително нарастване и те достигат до 67,2 млн. евро. Темпът на нарастване на инвестициите спрямо 2008 г. е 11,1%. Чуждестранните преки инвестиции в община Габрово към 31 декември 2012 г. възлизат на около 71 млн. евро.

В подкрепа на бизнеса е изградена ГИС базирана платформа, в която е развит икономически гео-пространствен модел на активните фирми регистрирани в Габрово. Тази платформа предоставя възможност за активно включване от страна на бизнеса в поддържане актуална информация за фирмите си и осъществяване на връзки и партньорства. В периода 2010-2011 година са внедрени 7 електронни административни

услуги. Същите са интегрирани с Гео-информационната система на Общината и са достъпни на интернет адреса на ГИС Габрово.

Значим фактор в развитието на икономиката и пазара на труда е Технически университет Габрово. Общият брой на студентите в ТУ бележи по-значим спад след 2008 - 2009 учебна година. Най-малък е общия брой студенти през 2010 - 2011 уч. година – 5 687. След тази година се наблюдава плавен растеж и през 2013 - 2014 уч. година има 6 038 студента. Най-слабата година по брой завършили студенти е 2011-2012 уч. година, когато завършват 880 студенти. Тенденцията на плавно нарастване е характерна и за завършилите студенти.

Фиг. 1 Общ брой студенти и завършили студенти на Технически университет Габрово по години



Източник НСИ

Техническият университет в отговор на засилената конкуренция между висшите учебни заведения в България и чужбина стартира процес по вътрешно реструктуриране с цел осъвременяване и обогатяване на специалностите и академичната програма.

Туризмът е важен отрасъл за социално-икономическото развитие на община Габрово. В неговото развитие са вложени значителен дял средства и усилия. Общото въздействието на дейностите и инвестициите в областта туризма се оценява и измерва динамиката на реализираните нощувки. Трябва да се отбележи, че ключовите проекти в туризма са направени в края на изследвания период и в момента на изготвяне на оценката не може да се измери тяхното въздействие. Тези проекти включват както инвестиции във физическа среда, така и „меки“ мерки.

Таблица 2. Средства за подслон³ в община Габрово по години

	2005	2008	2012
Средства за подслон	13	21	25
Легла	869	1,354	1,271

³ Съгласно методологията на НСИ, използвана при провеждане на това изследване, в него се включват категоризирани средства за подслон и места за настаняване с над 10 легла, функционирали през съответната година.

Легла-денонощия	316,370	495,069	411,053
Реализирани нощувки	66,340	105,108	69,959
в т.ч. от чужденци	7,466	19,008	
Пренощували лица	32,116	46,113	33,577
в т.ч. от чужденци	5,116	6,593	
Приходи от нощувки - лева	1,372,385	3,012,487	1,773,151
в т.ч. от чужденци	216,376	581,747	

Източник НСИ

Установява се значим ръст на развитието на обектите на туристическата инфраструктура от 2005 година до 2008 година, когато броя на средствата за подслон нараства 61%, съответно нараства и легловата база с 56%. За този период нарастват и другите показатели, като най-значимо увеличение има при нощувките от чужденци (155%) и съответно приходите от тях (169%). Икономическата и финансовата криза оказват сериозно влияние върху туризма и по данни на Община Габрово, 2010 година се регистрира най-голям спад в реализирани нощувки на територията на общината. Но през 2012 година се наблюдава увеличение на броя нощувки и респективно приходите от тях.

В община Габрово се развива културно-познавателен, селски и екологичен туризъм. По оценъчни данни, най-голям дял от приходите се реализира от културно-познавателния и крайно-седмичния туризъм. Въпреки значителния природен и антропогенен потенциал за туризма, потвърден от предходни разработки, той не се използва ефективно и ефикасно. Подценено е развитието на екологичен и селски туризъм. През плановия период до 2020 г. политиката на община Габрово следва да бъде насочена към развитие и диверсификация на установената отраслова структура на туризма. Тази политика трябва да се основава на предварителни разчети за повишаване на ефективността и ефикасността на отрасъла. Препоръчва се системен мониторинг на процесите в областта на туризма, включително изследване на очакванията и удовлетвореността на туристите и ползваните комуникационни канали при избора им на дестинация или събитие.

6.3 Пазар на труда

Наетите лица по трудово или служебно правоотношение в община Габрово през 2011 г. са 18 083 души, което е с 17% по-малко от наетите през 2008 г., когато те са били 21 789 души. Това намаление е пряк резултат от въздействието на кризата през периода. Забелязва се задържане и дори лека увеличение на наетите лица през 2012 г., когато наброяват 18 170 души. Продължава да бъде най-висок делът на наетите в сектора „Преработваща промишленост“ проследен в динамика. През последните десет години средногодишното равнище на регистрирана безработица⁴ в община Габрово винаги е било по-ниско от това за страната. През 2005 година равнището на безработица е

⁴ При изследване на безработицата в динамика са използвани данните за регистрираната безработица, изчислявана от Агенцията по заетостта, тъй като методологически по-издържаните данни от Изследването на работната сила на НСИ не са налични на ниво община.

4.72%, през 2008 г. - 3.3%, през 2011 г. - 6.3%, За 2012 година за равнището на безработица за общината е 6.7%, а за страната 11.7%.

На пазара на труда в община Габрово има обявени (по данни за 2011 г.) 1 403 свободни работни места. От тях 1 328 са заявени на първичния пазар на труда (95%), а останалите 75 (респ. 5%) по Закона за насърчване на заетостта.

Динамиката на средната годишна работна заплата за община Габрово показва увеличение в номинално изражение с подобни на страната темпове до 2008 година. След това се наблюдава известно изоставане за общината. През 2011 г. тя се равнява на 6379 лева или 78% от средната за страната, възлизаща на 8230 лева. През 2003 година това съотношение е било 85% като се задържа на почти същото ниво до 2008 г., когато спада на 79%.

Пазарът на труда, както и икономиката са силно повлияни от икономическата криза. Основната функция, която може да изпълнява местната власт за развитие на икономиката и икономическия профил на общината е подкрепа за местния бизнес чрез изграждане и/или поддържане на базисна инфраструктура; прозрачност и предвидимост на решенията осигурени чрез актуални и действащи подробни устройствени планове и кадастрална карта; информационни и рекламни кампании с цел популяризиране на общината като активна икономическа дестинация. Друга важна функция на местната власт се изразява е привличане на инвестиции на територията на общината, за което има два основни подхода. Единият е чрез осигуряване на условия за привличане на нови външни и вътрешни за общината инвеститори, в това число и ключови. Вторият подход включва информационни кампании, инициране на партньорства и обмен на добри практики в цел възползване от възможностите за финансиране от европейските фондове и други финансови инструменти на работещите и стартиращите предприятия в общината. Видно от заложените и изпълнените проекти и инициативи в първия приоритет и свързаните дейности в другите приоритети на ОПР 2005-2013, Община Габрово активно работи по всички направления. Тези обстоятелства, усилията на бизнеса да развиват икономическите дейности в условията на криза, както и партньорството между местната власт, бизнеса и неправителствените организации са оказали своето въздействие върху инвестиционната среда и пазара на труда, което от своя страна е довело до описани по-горе резултати.

6.4 Социална сфера

Развитие на социалните услуги

С изпълнените проекти и мерки, заложили или инициирани и реализирани в унисон с тенденциите на национално ниво, Община Габрово активно работи за деинституционализация и децентрализация на социалните услуги на местно ниво. Чрез различни мерки и партньорства специализираните институции, предлагащи социални услуги, се реформират, като се намалява техният капацитет за сметка на разкриване на алтернативни услуги в общността. От своя страна местната власт работи за мултиплициране на постигнатите до момента резултати в развитието и предоставянето на социални услуги на територията на община Габрово в бъдещи дейности и проекти.

Ползвателите на всички социални услуги на територията на община Габрово за 2013 година наброяват повече от 1 430 лица, в това число и деца. Отчита се нарастване на броя обхванати лица с над 40 % в сравнение с 2011 година. Община Габрово е сред общините с най-голям брой услуги, осъществявани чрез делегиране на дейности и много голям дял деинституциализирани потребители на социални услуги. Наблюдава се успешна трансформация на социалните услуги в посока на увеличаване работата в общността и увеличаване на капацитета на служителите, подобряване на материалната база, включително и въвеждане на ново обзавеждане и оборудване. Процесът по децентрализация на услугите е проведен в съответствие с нормативните изисквания и методическите указанията. През годините са установени социални услуги, които са се наложили като необходими. Те функционират и в условия на липса на финансиране от държавния бюджет, а са реализирани на проектен принцип или са спонсорирани от дарители.

Важен момент при развитието на социалния сектор в контекста на Община Габрово, за която е характерно население с влошена възрастова структура, представители на което обитават множество малки и трудно достъпни населени места, е оценката на достъпността до и удовлетвореността от услугите. Особено внимание трябва да се обърне на възрастните хора, живеещи в населени места със затруднен достъп. Прави впечатление концентрацията на социалните услуги и тяхната инфраструктура в гр. Габрово, като в населените места извън него почти липсва социална инфраструктура или, доколкото тя съществува, е в negliжирано състояние (изкл. прави наблюдаваното жилище в гр. Поповци). Това е и в резултат на националната стратегия за закриване на изолираните социални институции в малките населени места и извеждането им към места в градовете за по-активно социално включване на ползвателите им следва, но поставя въпрос за достъпността до услуги в общността, особено що се отнася до ситуацията в малките населени места на общината.

Образование

Развитието на броя учащи в община Габрово, проследено в динамика естествено повтаря тенденциите на общото демографско развитие за общината и страната. Отчетливо се наблюдава намаляване на броя на учащите във всички възрастови групи в разглеждания период. Това е предпоставило закриването на детските заведения в

селата, на 3 общообразователни училища и една професионална гимназия - Професионалната гимназия по текстил и моден дизайн.

Таблица. 3 Учебни заведения и учащи по години за община Габрово.

	2005	2008	2012
Детски градини	13	10	10
Детски градини в селата	3		-
Деца	1561	1696	1766
Деца посещаващ ДГ в селата	48		-
Учебни институции	20	20	16
Общо образователни	14	14	11
Специализирани	1	1	1
Професионални	4	4	3
Висши	1	1	1
Учащи	13976	13449	11413
Начално	1944	1847	1790
Прогимназиално	2122	1660	1442
Средно образование	3469	2842	2290
В професионални гимназии	2066	1532	1038
Университет	6441	7118	5891

Източник НСИ

По данни на община Габрово, в резултат на усилията на местната власт, регионалния инспекторат по образование и ръководствата на учебните заведения, децата и учениците, подлежащи на задължително обучение, са обхванати от системата на образованието и са създадени условия за обучение. Осигурени са обедно столово хранен и безплатен транспорт от населени места, в които няма детска градина и/или училище. Разширява се обхвата на учениците на целодневна организация на учебния ден. Налице са възможности за участие в извънкласни дейности в областите на изкуството, спорта и науката, съобразно интересите, потребностите и предпочитанията на децата и учениците. Проведените мерки за осигуряване възможност да бъдат обхванати деца и ученици със специални образователни потребности в системата на образованието дават устойчиви резултати и с всяка година броят на потребителите нараства. Препоръчително е да се изследва какъв е общият брой деца и ученици, които имат подобни потребности.

Предстои да се изследва въздействието на проектите реализиращи се в края на периода, като особен интерес представлява проектът за интеграция на децата и учениците от етническите малцинства, както и да се проследи въздействието на мерките свързани с превенция на агресията в училище. За идентифициране на специфичните образователни нужди на децата от малцинствени групи и семейства с нисък социален статус е препоръчително да се проведат допълнителни изследвания.

Здравеопазване

Системата на здравеопазването е с важни функции за осигуряване доброто обществено здраве и възпроизводството на населението. Тя е ключов елемент от провежданата социална политика на централните и местни органи на управление. Ефективността ѝ основно се определя от техническото състояние на изградената инфраструктура, организацията на използването и осигуреността ѝ със специализирани медицински кадри.

Прегледът на развитието на здравната мрежа като болнични заведения и капацитета им за настаняване в рамките на отчетния период показва че болничните заведения запазват своя брой, като МБАЛ Това Венкова плавно намаляват броя легла. Същата тенденция се наблюдава и за броя на медицинските кадри. (Таблица 5.)

За периода от 2005 до 2008 година има забележим ръст на заведенията за доболнична помощ, като след това те задържат или слабо нарастват като брой.

Таблица 4. Здравна мрежа в община Габрово по видове заведения по години

	2005	2008	2012
Болнични заведения	2	2	2
Легла	480	450	420
Много профилни болници	1	1	1
Легла	380	350	320
Специализирани болници	1	1	1
Легла	100	100	100
Лечебни заведения за доболнична помощ	12	17	18
Легла	12	30	10
Диагностично консултативни центрове	1	2	1
Легла	12	20	10
Медицински центрове	3	4	5
Легла	-	10	-
Самостоятелни лаборатории	7	11	12
Стоматологични центрове	1	-	-
Други здравни и лечебни заведения	5	6	3
Легла	82	95	74

Източник НСИ

Общо практикуващите лекари запазват своя брой в разглеждания период, като има леко намаления в сравнение от 2005 до 2008 година. Същата зависимост е характерна за лекарите по дентална медицина . (Таблица 5)

Таблица 5. Медицински кадри в община Габрово по години

	2005	2008	2012
Лекари	298	292	282
От тях общо практикуващи	50	48	48
Лекари по дентална медицина	68	65	64
Персонал със средно медицинско образование	580	567	531

Източник НСИ

Запазването на структурата на здравната мрежа и направените инвестиции във физическата среда и оборудване на здравните заведения, в управлението на процесите и в обучението на медицинския персонал, то може да се заключи че се работи активно за повишаване качеството на здравеопазването в общината. Обектите на здравната мрежа за болнична и извънболнична помощ, осигуряващи функционирането на здравната система в общината, са разположени в общинския център – гр. Габрово, с изключение на Регионалния хоспис и няколко индивидуални практики, които функционират в част от селата. Макар че 90% от населението на община Габрово, живее в нейния административен център остава въпросът за достъпа до здравни услуги на хората в селата на общината.

По отношение системата на детските ясли, се наблюдава качествено развитие - детските ясли нарастват от 2 през 2005 година до 3 през 2008 година, като в 2012 са вече 6. Данните показва че местата в детските ясли са се увеличили с близо 200%, от 122 през 2005 година, до 357 през 2012 година. Като се вземе предвид, че всички детски ясли да санирани и с въведени мерки за енергийна ефективност, се налага извода, че предлаганата услуга е с високо качество.

Таблица 6. Детски ясли в община Габрово по години

	2005	2008	2012
Брой	2	3	6
Места	122	201	357
Деца	122	199	367

Източник НСИ

От съществено значение за правилното функциониране на системата е усъвършенстването и оптимизирането на достъпа до качествени медицински услуги за всички хора, особено живущите в отдалечените и „свиващи се“ населени места, където населението е застаряващо и се нуждае от по-специални грижи. Това е особено важно за община Габрово, която се състои от 133 села, повечето - много малки /с население под 100 души/, отдалечени от общинския център (гр. Габрово), в някои случаи - незадоволително обслужени от системата на междуселищния пътнически транспорт.

Имайки предвид продължаващи тревожни тенденции на намаляване броя на населението и запазените тенденции за увеличаване на заболяемостта и

смъртността, при разработване на последващи планове имащи отношение към областта на здравеопазването следва да се вземат предвид изследванията за здравно-демографското състояние на населението и да се предвидят мерки в посока превенция на заболяванията, ранна профилактика и промотиране на активния начин на живот.

Култура

В областта на културата най-значимото въздействие се наблюдава в резултат на дейности свързани с развитие на културни индустрии. Включването на широк кръг от хора в инициативите поддържани и/или инициирани от местната власт, като Габровския карнавал и инициативата Габрово- европейска столица или инициирани от местните общности и/или неправителствени организации културни проекти (Локация център) са доказателство за потенциала на културните индустрии и за интересът, който предизвикват отвъд общинските граници. Тези събития имат туристически измерения. Отскоро създадената програма Култура все още не може да бъде оценена като въздействие, но предвид интереса, които предизвиква се очаква да бъде един от механизмите за разнообразяване на културния календар на общината.

По данни на местната власт, на територията на габровска община функционират 14 културни учреждения с държавно или общинско финансиране. Значимите културни институции и културната инфраструктура на територията на Община Габрово са концентрирани почти изцяло в общинския център – гр. Габрово и при това – основно в неговата централна градска част. Културните дейности в дисперсните квартали на града, както и в останалите населени места на общината са почти изцяло инициатива на читалищната дейност, ориентирана (с изключение на някои от градските читалища) те се характеризират със събитийност, свързана с традиционната и национална празничност, каквато е и ориентацията на предпочитанията на публиките в този контекст. Единствените по-значими активности, случващи се извън централната градска част на Габрово са организираните активности на обектите на културно-историческо наследство в с. Боженци (АИР „Боженци“) и АЕК „Етъра“, фестивалът за изворен фолклор в с. Жълтеш, както и събитията организирани в м. Узана. Те са значим акцент в културния календар на Община Габрово и привличат публики, външни на града.

През 2012 г. общият брой на посетителите в културните институти и забележителностите на територията на община Габрово е 273 609 души, като от тях 246 981 (90,27%) са българи, а 26 628 (9,73%) са чужденци. През 2011 г. същите са били посетени от 264 600 души, като от тях 237 773 (89,86%) са българи, а 26 827 (10,14%) са чужденци. Данните показват увеличаване на посещенията с 9009 души или 3,4%, спрямо предходната 2011 г., като се наблюдава ръст на посещенията от българи, докато посещенията от чужденци запазват своите нива от 2011 г.

Културните институти с най-голям относителен дял с брой посещения на туристи са АЕК „Етъра“, музей „Дом на хумора и сатирата“ и АИР „ Боженци “, като общият дял на трите институти е 73,73%.

Най-значимите събития от Културният календар на Община Габрово обхващат 11 годишни събития с международен характер, около 10 годишни събития, свързани с регионални и национални чествания, над 20 събития месечно с направление „Изкуство и традиции“, както и два фестивала в направление „Кино“.

С тези данни са свързани и препоръките в областта на културата. Първата препоръка е свързана с разнообразяване на културния календар, включително и чрез поддържане, обогатяване и осъществяване на нови културни и творчески индустрии. Налице са всички предпоставки този подход да обедини усилията на широк кръг участници и да привлече посетители и извън границите на общината.

Втората препоръка включва разнообразяване на мерките и подходите и при формирането и привличането на публики чрез изграждане на цялостна система обвързана със събитията и участниците в културния календар на Габрово, включително и примерите за културни и творчески индустрии. Добре би било да разшири кръга на въздействие, включвайки и читалищата, които са основните културни институти извън централната градска част на общинския център.

По отношение на културната инфраструктура, базирайки се на оценката на екипа, работещ за изготвяне Културната стратегия на Община Габрово (2012 – 2024) „сградният фонд на културните институти е количествено значим“, но до голяма степен „не отговаря на изискванията на съвременните форми на изкуство и културни дейности“ се препоръчва да се фокусират усилия и инвестиции в обновяването и осъвременяването на културните здания, включително и чрез привличане и изграждане на устойчиви партньорства.

Спорт и младежки дейности

Въздействието на интервенциите и инвестициите в спорта се изразява в подобряване на състоянието и оборудването на спортните съоръжения, увеличаване възможностите и комфорта на спортуващите в ремонтираните съоръжения и подобряване на организацията при ползване. По този начин се повишава ефективността на съоръженията и нараства броя на ползвателите, изразяващи се в брой спортни клубове и брой трениращи. Силно положително въздействие оказва работата в областта на спорта с деца и ученици в детските градини и училищата. Препоръчително е да се работи за създаване на условия за индивидуално и/или групово практикуване на спорт на открито, чрез обособяване на подходящи площадки, включително и подкрепа за инициативи отдолу в областта на спорта и младежките дейности. Развитието на общинската политика за насърчаване на спорта следва да бъде обвързана с дейностите и мерките насочени към здравна профилактика и насърчаване активния начин на живот.

6.5 Околна среда и техническа инфраструктура

Основните показатели за изследване в тази категория са свързани предимно с изграждане на техническа и екологичната инфраструктура, което дава основание да се обединят в една тематична област на оценка.

В „Методическите указания на Министерство на регионалното развитие и благоустройство за актуализация на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие – 2009 г. и в „Методически указания за разработване на национална стратегия за регионално развитие (2012-2022 г.), регионални планове за развитие на районите ниво 2 (2014-2020 г.), областни стратегии за развитие (2014-2020 г.), общински планове за развитие (2014-2020 г.); 2011 г. МРРБ“ се насърчава включването на ключовите стратегически индикатори за интегриране на глобалните цели по околната среда. Статистическа информация, върху която да стъпи анализа на ключови показатели в областта на опазване на околната среда на ниво община не се произвежда. За изготвяне на оценката са ползвани приети и действащи документи, планове и програми за управление на компонентите на околната среда за община Габрово и страната.

Качество на атмосферния въздух

В анализа на качеството на въздуха се разглежда основно град Габрово, като територия с концентрация на индустриални обекти и брой домакинства - основните източници на емисии на замърсители и населените места по основните пътни артерии.

В Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България през 2012 г.⁵, в национален мащаб транспортът е източник на 30,1 % от общите емисии на страната, като за емисиите на азотни оксиди, количеството им достига до 26% от националните емисии, а емисиите на въглероден оксид представляват 9% от националните емисии. Европейският транспортен коридор № 9 (E-85), част от Европейската пътна мрежа, пресича община Габрово, посока север-юг (гр. Велико Търново – Шипка) и преминава през следните населените места: с. Стойчовци, с. Раховци, с. Валиновци, с. Донино, кв. „Любово“, кв. „Тончевци“, които са подложени на по-високо замърсяване (прах, азотни окиси, въглероден окис) от фоновото в следствие на повишения транспортен трафик. Доказано е, че ФПЧ10 се увеличават с 58%⁶ при наличие на трафик, както и че в ивица от 300 м от пътното платно⁷, замърсяването е най-голямо.

В същият доклад се казва, че битовото отопление продължава да е основен източник на ФПЧ10, емитирайки 59% от общото количество, изхвърляно в атмосферата, а най-голям генератор на серни оксиди (82%) и азотни оксиди (38%) от общото количество емисии за съответните газове са ТЕЦ.

Съгласно изготвена „Дисперсионна моделна оценка“⁸ сумарно, емисиите на ФПЧ₁₀ за промишлеността са 81 тона за 2008 г. и 99 тона за 2010 г. За 2008 г. най-натоварен с

⁵ Публикуван 2014 година.

⁶ http://energy.mae.cornell.edu/PDF/Impact%20of%20local%20traffic%20exclusion%20on%20near-road%20air%20quality_Findings%20from%20the%20New%20York%20City.pdf

⁷ Traffic-related Air Pollution near Busy Roads,
<http://www.atsjournals.org/doi/full/10.1164/rccm.200403-2810C>

⁸ Пълно наименование: „Дисперсионна моделна оценка на приноса на всеки един от отделните сектори/източници на емисии към нивата на ФПЧ₁₀ в атмосферния въздух на територията на гр. Габрово и формулиране на система от мерки за изпълнение (в зависимост от резултатите на моделната оценка) в

ФПЧ₁₀ е районът около ТЕЦ Габрово и „Импулс“ АД. За 2010 година най-натоварен е само районът около Импулс АД, тъй като към ТЕЦ Габрово намалява броя на абонатите. Емисиите от битовия сектор в дисперсионната моделна оценка са разгледани по отделно за 2008г. и 2010г. за четирите градски сектора и за сателитните на града села и квартали. Най-натоварени с емисии от битовия сектор за 2008 и 2010 г. са кварталите „Йонковото“ и „Радичевец“, както и югоизточната част на центъра на града. Трафикът на транспортни средства е един от основните източници на прах в градската среда. Неблагоприятен фактор в гр. Габрово са високият дял на пътувания с лични превозни средства, както и голямото количество стари и/или втора употреба транспортни средства с неизправни катализаторни устройства и частично амортизирания подвижен състав на обществения транспорт. Сумарната емисия от двигателите от цялата пътна мрежа в община Габрово вкл. главните и второстепенните улици възлиза на 33.6 т/год. за 2008 и на 37.0 т/год. за 2010г.

За община Габрово най-голям дял в замърсяването на въздуха заема битовия сектор (почти два пъти повече от сектор транспорт и с 40% повече от сектор промишленост), следван от промишлеността и транспорта.

Води

Анализът на данните от емисионният контрол на повърхностните води през 2008 г., 2009 г., 2010 г., 2011 г., 2012 г показва, че водите на р. Янтра, на нейният приток – р. Паничарка и на яз. “Христо Смирненски”, отговарят на нормите за определената си категория водоприемник по изследваните показатели, съгласно Наредба №7/1986 г., а на пункт №BG1YN92233MS051 и по Наредба №12/2002 г.

Съгласно ПУРБ, за водно тяло р. Янтра с код BG1YN900R015, като значими точкови източници на замърсяване нагоре по течението или в рамките на града са определени Бетонен възел в кв. „Бойката“ на гр. Габрово, градската канализация на града, горивна инсталация за производство на електроенергия, ГПСОВ, завод за взривни материали, завод за производство на пластмасови тръби. Като дифузен източник на замърсяване е дефиниран сгуроотвал на ТЕЦ – Габрово, за който предстои преустановяване на експлоатацията му. Екологичното състояние на водното тяло е определено като „лошо“, а химичното като „добро“.

За водно тяло р. Паничарка и р. Козлята с код BG1YN900R032, като значими точкови източници на замърсяване нагоре по течението или в рамките на града, са определени главен колектор на градската канализация на града (поток 1 и 2). Не са идентифицирани дифузни източници. Екологичното и химичното състояние са определени като добри.

В Габрово има изградена и пусната в експлоатация (през 1985г.) пречиствателна станция за пречистване на отпадъчните води на града (ГПСОВ), с капацитет 903 л/сек. В

нея постъпват водите на повечето промишлени предприятия и около 51% от битовите. Останалите се изливат директно в р. Янтра или нейните притоци.

Почви

Според „Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България през 2012 г. (издание 2014 г.)“ земеделските земи в област Габрово попада в район с най-висок риск от проява на водоплощна ерозия на почвата, със среден прогнозен интензитет от 12 до 16 t/ha/y.

За разлика от водоплощната ерозия, която е характерна за планински и хълмисти условия, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини - предимно обезлесени, съответно тук община Габрово попада в зона със слаб риск от ветрова ерозия.

Като пример за засилена ветрова и водна ерозия върху терен общинска собственост може да се посочи Узанската поляна – в която около 15 дка тревна площ е превърната в оголена, пуста земя, благодарение на засилената ветрова и водна ерозия в района.

На база изготвен Лесоустройствен план (2004-2014) за общинските гори за периода 2008-2012 г. са проведени мероприятия по залесяване на територия от 271 дка, като така е намален риска от ерозия.

По данни на Община Габрово няма регистрирано антропогенно замърсяване на почвите.

Отпадъци

От 1998 до 2001 г. в количествата депонирани смесени битови и строителни отпадъци на градското сметище, се забелязва значителен спад. Това до голяма степен може да се обясни със силно намаления брой жители в община Габрово. От 2002 г. до 2006 г. се наблюдава нова тенденция към постепенно завишаване количествата на депонираните отпадъци.

В периода 2006 – 2012 г. се наблюдава понижаване (от 31 060 т. за 2006 г. и 26 142 т. за 2012 г.) на количеството битови отпадъци, въпреки постепенното присъединяване към системата за централизирано сметосъбиране на 39 села към първоначалните 37 села (за 2006 и 2007 година), като така стават 76 села.

Средната норма на натрупване на битови отпадъци за ЕС–27 за 2011 г. е 520 кг./жител/годишно, за България, тя е 380 кг./жител/годишно, за община Габрово - 402 кг./жител/годишно. Видно е, че норма на натрупване за община Габрово е малко над средното за страната, но под средното за Европейския съюз.

През 2012 г. системата за централизирано сметосъбиране в общината обхваща 61 994 души, което е 97.46% от нейния общ брой жители (за страната този процент към е 82 - 83%). В останалите по-малки селища жителите сами, със собствен транспорт извозват отпадъците си на градското депо или ги изсипват на терени, нарочени от години за селски сметища в същите населени места. Броят на обслужените села в община

Габрово през годините е както следва: 2008 г. - 52 бр., 2009 г. - 52 бр., 2010 г. - 76 броя, 2011 г. – 76 броя, 2012 г. – 76 броя.

В община Габрово са въведени няколко системи за разделно събиране на специфични отпадъци: система за разделно събиране на отпадъците с организация за оползотворяване на отпадъците; система за разделно събиране на портативни и автомобилни негодни за употреба батерии и акумулатори; система за разделно събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и система за разделно събиране на опасни болнични отпадъци от МБАЛ “Д-р Тота Венкова”.

Таблица 7. Количества депонирани битови и строителни отпадъци и отпадъци от опаковки предадени за рециклиране по години.

година	количество БО, т	количество СО, т	отпадъци от опаковки			
			хартия и картон, т	метал, т	пластмаса, т	стъкло, т
2006	31060	6100	76,67	42,63	287,4	72,29
2007	29200	6200	34,83	0	46,29	53,89
2008	29000	6400	98,48	0	56,39	28,4
2009	28990	6384	0	0	0	43,72
2010	29545	6100	27,78	0	20,86	72,47
2011	28776	6224	28,44	0	31,84	49,56
2012	26142	1102	21,32	0	33,18	50,08

Източник Община Габрово

В първата година на въвеждане на системата за разделно събиране (2006 г.), най-голям дял в събраните и рециклирани отпадъци има пластмасата. По-късно количеството ѝ осезаемо намалява (почти 10 пъти по-малко).

Съгласно Националната програма за управление на дейностите по отпадъците приета с РМС 1/2009, община Габрово е определена за център на регионалната система за управление на дейностите по отпадъците. Във връзка с изграждането на Регионална система (депо) за управление на отпадъците от Регион Габрово (включващ Община Габрово и Община Трявна) през 2012 г. е подписан договорът за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 5112122-C001/ 13.07.2012г. за проект DIR – 5112122-1-66 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Габрово” по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци” по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.” Срокът на договора е 38 месеца, считано от датата на неговото подписване, т.е. до 13.09.2015 г.

Планиран обем на годишно производство на депото е 50 000 т., който представлява сбор от максималните производствени капацитети на сепариращата и компостираща инсталация.

Шум

По данни от Община Габрово от 2001 г. се наблюдава тенденция към постепенно повишаване на шумовите нива и преминаването им в по-високи диапазони, като: 68-728 dB(A) и 73-77 8 dB(A). Мониторингът на шумовите нива в гр. Габрово от 2000 г. до края на 2006 г. средните стойности на шумовите нива се задържат в три диапазона: 63-

67,8 dB(A); 68-72,8 dB(A); 73-77,8 dB(A), като преобладаващ е След 2008 година шумовото натоварване се запазва в постоянни граници, като през 2010 г. е приблизително същото както през 2009 г. През 2011 година най-висока средна стойност на шумови нива - 70,8 dB(A) е измерена в два пункта № 3 – РЗИ-Габрово, ул. „Брянска”1 и № 13 – Автогара. Това са пунктове разположени на територия подложена на интензивен автомобилен трафик. През 2012 г. повишена стойност на шумови нива са измерени в пункт №2 (ДКЦ-2 база –)-69,2 dB(A), в пункт №3 (Консултативна поликлиника)-69,6 dB(A), и в пункт №11 (Търговия на едро) – 69,8 dB(A).

Завишението на шумовите нива през последните години може да се обясни най-вече с интензивния, непрекъснато увеличаващ се автомобилен транспорт и недоброто състояние на уличните настилки в гр. Габрово.

Таблица 8 Регистрирани шумови нива в град Габрово по наблюдателни пунктове и по години

Разпределение на наблюдаваните пунктове според регистрираните шумови нива								
	Общ брой пунктове	под 58	58-62	63-67	68-72	73-77	78-82	над 82
2005	20	-	-	8	9	3	-	-
2008	20	-	3	7	10	-	-	-
2012	20	1	3	8	8	-	-	-

Източник НСИ

Територии в риск

Съгласно данните и изводите от Целевия и проблемен анализ на ИПГВР Габрово в част „Свлачища“, инверсният геоложки строеж, наклонените пластове, наличието на глинести пластове и прослойки с ниски якостни показатели, дълбоко врязаните реки и дерета със стръмни склонове и значителният повърхностен отток, който се формира при пролетно снеготопене и при интензивни валежи, предопределят проявата и периодичното активизиране на свлачища с различен площен и дълбочинен обхват в община Габрово. Площта им се изменя в широки граници – от 0,1 ха до 44,0 ха и това дава отражение както върху последиците от тяхното активизиране, така и върху необходимите средства за проучвателни, проектни и строителни работи.

Големите и дълбоки свлачища обхващат цели квартали и тяхното укрепване е скъпо и не всякога достатъчно ефективно. Това с пълна сила се отнася в случаите на частично изпълнение на проектите, тъй като повишението на коефициента на устойчивост не е достатъчно, не се удовлетворяват изискванията на Наредба № 12 на МРРБ за проектиране на геозащитни строежи, сгради и съоръжения в свлачищни райони, 2001 и съществува реална опасност от нови активизации на свлачищата при екстремни стойности на дестабилизиращите фактори.

Оценка на въздействието:

Ключовите интервенции и инвестиции по проекти в техническа и екологична инфраструктура, изпълнявани от Община Габрово и други компетентни органи на територията на общината са съсредоточени времево в края на отчетния период и най-мощните от тях са все още в процес на изпълнение. В този смисъл тяхното въздействие предстои да бъде измерено и анализирано. Но следва да се отбележи, че всички проекти са насочени към намаляване на негативните тенденции по наблюдаваните показатели и/или запазване на стойностите в норма и по-добро от средните за страната, там където е относимо. Например:

- Ремонтът на улична и пътна мрежа спомага за осигуряване на достъп до среди и услуги и намаление на замърсяването и запрашаването, в това число с ФПЧ. Повишава условията на безопасност за движение в урбанизирана и извън урбанизирана среда. Рехабилитацията или изграждане на ключови пътни съоръжения, последващото асфалтиране на засегнатата улична мрежа от Интегрирания проект за воден цикъл на град Габрово, се очаква значително да се подобри градския микроклимат, да се увеличи пропускливостта на уличната мрежа и да се намали времето за пътуване. Това от своя страна ще окаже въздействие върху качеството на атмосферния въздух, параметрите на шум в градската среда, ще доведе до икономия както на енергийни, така и на публични и частни финансови ресурси. Ограничените и недостатъчни ресурси за поддръжка на пътната и уличната мрежа в общинските бюджети, в това число и бюджета на община Габрово, предполагат ограничени интервенции в общинските пътища и уличната мрежа в населените места. За оптимизиране на системата за управление на поддръжката на транспортната инфраструктура и в контекста на ресурсната ефективност, следва да се изготвят редица детайлни проучвания и на тази база да се изградят информационна база и транспортен модел на общината.
- Изграждането на обходния път на град Габрово ще изнесе транзитния трафик от града и ще намали влиянието му върху компонентите на околната среда в урбанизираната територия.
- Осъществяването на проекта за интегрирания градски транспорт ще допринесе за намаляване на ползването на лични автомобили за сметка на обществения градски транспорт, чрез което ще се подобри качеството на атмосферния въздух и акустиката на средата в централните градски части на общинския център. Проектът за интегриран градски транспорт ще допринесе до повишаване на ресурсната ефективност в община.
- Очакваното въздействие от Интегрирания проект за водния цикъл на град Габрово се изразява в повишаване качеството на живота и комфорта на обитаване в града, намаляване риска за човешкото здраве намаляване загубите на питейна вода и по този начин да се реализира икономия на ресурси. Чрез ремонт и осъвременяване на мощностите на ПСОВ Габрово ще се намали замърсяването на река Янтра и ще се подобри естествения микроклимат. Доразвиването на канализационната система ще увеличи количеството на уловени битови отпадни води, което от своя

страна ще спомогне за намаляване на замърсяването на почвите, повърхностните води и водните тела. Намаляването на загубите от водоснабдяването и понижаване брой на домакинствата ползващи септични, изгребни или попивни ями ще редуцира риска от активиране на свлачищни процеси и ерозия на почвата.

- Чрез изграждането на регионалната система за управление на отпадъците в регион Габрово, по проект финансиран от ОПОС 2007-2013, се очаква значително положително въздействие върху компонентите на околната среда, в това число:
 - ограничаване на замърсяването на почвите и подпочвените води от инфилтрати;
 - ограничаване на емисиите на лоши миризми и био-аерозоли в атмосферата;
 - ограничаване на емисиите сметищен газ.
- Обновяването и въвеждането на мерки за енергийна ефективност, проведени в сградите на образованието довежда до чувствителна икономия на ресурси, в това число и енергийни, подобряване характеристиките на физическата среда, и от там повишаване комфорта и полезността на ползване, формиране на естетическо отношение и отговорност, ефективно управление на сградния фонд и процесите в него.
- Инвестициите в привлекателна градска среда спомагат за подобряване достъпа до и на места за ежедневен отдих и рекреация. С интервенциите в зелените площи се подобрява локалния микроклимат, възпитава се естетическо отношение и отговорност, чрез обновяването на публични пространства се насърчава укрепването на общностни връзки и създаване на нови такива.
- Изпълнените проекти за териториите в риск допринасят за подобряване жизнената среда и осигуряване защита на населението и инфраструктурата чрез извършване на превантивни мерки за заздравяване и укрепване на свлачищата и почистване на речни корита, но за реална превенция и интервенции с устойчиви резултати и трайни ефекти е необходимо от една страна мониторинг на свлачищните процеси, които се характеризират с цикличност включваща подготвителен етап, активизация и временна стабилизация. От друга страна следва да се акцентира върху проектите и строителството свързани със свлачищата, предвид че община Габрово е силно засегната от свлачищни процеси. И в този смисъл е необходимо осигуряване на средства за изпълнение на изготвените проекти за активните свлачища, а за останалите свлачища да се подготви работни проекти и при необходимост да се пристъпи към реализацията им. Друг важен аспект е превантивната противосвлачищна дейност, което включва поддържане в изправност на отводнителни канавки, дренажи съоръжения, недопускане на антропогенно въздействие понижаващо склоновата устойчивост като попивни ями, подкопаване на долната част на свлачището или претоварване на горната му част с насипи или ново строителство.

- Предвид значителното отрицателно въздействие, което оказва отоплението през зимния сезон следва да се изследват възможностите за разнообразяване на енергийните източници и алтернативи за отопление на жилищните и обществените сгради, като локални инсталации и мрежи за производство и пренос на енергия, вкл. хибридни системи и умни мрежи - в обществени и/или развитие на концепцията за енергийна независимост. В този смисъл стартираният процес по газификация ще допринесе за диверсификация на енергийния портфейл на община Габрово. Замяната на твърди горива за отопление на домакинствата ще доведе до качествена промяна на състоянието на атмосферния въздух през зимата.

6.6 Административен капацитет

Изпълнените проекти в развитие на административния капацитет на общинската администрация са внушителни като обем и те могат да се класифицират най-общо в проекти свързани с обучения на служителите, подобряване на оборудването и въвеждане на системи за оптимизиране работата на администрацията. Общото въздействието от тези интервенции може да се измери чрез количеството и качеството на свършената работа от страна на общинската администрация.

Местните власти има право и задължение да решават всички въпроси от местно значение съгласно чл. 17 от Закона за местно самоуправление и местна администрация. В тази връзка общинската администрация трябва да изготви и реализира, а общинският съвет да приеме и контролира хоризонтални и секторни планове и програми. Общината Габрово разполага и работи със голям набор от изискуеми нормативни, стратегически и оперативни документи:

- Наредби за управление на общинската собственост;
- Наредби за разходване на общинския бюджет за финансиране ключови дейности;
- Наредби за регулиране на търговската и рекламната дейност в общината;
- Наредби за обезпечаване на комуналното стопанство и благоустройството в община Габрово;
- Наредби уреждащи отношенията по въпроси свързани с публичните услуги, младежките дейности и спорта;
- Общински план за развитие 2007-2013 година; Междинна оценка на Общински план за развитие 2007-2013 година
- Общински план за развитие 2014-2020 година; Предварителна оценка на Общински план за развитие 2014-2020 година;
- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Габрово;
- Разработена и приета Кадастрална карта за 47% от общата площ на община Габрово;

- Приети: Изменение на Общия градоустройствен план и изменение на Генералния комуникационен транспортен план през 1996 година. Изготвена Програма-задание за градоустройствено развитие и подробно градоустройствено планиране.
- Актуален ОУП за курортен комплекс Узана;
- Изработени и действащи подробни устройствени планове за 61% от терените в строителните граници на Габрово;
- Програма за опазване на околната среда;
- Програма за управление на отпадъците;
- Дисперсионна моделна оценка на приноса на всеки един от отделните сектори/източници на емисии към нивата на ФПЧ10 в атмосферния въздух на територията на гр. Габрово и формулиране на система от мерки за изпълнение (в зависимост от резултатите на моделната оценка) в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план за периода от 2012 г. до 2015 год., целящи достигане и/или задържане нивата на ФПЧ10 до законно установените норми приети в страната.
- Стратегия за развитие на културата 2014-2020.
- Програма за развитие на туризма и др.

Друг белег за въздействието на инвестициите в развитието на административния капацитет са осъзната необходимост и въведените механизми за оптимизиране работата на администрацията. Тук следва да се отбележат въведените: автоматизирана деловодна система, интегрирана система за управлението на качеството и информационната сигурност и Географска информационна система, надградена и развита чрез създаване на приложения и инструменти, обвързана с предлаганите 7 електронни услуги.

Съгласно Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България, Община Габрово реализира и/или е в процес на реализация на 33 проекта, финансирани със средства от Европейските фондове и партнира на 8 проекта. Общата стройност на привлечените инвестиции е в размер на около 183,5 мил. лева, от които са осигурени и изплатени 122 мил. лева. Осъществява и/или подпомага реализирането на още 10 проекта, финансирани по правилата на други механизми и фондове, включително и изграждането на западния обход на град Габрово. Тяхната стойност е около 113 мил. лева. Общият дял на общинското участие в тези проекти надвишава 11,5 мил. лева. Едновременно с това последните 4 години от отчетния период, община Габрово изпълнява балансиран бюджет, като приключва съответната бюджетна година без просрочени задължения. Следва да се отбележи, че портфейлът от проекти на Община Габрово е диверсифициран, както по отношение на проблемите, които се решават, така и по отношение на възможностите за финансиране. Тя е сред най-активните общини по провеждане на политика за енергийна ефективност.

Част от гореспоменатите проекти, както и много други инициативи разгледани подробно в част Оценка степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите, са осъществени в партньорство с трети лица: с местните власти на побратимени градове, съседни общини, областна администрация, бизнес в общината, неправителствени организации и управляващи органи на ведомства на територията на община Габрово.

Освен проследеното въздействие от инвестициите в развитието на административния капацитет, се очаква надграждане и засилване на ефекта му при изпълнение на ИПГВР 2014-2020, ОПР 2014-2020, Стратегията за развитие на културата и проектите за интегрирани инвестиции в областта на инфраструктурата, транспорта и отпадъците. Чрез тях ще се въведе устойчиво интегриран подход в планирането и са предпоставка за включване на широк кръг участници, изграждане на партньорства и развитие на стройна система за управление и мониторинг.

Препоръките са свързани с продължаване на дейностите, залежали в ОПР 2005-2013 по изготвяне на актуална устройствена основа - възлагане изработване и приемане на нов актуален Общ устройствен план на община Габрово и пълно покритие с подробни устройствени планове на град Габрово и населените места в общината.

7 Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси

Оценката на ефективността на използваните ресурси се базира на сравнение между използваните ресурси при изпълнението на заложения ОПР за целия период на действие 2007-2013 г. спрямо петте приоритета на ОПР. Оценката на ефективността е необходимо да отговори на въпроса доколко са постигнати целите по отношение на вложения финансов ресурс. Направен е аналитичен преглед само на мерките и дейностите, реализирани от община Габрово, осъществени на проектен принцип и имащи пряк принос към реализирането на ОПР община Габрово 2005-2013. Проектите са финансирани със средства бюджета на общината, от фондове на ЕС, държавния бюджет и други източници (Приложение 1) и за тях е налична публична информация. За целите на оценката са използвани финансовите данни от индикативна финансова таблица изготвена при актуализацията на ОПР през 2008 година. Индикативните финансови таблици към ОПР и актуализираните таблици посочват необходимите ресурси за реализация на плана. Очакваните източници са: национално финансиране – държавна субсидия, собствени приходи, европейски структурни, кохезионни и селскостопански фондове и други ресурси (частно финансиране и други донори). От друга страна е необходимо още едно уточнение общинският бюджет ежегодно предвижда средства, както за секторни общински програми, имащи пряко отношение към реализацията на ОПР, така и по отделни функции, съгласно Единната бюджетна класификация. В разходите по функции се предвиждат не само средства за инвестиции за постигане на плановите цели или за дейности, свързани с реализация на плана, но и за дейности, нямащи пряко отношение към плана, в това число месечна издръжка на общинската администрация, капиталови разходи за поддържане на общинската

собственост и др. За да може да бъде направена коректна оценка на ефективността на ОПР по отношение на вложения финансов ресурс, следва да се регистрира всяка дейност, която е планирана и/или има отношение към постигането на целите на ОПР. Това е целесъобразно да става чрез система за мониторинг, която да отчита финансовото изражение на дейността, вложените човекочасове за организация и изпълнение на дейността, последващите действия за информирание и/или споделяне на информацията свързана с дейността, получените резултати и т.н. По този начин ще може да се извлече пълна информация за изпълнение на ОПР и да се изготви коректна оценка на ефикасността и ефективността на вложените общински бюджетни средства. Освен това, предвид факта, че ОПР е заложен в Методическите насоки, като документ с интегриращ характер, в него се изисква да бъдат включени широк кръг от партньори при неговото реализиране с техните възможности за принос към постигане на целите на плана. ОПР на община Габрово 2005-2013 отговаря на това условие, като в операциите към съответните специфични цели и приоритети са предвидени и включени мерки, които се осъществяват от трети лица. Този подход изисква разширяване на системата за мониторинг и регистриране на събития, мерки и проекти, чрез които се постигат целите на плана. Отново тук следва да се включи и информация поне за финансовото изражение на съответната дейност и резултатите от нея. Изпълнение на тези препоръки при осъществяване на ОПР 2014-2020 ще позволи да се генерира пълна база данни за процеса и развитието на реализирането на плана и постигането на неговите цели, ще може коректно да се измери общото въздействие и да се оцени ефективността и ефикасността на средствата.

За изпълнението на целите, заложен в плана са планирани финансов ресурс общо малко над 579 милиона лева. Най голям е делът на Приоритет 2 (93%), в който са включени голяма част от ключовите инвестиции във техническа инфраструктура и физическа среда.

Таблица 9. Индикативна финансова таблица ОПР 2005-2013 (Актуализация 2008)

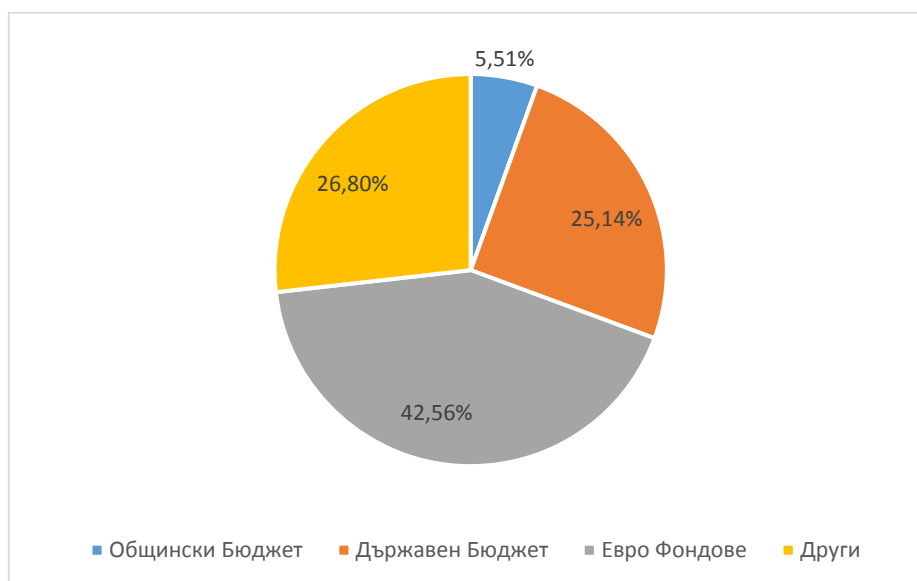
Приоритети	Обща стойност за финансиране	Източници на финансиране			
		Общински Бюджет	Държавен Бюджет	Евро Фондове	Други
	хил. лева	хил. лева	хил. лева	хил. лева	хил. лева
Приоритет 1. Устойчиво развитие на конкурентоспособна икономика на знанието, отговаряща на предизвикателствата на световния пазар	34,775	2,430	0	24,300	8,045
Приоритет 2. Осъвременена градоустройствена основа на населените места; модернизирани инфраструктура и сграден фонд; газификация; осъвременена система за управление на отпадъците	523,162	26,469	145,051	208,220	143,422
Приоритет 3. Създаване на висококачествени и разнообразни социални услуги, отговарящи на интересите и потребностите на общността.	15,898	1,251	445	12,464	1,738
Приоритет 4. Оптимално използване на природните дадености и културно-историческото наследство за развитие на туризма и утвърждаване на марката "Габрово"	4,862	1,481	125	1,250	2,006
Приоритет 5. Развитие на институционалния и административен капацитет	520	265	0	255	0

Общо ОПР	579,218	31,897	145,621	246,489	155,211
----------	---------	--------	---------	---------	---------

Източник: Община Габрово

От планираните средства най-голям е делът на привлечените от европейските фондове - 42,56%. Средствата от държавния бюджет представляват приблизително 25% от общата сума. Тук следва да се отбележи, че в дела на държавния бюджет не са включени 15% националното съфинансиране от проектите по европейските фондове, само инвестиции, които само държавата може и следва да реализира като проектирането и строителството на тунела под връх Шипка, включване във рехабилитацията и изграждането на ВиК мрежите и съоръженията в общината, предвид че ВиК Габрово е 51% държавна собственост, дейности по развитие на плановата основа в частта Кадастрална карта, социални услуги, здравеопазване и др. Относителният дял на планирани привлечени средства от други източници е около 27%. Те са предвидени за дейности свързани с насърчаване на малкия и среден бизнес, развитие на публично-частни партньорства, инфраструктурни проекти и др. Делът на средствата от общинския бюджет е 5,5%. За изследване на ефективността на планираните общинските средства може да се проследи съотношението им спрямо привлечените средства. В случая на Община Габрово това съотношение 1:17 или за един лев вложени средства от общинския бюджет е планирано да се привлекат 17 лева.

Фиг. 2. Разпределени на средствата от ИФТ по източници на финансиране



Източник: Община Габрово

В Таблица 10 са представени обобщените средства от проекти реализирани от местната власт, държавни институции и бизнес. Тези средства не могат директно да се сравнят с планираните за реализирането на ОПР, защото както бе казано по-горе в таблицата не включени всички средства изразходвани от общинския бюджет. Те дават обобщена представа за ефективността по отношение на финансовите ресурси.

Таблица 10. Средства от проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013

ПРИОРИТЕТ	Обща стойност за финансиране	Източници на финансиране ⁹			
		Общински Бюджет	Държавен Бюджет	Евро Фондове	Други
	хил. лева	хил. лева	хил. лева	хил. лева	хил. лева
Приоритет 1. Устойчиво развитие на конкурентоспособна икономика на знанието, отговаряща на предизвикателствата на световния пазар	45,126	4	0	24,113	20,936
Приоритет 2. Осъвременена градоустройствена основа на населените места; модернизирана инфраструктура и сграден фонд; газификация; осъвременена система за управление на отпадъците	278,872	10,769	39,605	166,678	0
Приоритет 3. Създаване на висококачествени и разнообразни социални услуги, отговарящи на интересите и потребностите на общността.	9,370	670	871	4,940	1,949
Приоритет 4. Оптимално използване на природните дадености и културно-историческото наследство за развитие на туризма и утвърждаване на марката "Габрово"	6,777	290	954	5,411	120
Приоритет 5. Развитие на институционалния и административен капацитет	1,663	0	226	1,279	0
Общо ОПР	341,810	11,734	41,659	202,422	23,006

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти

Дейностите по Приоритет 1, включени в нея са един проект, изпълнен от Община Габрово и 47 проекта на местни фирми, финансирани по ОП Конкурентоспособност, насочени към подобряване ефективността на икономиката. Близо 40% или 17, 495 хил. лева от средствата по тези проекти са свързани с въвеждане на иновации. В графата други са средства, допълващи безвъзмездната финансова помощ, осигурени от фирмите.

В Приоритет 2 са включени проектите, описани в Приложение 1, като тук трябва да се открият и три проекта, които са насочени към усъвършенстване на процеса по планиране и допълват заложените планови инструменти. Най-големите проекти в този приоритет са Западен обход на град Габрово, Интегриран проект за воден цикъл на град Габрово, Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Габрово, интегрираните инвестиции в градска среда и обновяване на сграден фонд.

Третият приоритет включва основно проекти в областта на публичните услуги, като тук следва да се отбележи, че освен инвестиции във физическата среда има реализирани и „меки мерки“.

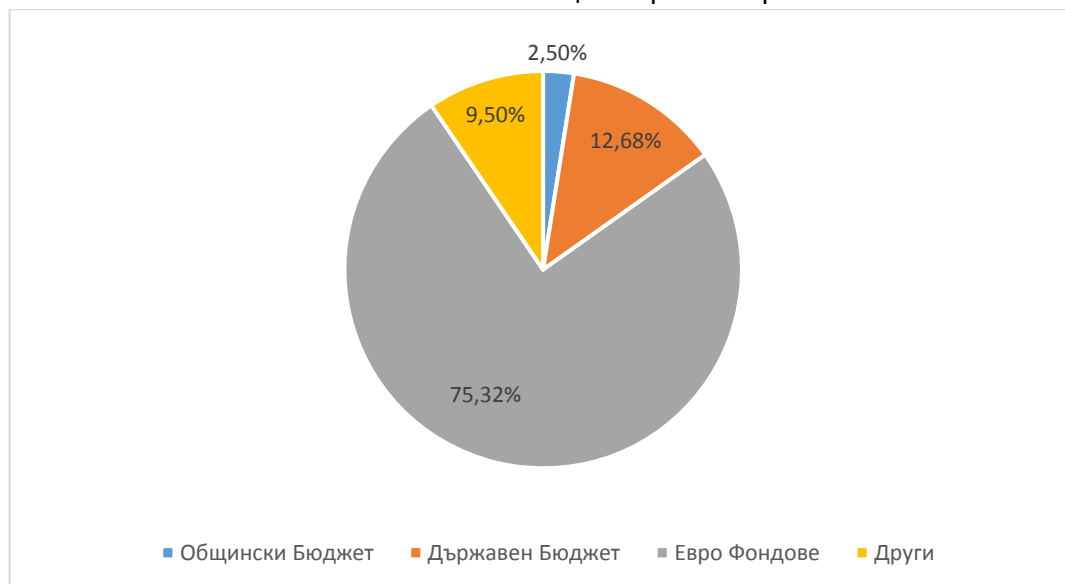
⁹ В частта на средствата получени от евро фондовете са включени изплатените суми съгласно справка в Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти към декември 2014. Цялата сума възлиза на 265, 410 хил. лева.

В областта на туризма по Приоритет 4 са реализирани два проекта, като единият е фокусиран подобряване на средата, а другият е реализиран на принципа на между общинското сътрудничество и има за цел да създаде съвместен интегриран туристически продукт, обединявайки усилия и ресурси с общините Трявна и Севлиево.

Петият приоритет е напълно изпълнен чрез проекти финансирани от европейските фондове, освен всички останали дейности, които Общината е реализирала в подкрепа развитието на административния капацитет. За сравнение заложените средства са изпълнени три пъти повече в сравнение планираните.

По отношение на разпределението на средствата от проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013 по източници на финансиране прави впечатление, че делът на средствата от европейските фондове е значително по-голям от другите. (Фигура 2) Те представлява 77.7% от всички средства, необходими за реализиране на проектите на включените проекти в Приложение 1. Средствата от държавния бюджет, включени в Таблица 5 обхващат и частта национално съфинансиране. Делът на финансирането от общинския бюджет представлява 4.43% от цялата сума. И в този смисъл ефективността на изразходваните общинските средства за реализираните проекти в подкрепа на ОПР 2005-2013 се изразява с отношението 1:28, което означава че за 1 лев вложен от общинския бюджет са привлечени сумарно 28 лева от европейските фондове, частни компании, държавен бюджет и други финансови източници.

Фиг. 3 Разпределение на средствата от проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013 по източници на финансиране



Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти

8 Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие

Изводи:

В изпълнението на ОПР 2005-2013 местната власт се съобразява с препоръките направени в Междинната оценка изготвена през 2011 година.

Правилно в ОПР 2005-2013 са заложили проекти, които безспорно са важни за развитието на общината, но се изпълняват от трети лица, в това число бизнес, държавни ведомства и учреждения в лицето на АПИ, МБАЛ Тота Венкова, регионален инспекторат по образование, Дирекция Социално подпомагане, неправителствени организации развиващи се в сферата на социалните услуги. Предвижданията са адекватни и съобразени със стратегическите и оперативни документи на национално и регионално ниво както към момента на създаване на първоначалния вариант на ОПР 2005 година, така и към момента на неговата актуализация през 2008 година.

Преобладават инфраструктурни проекти за мрежи, съоръжения и обекти, което е видно от ИФТ, като свързаните с тях меки мерки не са така застъпени с изключение на социалните услуги и образованието. Но във хода на осъществяване на плана това се компенсира от няколко подготвени и реализирани проекта, които инвестират именно в „меки“ мерки.

Дефинираните приоритети и специфични цели с изключение на специфичните цели в Приоритет 3, са формулирани адекватно и позволяват за изпълнението има да се включат широк набор от проекти. Слизайки на следващото ниво на целеполагане, дефинираните операции са твърди и конкретни като звучене и действат като ограничител. Въпреки това, Община Габрово е реализирала множество проекти, които подкрепят осъществяването целите и визията, но не могат да се впишат или съотнесат към операциите.

В отчетите на ОПР 2005-2013 липсват събирани данни и/или детайли за дейности и проекти реализирани от лица различни от общинската администрация.

Препоръки:

Концентриране на работата и усилията в развитие на човешките ресурси на ниво община в следните направления: квалификация и преквалификация, учене през целия живот, развитие на предприемачески умения, доброволчество, социално предприемачество, ценността и ползите от опазване и развитие на заобикалящата антропогенна и природна среда, иновациите в сферите на икономиката, в това число и в туризма и селското и горското стопанство.

Пълноценно използване на разнообразни комуникационни канали в промотирането, управлението и реализирането на Общинския план за развитие 2014-2020 и ИПГВР град Габрово, на пълния набор общински секторни стратегически и оперативни документи, чрез което ще се постигне утвърждаване на марката Габрово и реализиране на всички налични конкурентни предимства и генериране на нови такива.

Концентриране на работата и усилията в запазване и развитие на трайни партньорства на много нива: с побратимени градове, други форми на трансгранично сътрудничество, междуобщински партньорства, с бизнеса и НПО, развитие на технологични клъстери.

Въвличане на бизнеса, НПО и местните общности в изготвянето/планирането, организирането и реализирането на ОПР 2014-2020, включително и чрез насърчаване инициативи на местните общности и НПО.

Въвеждане на система за отчитане на вложените ресурси за реализиране на ОПР 2014-2020, включваща регистриране на финансови, организационни, информационни и човешки ресурси.

Списък на фигурите, таблиците и приложенията

Фигури

Фиг. 1 Общ брой студенти и завършили студенти на Технически университет Габрово по години

Фиг. 2. Разпределени на средствата от ИФТ по източници на финансиране

Фиг. 3. Разпределение на средствата от проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013 по източници на финансиране

Таблицы

Таблица 1. Деца и ученици със СОП и КЛД обхванати от системата на образованието

Таблица 2. Средства за подслон в община Габрово по години

Таблица. 3 Учебни заведения и учащи по години за община Габрово.

Таблица 4. Здравна мрежа в община Габрово по видове заведения по години

Таблица 5. Медицински кадри в община Габрово по години

Таблица 6. Детски ясли в община Габрово по години

Таблица 7. Количества депонирани битови и строителни отпадъци и отпадъци от опаковки предадени за рециклиране по години.

Таблица 8. Регистрирани шумови нива в град Габрово по наблюдателни пунктове и по години

Таблица 9. Индикативна финансова таблица ОПР 2005-2013 (Актуализация 2008)

Таблица 10 Средства от проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013

Приложения:

Приложение 1. Проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013 по приоритети и по източници на финансиране